

คู่มือการรายงานข่าว อาชญากรรม

และกระบวนการยุติธรรม

CRIMES AND JUSTICE NEWS GUIDELINE

AMNESTY
INTERNATIONAL
THAILAND

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
AMNESTY INTERNATIONAL THAILAND

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

“คู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม”

CRIMES AND JUSTICE NEWS GUIDELINE

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

Amnesty International Thailand

—กรุงเทพฯ: , 2559

หน้า

1. คู่มือการรายงานข่าว 2.อาชญากรรม 3.กระบวนการยุติธรรม

ชื่อเรื่อง “คู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการ
ยุติธรรม”

ผู้เขียน ชาม เชื้อสถาปนศิริ และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล
ประเทศไทย

ปีที่พิมพ์ กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

เจ้าของ **แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย**

90/24 ซอยลาดพร้าว1 ถนนลาดพร้าว

แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 02 513 8745, 513 8754

โทรสาร: 0 2 939 2534

อีเมล: media@amnesty.or.th

เว็บไซต์: www.amnesty.or.th

เฟซบุ๊ก: www.facebook.com/AmnestyThailand

www.facebook.com/Artist4Amnesty

ทวิตเตอร์: www.twitter.com/AmnestyThailand

“คู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม”

CRIMES AND JUSTICE NEWS GUIDELINE

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

Amnesty International Thailand

รู้จักเรา

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
Amnesty International Thailand

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือใคร?

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือ กลุ่มคนที่เคลื่อนไหวรณรงค์ เพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 3 ล้านคนใน 150 ประเทศทั่วโลกและดินแดน

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เป็นองค์กรที่ปกครองตนเอง แบบประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์เพียงประการเดียวคือการได้รับความมั่นใจว่าสิทธิมนุษยชนจะได้รับการเคารพและคุ้มครอง

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล มุ่งทำงานเพื่อพัฒนากระบวนการ และวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมโดยทำงานผ่านการรณรงค์ กิจกรรม แสดงเอกภาพในระดับสากล และสิทธิมนุษยชนศึกษา

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เป็นองค์กรอิสระไม่ฝักใฝ่อุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา หรือลัทธิใด

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ทำกิจกรรมรณรงค์อันมีรากฐานมาจากการทำงานวิจัย รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน รณรงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสังคมที่เป็นธรรม การปฏิรูปกฎหมาย การปล่อยตัวนักโทษและผู้ที่ถูกกักขังโดยไม่ชอบธรรม ปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่ถูกคุกคาม ช่วยเหลือผู้ลี้ภัย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ทำการรณรงค์โดยการเขียนจดหมาย ปฏิบัติการเร่งด่วนและประสานงานกับสื่อนานาชาติ รวมถึงการรณรงค์กับรัฐบาลและองค์กรภายในของรัฐเพื่อให้การรับรองรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญา และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการทำงานด้านสิทธิทางพลเมืองและการเมือง

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้ขยายการทำงานไปสู่ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีความเชื่อมั่นว่าการเคารพ ปกป้อง

ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจะนำมาซึ่งการลดลงของปัญหาความยากจน และนำมาซึ่งความเสมอภาคและความยุติธรรม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 AI เป็นที่รู้จักในเมืองไทยอันเนื่องมาจากการรณรงค์ “ปลดปล่อยนักโทษทางความคิด” จากสถานการณ์ความขัดแย้งอย่างรุนแรงดังกล่าว ซึ่งการรณรงค์อย่างต่อเนื่องของ AI ทำให้มีจดหมายนับแสนฉบับจากคนทั่วโลก ส่งมาถึงรัฐบาลไทยและ**สำนักราชเลขาธิการ** เพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวนักศึกษาและประชาชนที่ถูกจับกุมในเหตุการณ์ครั้งนั้น จากนั้นจึงเริ่มมีผู้สนับสนุนในประเทศไทย ที่ช่วยกันเขียนจดหมายรณรงค์เพื่อผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก และเริ่มดำเนินงานอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2536 และจดทะเบียนเป็นสมาคมเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจ และรณรงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรอิสระต่างๆ ปัจจุบันในประเทศไทยมีสมาชิกกว่า 1,000 คน

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ เมื่อ พ.ศ. 2520

ร่วมมือกับเราได้ที่

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
90/24 ซอยลาดพร้าว1 ถนนลาดพร้าว แขวงจอมพล เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 02 513 8745, 513 8754

โทรสาร: 0 2 939 2534

อีเมล: media@amnesty.or.th

เว็บไซต์: www.amnesty.or.th

เฟซบุ๊ก: www.facebook.com/AmnestyThailand

www.facebook.com/Artist4Amnesty

ทวิตเตอร์: www.twitter.com/AmnestyThailand

คำนำ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้ทำงานสื่อสาร สาธารณะกับสื่อมวลชนมาโดยตลอดเนื่องเพราะเห็นว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพล อย่างสูงต่อประชาชนผู้เสพข่าวสารทั่วไปและพบว่าสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ ในการนำเสนอข่าวสารข้อเท็จจริงสู่สังคมและ ทำหน้าที่ในการปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคนทุกคนขึ้นควบคู่กันไปอย่างดียิ่ง ภายใต้อคติที่ว่า “ความยุติธรรมเพื่อทุกคน เพื่อทุกสิทธิ” (Justice for all rights for all people) อันมีความหมายว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่า จะมีเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนาเพศ หรือเป็นกลุ่มสังคมใด ก็ล้วนมีสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิขั้นพื้นฐานทุกๆ ประการที่จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

อย่างไรก็ตามในบางครั้งการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนยังคงมีส่วนที่ ละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดสิทธิต่อผู้ต้องหา หรือผู้ที่ตกเป็นข่าว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความจำเป็นของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็สื่อมวลชนเองหรือเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทั้งหลาย อาทิ ตำรวจ นักกฎหมาย ฯลฯ หรือแม้แต่นักสิทธิมนุษยชนเองที่จะต้องทำ ความเข้าใจหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือผู้ที่ตกเป็นข่าว ว่า จะทำอย่างไรจึงจะไม่ส่อเสียดต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ผมหวังว่าคู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการ ยุติธรรมที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ได้จัดทำขึ้นนี้จะเป็น แนวทางที่ชัดเจนแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อไป

ชานาญ จันทรเรือง

ประธานกรรมการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

สารบัญ

1. บทนำ	12
ปัญหาของข่าวอาชญากรรมในสื่อมวลชน	14
2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
2.1 แนวปฏิบัติ ของ บีบีซี ในการรายงานข่าวอาชญากรรม	24
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย(ข่าวอาชญากรรมในสื่อมวลชน)	31
2.3 ความรู้เบื้องต้นกฎหมายอาญาที่จำเป็นสำหรับนักข่าว	36
3.แนวทางปฏิบัติการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม	56
3.1 กรอบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม	56
3.2 ข้อบังคับจริยธรรมในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม	58
3.2.1 ข้อบังคับจริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล	58
3.2.2 ข้อบังคับจริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก รายการที่มีความรุนแรงการกระทำผิด กฎหมายหรือศีลธรรม	59
3.2.3 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมด้านการปฏิบัติต่อผู้เคราะห์ร้าย หรือผู้มีความเศร้าโศก	60
3.2.4 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมด้านการปกป้องและปฏิบัติ ต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม	61
3.2.5 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหา อาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะและเหตุ ร้ายแรง ที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม	62
3.2.6 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ ความขัดแย้ง การชุมนุม การประท้วง การจลาจล การปะทะ การปราบปรามที่รุนแรง การก่อการร้ายและภาวะสงคราม	63
3.2.7 ข้อจริยธรรมในการรายงานเหตุการณ์หายนะ อุบัติเหตุ ขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน	64
3.2.8 ข้อจริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มขู่ คุกคามการจับตัวประกัน การลักพาตัว การจี้เครื่องบิน หรือ ยานพาหนะอื่น	64

3.3 หลักการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม	65
3.4 แนวทางการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม	68
3.5 กระบวนการรายงานข่าวอาชญากรรม	69
3.6 การสืบข่าวรายงานข่าวเด็กและเยาวชนจากการจัดแถลงข่าวของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ	72
3.7 การรายงานข่าวอาชญากรรม เฉพาะเรื่อง	72
3.7.1 ข่าวยาเสพติด	73
3.7.2 ข่าวคดีความทั่วไป	75
3.7.3 ข่าวคดีฆาตกรรม ฆาตกรรม	75
3.7.4 ข่าวการฆ่าตัวตาย	76
3.7.5 ข่าวอุบัติเหตุหรืออุบัติภัย	81
3.7.6 ข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์	82
3.7.7 ข่าวอาชญากรรมเด็กและเยาวชน	86
3.7.8 ข่าวการแถลงข่าวจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาและการทำแผน ประกอบคำรับสารภาพ	99
ภาคผนวก	114
1. คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855 / 2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการ ให้ข่าวการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชนและการ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์	115
2. คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการ ให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์(แก้ไขเพิ่มเติม)	125
3. ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2557	127

1. บทนำ

1. บทนำ

ข่าวอาชญากรรมในสื่อมวลชนไทย มักมีประเด็นปัญหาเรื่องจริยธรรม ในการนำเสนอค่อนข้างมาก เนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการ ละเมิดสิทธิศักดิ์ศรีของผู้ที่ตกเป็นข่าว ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ กรณีที่เป็นปัญหามากที่สุดจนเป็นที่โด่งดังไปทั่วประเทศ และข้ามไปยังนานาประเทศ คือ กรณีฆาตกรรม 2 นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ บนเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2557

ในขณะที่สื่อไทยส่วนใหญ่ลงชื่อนามสกุล รูป และข้อมูลจากสมุด พาสปอร์ตของผู้ตาย สื่อตะวันตกทั้งหมดไม่ยอมลงข้อมูลเหล่านี้ จนกว่า จะมีการยืนยันว่า ทางภาษาอังกฤษหรือสถานทูต ได้แจ้งให้ญาติของผู้เสียชีวิต ทราบแล้ว ซึ่งเป็นมาตรฐานการนำเสนอข่าวของสื่อตะวันตกอยู่แล้ว

อีกทั้งสื่อไทยจำนวนหนึ่งยังลงรูปถ่ายพาสปอร์ตของผู้เสียชีวิต อันเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวอย่างมากในสายตาชาวตะวันตก และยังมีหมิ่นเหม่ต่อการเปิดเผยความลับราชการด้วย

“ยังไม่ต้องพูดถึงการกระทำของชาวไทยจำนวนหนึ่ง ที่นำภาพ ผู้เสียชีวิตบนเกาะเต่าไปโพสต์กันในสังคมออนไลน์ ทั้งที่เป็นภาพลักษณะ สดสวยอง โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของญาติผู้เสียชีวิตที่อาจจะมาเห็น ซึ่งก็ไม่น่าจะคิดว่าจุดประสงค์ของการโพสต์รูปเช่นนี้คืออะไร?”

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเหล่านี้ จึงกลายเป็น “น้ำผึ้งหยดเดียว” ที่ทำให้ชาวต่างชาติหลายคนที่ทราบเรื่อง ยิ่งมองประเทศไทยในแง่ลบเพิ่มมากขึ้นอีก หลังจากเกิดเหตุสะเทือนขวัญบนเกาะเต่าไปแล้ว (คอลัมน์: รุ่งตัดแวง: บทเรียนเกาะเต่า., หนังสือพิมพ์ข่าวสด 19 กันยายน 2557)

กรณีดังกล่าวทำให้ตัวแทนคณะทูตจากสหภาพยุโรป (เดินทาง มาด้วย ตัวเอง 8 ประเทศ ลงนามในหนังสือ 21 ประเทศ) เข้าพบตัวแทน 4 องค์กรวิชาชีพสื่อไทย เพื่อเรียกร้องให้สื่อมวลชน ในประเทศไทยทำงาน

อย่างมีความรับผิดชอบ ในการเสนอข่าวและภาพจากคดีฆาตกรรม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกรณีอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยคำนึงถึงผลกระทบ ต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหาย ความรู้สึกของครอบครัวผู้เสียหาย และเคารพกระบวนการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากที่ผ่านมา มีการนำเสนอเนื้อหาและภาพ ที่ไม่เหมาะสมซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใด

ปัญหาของข่าวอาชญากรรมในสื่อมวลชน

แนวทางปฏิบัติในวิชาชีพการรายงานข่าวสำหรับสื่อมวลชน ก็คือการดำรงไว้ซึ่งความพยายามซึ่งจริยธรรมวิชาชีพข่าวตามข้อบังคับ และแนวปฏิบัติจริยธรรมได้อย่างดี และสามารถที่จะใช้แนวทางปฏิบัติในการเป็นเข็มทิศชี้แนะทางการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

การจัดทำคู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรม มักขึ้นอยู่กับหลักแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน และอาจต้องประมวลรวมเข้ากันกับแนวปฏิบัติของหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะของประเทศไทย ที่มีกฎหมายและแนวปฏิบัติอยู่บ้างในเรื่องนี้

โดยทั่วไปหลักการสำคัญที่สื่อมวลชนมักผิดพลาดในการรายงานข่าวอาชญากรรม มี 5 ประการ คือ

1. การละเมิด “สิทธิ” ของเหยื่อ ผู้ถูกกระทำ ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย ในกระบวนการยุติธรรม

โดยทั่วไปแล้ว ในข่าวอาชญากรรม ปัญหาการละเมิดสิทธิมักเริ่มต้นขึ้นเมื่อผู้สื่อข่าว หรือตำรวจ เจ้าหน้าที่พนักงานนำเสนอข่าวนั้นสู่สาธารณะ ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอน

แม้ผู้ต้องหาจะ “สารภาพ” และถูกตำรวจ เจ้าหน้าที่จับกุมตัว เพื่อนำไปทำแผนประกอบรับคำสารภาพ แต่ก็ยังเป็นเพียง “ผู้ต้องหา/

ต้องสงสัย” อยู่ ซึ่งจะรายงานเสมือนว่า “เขาเป็นผู้กระทำความผิด” ไม่ได้ เช่น การใช้คำว่า “คนร้าย”, “ผู้ก่อความผิด” ซึ่งในทางหนึ่งเป็นการละเมิด สิทธิศักดิ์ศรีของผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าว โดยทั่วไปจะใช้เพียงคำว่า “ผู้ต้องหา”, “ผู้ต้องสงสัย”, หรือ “จำเลย” ในกรณีที่เริ่มเข้าสู่กระบวนการไต่สวนทางศาล

2. การให้รายละเอียดของเนื้อหาข่าว ที่เกี่ยวข้องกับคดี กระบวนการยุติธรรมที่เข้าใจผิด หรือบิดเบือนกระบวนการยุติธรรม

บ่อยครั้งด้วยความไม่รู้หรือเข้าใจผิดของกองบรรณาธิการ หรือผู้สื่อข่าว มักรายงานข้อเท็จจริงในคดีอาชญากรรมผิดไปจากข้อเท็จจริง หรือเบี่ยงเบนเนื้อหาออกไปจากความถูกต้อง

การรายงานข่าวอาชญากรรมควรเน้นไปที่ข้อเท็จจริงที่มี รายละเอียด ไม่เสริมเติมแต่งเชิงเร้าอารมณ์ ไม่เปิดเผยข้อมูลอันนำไปสู่ การเสีรูปคดี หรือ การเปิดเผยรายละเอียดที่อาจนำไปสู่การสะท้อน อารมณ์ความรู้สึกของญาติ เหยื่อ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาชญากรรม นั้น และระมัดระวังภาพการนำเสนอที่อาจมีเด็กและเยาวชน สามารถดู และนำไปเลียนแบบพฤติกรรมอาชญากรรมนั้นได้

3. ภาษาภาพ มุมกล้อง ภาษาข่าว

อาจพูดได้ว่าการละเมิดสิทธิของผู้ตกเป็นข่าวอาชญากรรมมากที่สุด คือ การเปิดเผยข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลผ่านการเปิดเผยใบหน้า ไม่ว่าจะล่อง จากสื่อมวลชนจะถ่ายภาพนั้นได้เอง หรือมีชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการ แลกข่าว

อันที่จริงแล้วสื่อมวลชนต้องพยายามหลีกเลี่ยงภาพโคลสอัพ (close up) ใบหน้า ของผู้ต้องหา อาจถ่ายเพียงแค่ครึ่งหน้า (ล่าง) ในเวลา ที่เขา/เธอ พูดให้การ หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพที่มีความรุนแรง หรือ โหดร้าย กระทบกระเทือนจิตใจผู้ดู ผู้ชม ซึ่งหลายๆ ครั้งนำไปสู่ปัญหาการละเมิดสิทธิ

การเปิดเผยอัตลักษณ์ส่วนบุคคลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าวทุกกรณี

4. วัตถุประสงค์ของข่าว

เพื่อสืบค้นและเปิดเผยเฉพาะข้อเท็จจริงของคดี ละเว้นการเปิดเผยข้อมูลเชิงเร้าอารมณ์ที่ไม่จำเป็น ลดการสร้างสื่อข้อมูลที่อาจสร้างความโกรธแค้นทางสังคม การปลุกปั่นอารมณ์คนดู ให้มีความเกลียดชัง

การรายงานข่าวฟังมุ่งเน้นเฉพาะ ข้อเท็จจริง และ ตั้งคำถามต่อพิรุชเงื่อนงำ รายละเอียดของคดี ละเว้นการเปิดเผยข้อมูลที่ยังมิได้รับการยืนยันจากเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนรายงาน

5. การ “ไม่ถูกตีตราประทับเชิงลบต่อสังคม”

บ่อยครั้งที่การนำเสนอข่าวนำไปสู่การสร้างภาพเชิงลบ การตีตราประทับ หรือเหมารวมผู้ที่ตกเป็นข่าว หลายๆ กรณีทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเข้าใจผิดต่อผู้ที่ตกเป็นข่าวในข่าวอาชญากรรม ซึ่งนำไปสู่การสร้างอคติและภาพตัวแทนเชิงลบที่ยากเกินกว่าจะแก้ไขได้

การนำเสนอข่าว หรือรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ สีผิว ควรต้องนำเสนออย่างถูกต้อง ข้อเท็จจริงครบถ้วน ไม่บิดเบือน หรือนำเสนอในลักษณะสร้างความขัดแย้ง โดยต้องไม่นำเสนอในลักษณะการดูหมิ่น หรือสร้างตราประทับเชิงลบ อคติ เหมารวมทางชาติพันธุ์ หรือทำให้กลายเป็นเรื่องตลก

6. “สิทธิที่จะลบข้อมูล” – “สิทธิที่จะถูกลืม”

“สิทธิในการถูกลืม” (right to be forgotten) เป็นสิทธิใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่ข้อมูลข่าวสารถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง บ่อยครั้งมันปรากฏซ้ำต่างช่องทางสื่อ ต่างบริษัท หน่วยงานองค์กร และปรากฏซ้ำข้ามวันเวลานับยาวนานแรมปี ในกรณีที่ภาพข่าวอาชญากรรม

นั้น พิสูจน์แน่ชัดว่าถึงจุดสิ้นสุดในกระบวนการยุติธรรมและปรากฏเป็นหลักฐานคำพิพากษาต่อจำเลย/ต่อผู้ต้องหาว่าไม่มีความผิด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่อาจจะต้องตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารคำพิพากษานั้นเท่าที่เพียงพอต่อการประกาศความบริสุทธิ์ และหน้าที่ของสื่อในการติดตามลบข้อมูลข่าวสารที่อาจสร้างความเข้าใจผิดต่อไปให้กับผู้บริโภคสื่อ จำเป็นต้องลบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือจำเลยคดีความอาชญากรรมนั้นๆ (ในกรณีที่ไม่ผิด หรือข่าวสารผิด) ถูกลืมข่าวเชิงลบไปจากสังคมเพื่อให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

ปี พ.ศ. 2557 ศาลยุติธรรมสหภาพยุโรปได้ตัดสินคดีหนึ่งที่สำคัญ¹ และเป็นมาตรฐานที่จะกระทบต่อศาลทุกประเทศ เรื่อง “สิทธิที่จะถูกลืม” เมื่อประชาชน/แหล่งข่าวได้รับคำตัดสินที่ระบุว่าไม่ผิดในข้อกล่าวหาว่าประชาชนมีสิทธิเรียกร้องให้เว็บค้นหาข้อมูลแก้ไขและลบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ ถ้าหากเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเคยมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงแคในอดีต โดยเน้นย้ำว่า ปัจเจกบุคคลมีสิทธิสูงสุดในการควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

ศาลอาจอนุญาตให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่ได้รับการคุ้มครองได้ หากเว็บสำหรับค้นหาข้อมูล สามารถพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่เปิดเผยออกมานั้น มีประโยชน์ต่อสาธารณะ ในเรื่องนี้คล้ายกับกฎหมายของบ้านเราในเรื่องหมิ่นประมาท โดยหากผู้ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาท พิสูจน์ว่าเรื่องนั้น

¹คดีที่เกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2541 ประเทศสเปน นาย มาริโอ คอสเตฆา ทนายความชาวสเปน มีปัญหาการเงินอย่างหนัก ถูกบังคับให้วางหนี้ด้วยการนำส่งทรัพย์สินหนึ่งออกขาย หนังสือพิมพ์ ลา บานเอร์เดอ ในสเปน ลงรายละเอียดทุกอย่างของเขา รวมทั้งหนี้สินและเอกสารกฎหมาย แบบตีพิมพ์และออนไลน์ เมื่อฝันร้ายผ่านพ้น หนี้สินหมดไป คอสเตฆาต้องการเดินทางและลืมเรื่องเก่าที่อาจส่งผลเสียต่อชีวิตในปัจจุบัน แต่ปัญหาคือ อินเทอร์เน็ตไม่ลืมด้วยทุกครั้งตีพิมพ์ชื่อตัวเองลงในเว็บไซต์สืบค้นข้อมูลอันดับหนึ่งของโลกอย่างกูเกิล ข่าวข้อมูลเกี่ยวกับการขายสมบัติส่วนตัวทอดตลาด ยังปรากฏอยู่อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง คอสเตฆาต้องการกู้ชื่อของตัวเองด้วยการขอให้หนังสือพิมพ์ลบเนื้อหาและขอให้กูเกิล ลบลิงค์เหล่านั้นออก เมื่อปี 2552 ในปี 2553 สำนักงานคุ้มครองข้อมูลของสเปน มีคำตัดสินเข้าข้างผู้ร้องเรียน สั่งให้กูเกิลลบลิงค์เหล่านั้นออก แต่ยักษ์ใหญ่ไอทียักษ์ยุโรปและศาลสเปนหันไปขอคำแนะนำจากอิตาลี และอิตาลีได้มีคำตัดสินโดยยึดบรรทัดฐานการปกป้องข้อมูลของอิตาลีในปัจจุบันที่ว่าผู้ให้บริการสืบค้นอินเทอร์เน็ตมีความผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (คอลัมน์: เปิดโลกวันอาทิตย์: สิทธิของถูกลืมในโลกออนไลน์ เว็บไซต์คมชัดลึก 18 พฤษภาคม 2557)

เป็นความจริง ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นการหมิ่นประมาทนั้นไม่ใช่การใส่ความในเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์กับประชาชน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ในประเทศไทย เรื่องข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกบรรจุไว้ในพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติในเรื่องของ “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” เอาไว้ว่า หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน จะต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่ เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น โดยข้อมูลส่วนบุคคลเช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ เพศ ที่อยู่ อีเมล และรายละเอียดการติดต่ออื่นๆ อาทิ สถานที่ทำงาน รายงานทางการแพทย์ ประวัติอาชญากรรม หรือการประวัติ การถูกดำเนินคดี ประวัติทางการเงิน เป็นต้น โดยหน่วยงานรัฐจะเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงาน รัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของ ข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของภาครัฐตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้

เพราะข่าวอาชญากรรมนั้นเกี่ยวพันอย่างมากกับชีวิต และสภาพ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ข่าวอาชญากรรมที่ด้อยคุณภาพอาจสร้างผลร้าย และผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างคาดไม่ถึง มันอาจทำลายชีวิตคน หนึ่งคน หรือทำลายกระบวนการยุติธรรม หรืออาจส่งผลต่อการกำหนด ความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องอาชญากรรมอย่างเข้าใจผิด หนังสือคู่มือเล่มนี้ จึงมุ่งหวังที่จะรวบรวมและพัฒนางานองค์ความรู้ด้านการรายงานข่าว อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นกรอบบรรทัดฐานกลาง สำหรับสื่อมวลชนไทยในการมีหลักหรือเข็มทิศอ้างอิงในการรายงานข่าวที่ดี

การละเมิดสิทธิที่ดูจะเป็นปัญหามากที่สุด คือ กรณีละเมิดสิทธิ เด็ก หมายถึง ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และใน พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก จะมีเด็ก 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ต้องการสงเคราะห์ เช่น เด็กเร่ร่อน และเด็กที่ต้องคุ้มครอง

ด้านสวัสดิภาพ เช่น เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ถูกกระทำ หรือประพฤติดัว ไม่สมควรแก้ไข

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนนำเด็กมาปรากฏตัวให้มีการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพเพื่อการสืบสวน เช่น เพื่อทำประวัติ หรือเพื่อให้เด็ก ไปนำชี้โดยแสดงท่าทางประกอบ เพื่อพิสูจน์ว่าเด็กทำจริงหรือไม่ หรือมารับผิด เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เหล่านี้เป็นไปเพื่อการพิสูจน์ ทำได้ แต่ในทางปฏิบัติ แม้จะปรากฏว่าตำรวจนำตัวเด็กออกมา แล้วสื่อไปถ่ายภาพ ไม่ผิด แต่ก็ไม่ต้อง เพราะไม่เป็นประโยชน์อะไรแก่การสอบสวน ส่วนการนำไป เผยแพร่ นำเสนอต่ออื่น พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก จะระบุว่าห้ามมิให้ผู้ใด โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ทั้งครอบครัว และตัวเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีเจตนาให้เกิดความเสียหาย ชื่อเสียง เกียรติคุณของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ ดังนั้น สื่อมวลชนต้องตระหนักว่า การที่เราแนะนำข่าวเป็นการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบหรือไม่

หลายครั้งในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนก้าวพลาดก้าวผิดจึงหวั่น กระทำผิด หรือตกเป็นเหยื่อ เมื่อมีการแถลงข่าวนำเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่างๆ ต้องคลุมหน้าเพื่อปกปิดไม่ให้บุคคล จำได้ว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นๆ เป็นผู้ใดนั้น

การดำเนินการเช่นนั้นเป็นการมุ่งเน้นความสำคัญการคุ้มครอง สิทธิส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ผู้ซึ่งอาจถูกรับไปได้ง่ายเนื่องจากการศึกษาทางอาชญาวิทยาเรื่องกระบวนการทราบได้แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนอย่างชัดเจนว่า เด็กและเยาวชน เป็นผู้กระทำผิดหรือเป็นอาชญากรจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต ของเด็กหรือเยาวชนนั้นในระยะยาว

รวมไปถึงยังเน้นความสำคัญการคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากความเสียหายหรือเหยื่อด้วย ซึ่งเกิดจากการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง กับคดีในสื่อมวลชน เช่น ภาพถ่าย ชื่อของเด็ก และเยาวชนที่ถูกกล่าวหา

หรือถูกลงโทษ บิดามารดา เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนจึงควรได้รับการคุ้มครองและรักษาไว้ ซึ่งเป็นหลักสากลเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)

ประเทศไทยได้ตรากฎหมาย เพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาติต่างๆ ที่ประเทศไทยไปร่วมรับรองและลงนาม แต่ก็ยังเห็นได้ว่าสื่อมวลชนและผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องยังไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมายและหมิ่นเหม่ต่อกระทำความผิดในการเปิดเผยความลับข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน

ฉะนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกับบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้ตระหนักและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของเด็กและเยาวชนเพื่อจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (ธวัชชัย ไทยเขียว อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, ทำไม้ต้องคลุมหน้าเด็กแกลงข่าว., มติชน 20 กรกฎาคม 2555)

หาก**จริยธรรม** คือ เครื่องมือกำกับจิตใจของคนให้ยึดโยงกับความดี เช่นนั้นแล้ว จรรยาบรรณ ก็คือ กฎ แนวทาง ข้อบังคับ จริยธรรมที่ถูกเขียนบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

แนวทางปฏิบัติในทวิวิชาชีพการรายงานข่าวสำหรับสื่อมวลชนก็คือ การดำรงไว้ซึ่งความพยายามซึ่งจริยธรรมวิชาชีพข่าวตามข้อบังคับและแนวปฏิบัติจริยธรรมได้อย่างดี และสามารถที่จะใช้แนวทางปฏิบัติในการเป็นเข็มทิศชี้้นำทางการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

การจัดทำคู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมมักยื่นอยู่บนหลักแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน และอาจต้องประมวลรวมเข้ากันกับแนวปฏิบัติของหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะของประเทศไทยที่มีกฎหมายและแนวปฏิบัติอยู่บ้างในเรื่องนี้

นอกจากนี้ กฎหมายสากลก็ยังคงกำหนดบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องบุคคลนั้นได้ตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ถ้าเห็นว่าข้อมูลข่าวสารใดไม่ถูกต้องตามความจริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้

แอมเนสตี อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เป็นองค์กรที่ทำงานรณรงค์เพื่อการเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยที่ผ่านมาได้ใช้วิธีการและรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายในการสื่อสารประเด็นการละเมิดสิทธิสู่สาธารณะเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายหลัก

การนำเสนอข่าวของส่วนมวลชน ยังมีส่วนในการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะเรื่องสิทธิผู้ต้องหา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความท้าทายของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน และสื่อมวลชนที่ต้องหยิบยกประเด็นนี้มาพูดคุย เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการทำงานอย่างสร้างสรรค์ นำเสนอข่าวสารข้อเท็จจริงสู่สังคม โดยไม่ละเลยการปฏิบัติงานโดยยึดหลักกฎหมายและคำนึงถึงหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาคกันด้วย

ดังนั้นแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย จึงได้จัดทำ
คู่มือการนำเสนอข่าวอาชญากรรมที่คำนึงถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน
เพื่อแจกจ่ายให้กับสื่อมวลชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวปฏิบัติของบีบีซีในการรายงานข่าวอาชญากรรม

หลักการทำข่าวอาชญากรรม

การรายงานข่าวอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณชน นักข่าว และทีมงานจะต้องรายงานข้อเท็จจริงพร้อมด้วยบริบท อันเป็นภาพกว้างของข่าวนั้นด้วย จะต้องไม่สร้างความตื่นตระหนกต่อประชาชนอย่างเกินกว่าเหตุ โดยสร้างความรู้สึกรู้สึกว่าทุกคนจะกลายเป็นเหยื่อของอาชญากรรมนั้นกันไปหมด

แนวปฏิบัติ

- ไม่รายงานข่าวที่สอดใส่ข้อมูลหรือเนื้อหาที่จะช่วยยู่ให้มีการประกอบอาชญากรรม หรือชักนำไปสู่การก่อความไม่สงบ นักข่าวและบรรณาธิการประจำวันจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่ามีความจำเป็นแค่ไหนที่จะต้องสอดใส่เนื้อหาที่อาจจะนำไปสู่การชี้้นำให้ก่ออาชญากรรม
- ต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในการรายงานข่าวที่ต้องไม่ประเจิดประเจ้อ ไม่ทำให้อับอาย เป็นตัวตลก หรือ รู้สึกถูกซ้ำเติม ผู้ปฏิบัติงานต้องสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิในการรับรู้ของประชาชน และสิทธิส่วนบุคคลของเหยื่ออาชญากรรม
- นักข่าวและผู้จัดรายการจะต้องชี้แจงน้ำหนักเหตุผลในการรายงานหรือเสนอรายการที่เปิดเผยเทคนิค หรือให้รายละเอียดขั้นตอนในการก่ออาชญากรรม เพราะอาจนำไปสู่การลอกเลียนพฤติกรรม

- ตามปกติต้องไม่สัมภาษณ์อาชญากร หรือผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร **แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์อาชญากร** นักข่าวและทีมงานจะต้องได้รับอนุมัติจากบรรณาธิการอาวุโสก่อน และแม้ได้รับการอนุมัติ ก็ต้องระมัดระวังไม่ให้เนื้อหาการสัมภาษณ์ส่อไปในทางสร้างความโกรธให้กับอาชญากรรม ไม่เสนอเนื้อหาทางเทคนิคของการกระทำผิด ที่อาจจะมีการนำไปลอกเลียนแบบ และต้องไม่นำเสนอให้เห็นเป็นการลบลู่กระบวนการยุติธรรม
- ต้องไม่สัมภาษณ์ผู้มีความผิดต้องโทษ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ ผู้ดูแลเรือนจำ ต้องไม่สัมภาษณ์นักโทษที่หลบหนีจากเรือนจำ การสัมภาษณ์ผู้มีความผิดต้องโทษ และนักโทษที่หลบหนีจากเรือนจำ ต้องได้รับการอนุมัติจากบรรณาธิการอาวุโสเสียก่อน
- การสัมภาษณ์พยานหรือบุคคลที่อาจเป็นพยาน นักข่าว และทีมงานต้องระมัดระวังไม่ให้ส่อไปในทางเข้าไปแทรกแซงการไต่สวนและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการกล่าวถึงหลักฐานคำให้การ ระหว่างการไต่สวนคดีในศาล ดังนั้น นักข่าวและทีมงานควรปรึกษากับฝ่ายกฎหมายก่อนเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นศาล
- ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับรายงานข่าวอาชญากรรมหรือการไต่สวนคดี
- การรายงานข่าวอาชญากรรมที่อาจต้องติดต่อขอข้อมูลจากญาติพี่น้องของอาชญากร นักข่าวจะต้องไม่สร้างแรงกดดันหรือสร้างความอับอายขายหน้าแก่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ และต้องไม่เหมารวมโดยไร้หลักฐานว่าญาติพี่น้องของเขาู้เห็นเป็นใจหรือมีความผิดด้วย

หลักการเสนอเหตุร้ายแรง ที่กระทบกระเทือนจิตใจ

ภารกิจของสื่อมวลชนคือมุ่งที่สะท้อนภาพความเป็นจริงรอบตัวรอบโลก ซึ่งบางครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ในโลกไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเป็นฝีมือมนุษย์ เป็นเรื่อง ที่ไม่น่าดูไม่น่าฟัง ดังนั้นในการสะท้อนภาพความเป็นจริงดังกล่าว ผู้ผลิตรายการหรือช่างภาพจะต้องชี้แจงนำหน้าระหว่าง สิทธิในการแสดงออก สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร และหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องปกป้องผู้ที่อ่อนแอกว่า

เมื่อใดก็ตามที่ต้องรายงาน หรือนำเสนอเนื้อหาที่อาจเข้าข่ายกระทบจิตใจ กระเทือนขวัญของผู้ชมผู้ฟังบางกลุ่ม สิ่งที่คุณปฏิบัติงานต้องดำเนินการ คือ

1. ต้องพิสูจน์ได้ถึงจุดมุ่งหมายในการเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างชัดเจน
2. ต้องตระหนักถึงความอ่อนไหวของผู้ชมผู้ฟังบางกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
3. การใช้ภาษา ผู้ปฏิบัติงานต้องระมัดระวังในเรื่องในการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม การนำเสนอความรุนแรง หรือสะท้อนความรู้สึก
4. การนำเสนอภาพและข้อความ ที่เกี่ยวกับเพศสรีระ ร่างกาย และเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม ต้องแจ้งผู้ชมผู้ฟังทราบล่วงหน้าก่อนออกอากาศ หากมีภาพที่ไม่น่าดู ภาพที่ดูแล้วสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก

แนวทางปฏิบัติ

- ไม่ออกอากาศหรือตีพิมพ์ภาพและข้อมูล ที่อาจจะมีผลเสียต่อพัฒนาการด้านศีลธรรม ด้านกายภาพ และด้านสติปัญญาของเด็กเยาวชนหรือมีผลเสียต่อสถาบันครอบครัว
- จัดเส้นแบ่ง (watershed) โดยกำหนดเวลาการออกอากาศรายการสำหรับเด็ก เยาวชน ครอบครัว

- แยกจากเวลารายการเฉพาะผู้ใหญ่ในบางประเทศ เช่น บีบีซีของอังกฤษ รายการที่มีเนื้อหาลำดับสำหรับผู้ที่มีวุฒิภาวะ และไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน จะออกอากาศหลัง 21.00 น.
- ต้องระมัดระวังการนำเสนอเนื้อหาภาพ เสียง ที่อาจชักจูงผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กและเยาวชน ไปในทางที่ผิด เช่น การเสนอรายการที่มีเนื้อหา ความรุนแรง การยั่วยวนทางเพศ กิจกรรมเสี่ยงภัยต่อร่างกายที่เด็กเยาวชนอาจลอกเลียนแบบ
- ต้องประกาศเตือน หรือ แสดงข้อความ (label) เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟังพิจารณาว่าเนื้อหาของรายการเหมาะสมกับตนเองหรือเด็กเยาวชนในบ้านของตนหรือไม่
- ต้องระมัดระวังการใช้ภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียง ให้เหมาะสม โดยเฉพาะในการนำเสนอเนื้อหา ความรุนแรง เรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ การนำเสนออย่างเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความต่างของสภาพร่างกาย เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้น หรือฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เรื่องที่มีผลเสียหายต่อสถาบันครอบครัว และเรื่องที่มีความอ่อนไหวอื่นๆ
- ต้องระมัดระวังในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดื่มสุรา สูบบุหรี่ การเสพยา พฤติกรรมอันธพาล ที่ต้องไม่สื่อไปในทางสนับสนุนให้เห็นว่าเป็นเรื่องโก้เก๋ ทั้งต้องไม่มีรายละเอียดหรือชักนำให้เกิดการลอกเลียนแบบ
- ต้องติดตามรับฟังความคิดเห็น ความคาดหวัง ความต้องการของผู้ชมผู้ฟังต่อรายการต่างๆ

การนำเสนอความพยายามในการฆ่าตัวตาย หรือทำร้ายตัวเอง

แนวทางปฏิบัติ

- ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการเสนอภาพหรือข่าวเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ความพยายามที่จะฆ่าตัวตายหรือการทำร้ายร่างกายตัวเอง ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ทั้งข่าว เหตุการณ์ปัจจุบัน สารคดี ละครและรายการบันเทิง
- ต้องไม่เผยแพร่ละเอียดถึงวิธีการและเทคนิคต่างๆในการทำร้ายตนเอง การพยายามฆ่าตัวตายในรายการทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่แต่งขึ้น เพราะอาจโน้มน้าวผู้ที่ตกอยู่ในความยากลำบาก อาจชี้แนะให้ทำตามโดยเฉพาะในผู้ชมผู้ฟังที่มีสภาพจิตใจหดหู่ ซึมเศร้า สิ้นหวัง
- การเสนอเหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อออกอากาศหรือตีพิมพ์ในหน้าเว็บจะต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากบรรณาธิการอาวุโสเสียก่อน

ความปลอดภัยและการเคารพกฎหมาย

แนวทางปฏิบัติ

- ผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องเคารพกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทั้งในและนอกสถานที่ ยกเว้นเมื่อมีเหตุผลความจำเป็นด้านงานหาข่าวที่สำคัญมาก
- ผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด เช่น ใส่เข็ม ชัดนิรภัย ใส่หมวกกันน็อก ไม่ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ
- การบันทึกเทปรายการเกี่ยวกับกีฬา หรือการแสดงผาดโผน

ผู้ปฏิบัติงานต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ความปลอดภัยทุกอย่าง โดยเฉพาะเครื่องป้องกันอุบัติเหตุ เช่น เสื้อชูชีพ แวนตา

การนำเสนอเหตุการณ์โศกนาฏกรรม

หลังจากเกิดเหตุเศร้าสลดร่วมกันของสังคม เช่น การเสียชีวิตของบุคคลสำคัญหรือเหตุโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ น้ำท่วม รถไฟชนกัน เครื่องบินตก การก่อการร้ายครั้งใหญ่ ที่มีผู้คนตายหรือบาดเจ็บจำนวนมาก ผู้จัดรายการทางวิทยุ โทรทัศน์และผู้รับผิดชอบหน้าเว็บออนไลน์ ต้องทบทวนเนื้อหาของรายการที่กำลังจะนำออกอากาศหรือตีพิมพ์ว่าเหมาะสมกับบรรยากาศในขณะนั้นหรือไม่

แนวทางปฏิบัติ

- อาจต้องระงับการออกอากาศรายการประเภทบันเทิง ซิงโซค รายการตลก รายการประเภทเสียดสีล้อเลียน ออกจากผังรายการชั่วคราว เพื่อไม่ให้เสียความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งอาจจะมีความรู้สึก หรือมีส่วนร่วมในความเศร้าสลดจากเหตุการณ์นั้นๆ
- อาจต้องจัดผังรายการรำลึกเมื่อถึงโอกาสครบรอบปีของเหตุเศร้าสลดนั้น
- ไม่ควรเสนอรายการบันเทิงในลำดับก่อนหรือหลังรายการรำลึกถึงเหตุเศร้าสลด
- การรายงานตัวเลข สถิติ โดยเฉพาะในเรื่องที่ส่งผลอันตรายต่อสังคม เช่น ตัวเลขเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อโรคหรืออาชญากรรม ต้องทำโดยไม่สร้างความตื่นกลัวในหมู่ผู้ชมผู้ฟัง และในรายงานข่าวขึ้นเดียวกันต้องให้บริบท ภูมิหลัง และภาพรวมของสถานการณ์ด้วยทางที่ควรปฏิบัติ ในการ

รายงานข่าวลักษณะ คือ ระบุชื่อบุคคลที่ให้ข่าวและโอกาสของความคลาดเคลื่อน (Margin of errors) ไว้ด้วย

ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ การใช้คาถาอาคม เวทย์มนต์

บางครั้งข่าวอาชญากรรมก็อาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลึกลับหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ การสืบสวนสอบสวนเปิดโปงขบวนการ ลัทธิความเชื่อ หรือขบวนการตมต้นประชาชนผ่านพิธีกรรม การทำคุณไสย เวทย์มนต์ต่างๆ ผู้สื่อข่าวควรคำนึงถึงหลักการนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ และพึงระมัดระวังการเปิด

แนวทางปฏิบัติ

- ต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงผลกระทบต่อผู้ชมผู้ฟังในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เวทย์มนต์ภูตผี คาถาอาคม หรือปรากฏการณ์ผิดธรรมชาติ ในช่วงเวลาที่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ชมผู้ฟัง หรือในหน้าเว็บที่เยาวชนเปิดเข้าไปอ่านได้ เพราะรายการเช่นนี้อาจไม่เหมาะสมกับผู้เยาว์
- ในรายการเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน (current affairs and factual programmes) ต้องเดินเรื่องอย่างตรงไปตรงมา ไม่ใส่สีสีน
- ในรายการบันเทิง ต้อง *ประกาศแจ้ง* หรือ *ติดป้าย* เตือนผู้ชมผู้ฟังให้รู้ตัวก่อนออกอากาศ ใน
- ในรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ การเงิน การเลือกอาชีพ การงาน หรือ การเลือกคู่ครอง
- ต้องไม่สอดใส่เนื้อหาที่มีการเสนอเหตุร้ายแรง กระบอบจิตใจ ความรู้สึก การใช้คาถาอาคมหรือการใช้พลังเหนือธรรมชาติ เพราะอาจมีผลในการชักนำการตัดสินใจซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย (ข่าวอาชญากรรมในสื่อมวลชน)

1) วิทยานิพนธ์ของ สาธิตา ตระกูลโชคเสถียร (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553) เรื่อง การวิเคราะห์วาทกรรมในข่าวอาชญากรรมและการถอดรหัสข่าวอาชญากรรมโดยอาชญากร

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมในข่าวอาชญากรรมที่ปรากฏในสื่อมวลชนและการถอดรหัสความหมายในข่าวอาชญากรรมโดยอาชญากร โดยเลือก 3 กรณีศึกษา ได้แก่ ข่าวบุกจับปาร์ตี้สวิงกิ้งข่าวการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะ และข่าวการวิสามัญฆาตกรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลัทธิลอบขนยาเสพติด โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์และการสัมภาษณ์เจาะลึกอาชญากร

ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมในข่าวอาชญากรรมได้รับอิทธิพลมาจากอุดมการณ์หลักในสังคมที่สื่อมวลชนนำมาใช้เป็นกรอบในการถ่ายทอดเหตุการณ์ไปสู่สาธารณชน ซึ่งจะแสดงให้เห็นกรอบการรับรู้ที่สังคมมีต่อปรากฏการณ์นั้นๆ ในลักษณะที่เป็นภาพแบบฉบับตายตัว

นอกจากนี้ข่าวอาชญากรรมยังแสดงถึงบรรทัดฐานทางสังคมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อทำให้บุคคลที่เป็นปกติมีอำนาจเหนือบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

งานศึกษาของสาธิตาพบว่า การรายงานข่าวอาชญากรรมโดยสื่อมวลชนเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมเพื่อธำรงรักษาอุดมการณ์หลักและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม

ขณะที่การถอดรหัสข่าวอาชญากรรมโดยอาชญากรที่เป็นผู้ออกอาชญากรรมเองนั้น จะมีการต่อรองความหมายที่สื่อมวลชนเป็นผู้เข้ารหัส โดยอาชญากรจะให้ความหมายภายใต้กรอบอุดมการณ์ที่ถูกหล่อหลอมมาจากประสบการณ์ตรงที่มีต่อปรากฏการณ์นั้นๆ และบริบททางสังคม

วัฒนธรรมที่อยู่แวดล้อมตนเอง ส่งผลให้ความหมายที่เกิดจากการตีความของอาชญากรแตกต่างกันไปจากความหมายภายใต้กรอบอุดมการณ์หลักที่สื่อมวลชนนำมาใช้ในการเข้ารหัส

2) วิทยานิพนธ์ของ วันเพ็ญ กัลป์ศิริไพศาล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) เรื่อง ชุดของสัญลักษณ์ในการสร้างความหมายของข่าวอาชญากรรม ที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อทางโทรทัศน์

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อวิเคราะห์ชุดของสัญลักษณ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมในสื่อทั้ง 2 ประเภท และศึกษาเปรียบเทียบว่าชุดของสัญลักษณ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมดังกล่าวมีความหมายและความรุนแรงเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยบททั้งเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอข่าวอาชญากรรมในประเทศไทยซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมมีลักษณะวิธีการจัดวางหน้า การเขียนหัวข้อข่าว การใช้ภาพประกอบข่าว สะท้อนให้เห็นชุดของสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญกับคุณค่าของข่าวอาชญากรรมในแง่ของความรุนแรง

ส่วน “รายละเอียดเนื้อหาข่าว” มีลักษณะของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ด้วยวิธีการเล่าเรื่องเชิงพรรณนา โดยเสนอรายละเอียดข่าวเสมือนผู้สื่อข่าวอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย และให้ความสำคัญกับการขยายความหมายและความรุนแรงที่วิธีการกระทำอาชญากรรม

ขณะที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (แนวคุณภาพ) และหนังสือพิมพ์มติชน (แนวกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม) ใช้ชุดของสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบการนำเสนอรายละเอียดเนื้อหาของข่าวในลักษณะของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ด้วยวิธีการนำเสนอข่าวแบบสรุปความ โดยให้ความสำคัญ

ที่สาเหตุของอาชญากรรม และไม่มีภาพประกอบข่าวจึงมีความรุนแรงของข่าวที่นำเสนอน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ด้านสื่อโทรทัศน์ทั้งช่อง 7 ช่อง 9 และ ITV นำเสนอหัวข้อข่าวรายละเอียดของเนื้อหาข่าว รวมถึงการสร้างเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ข่าวในลักษณะสรุปความ คล้ายคลึงกับการนำเสนอของหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ แต่ด้วยธรรมชาติของสื่อประเภทนี้ที่มีภาพประกอบข่าวที่เคลื่อนไหว

กรณีที่มีภาพข่าวทำแผนประกอบคำรับสารภาพซึ่งเน้นถึงวิธีการกระทำอาชญากรรม การนำเสนอข่าวจะใช้ภาพเล่าเรื่องอย่างโจ่งแจ้งมากขึ้น ชุดของสัญลักษณ์ในการเสนอข่าวอาชญากรรมในสื่อประเภทนี้จึงมีทั้ง 2 ลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ภาพข่าวว่าเน้นความหมายและความรุนแรงในแง่ใด

3) วิทยานิพนธ์ของ ศรีลักษณ์ ศิลป์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) เรื่อง ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาทางด้านจริยธรรมที่เกิดจากการนำเสนอข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ และศึกษาเกณฑ์ที่นักหนังสือพิมพ์ใช้ในการจัดการปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดจากการนำเสนอข่าวอาชญากรรม รวมทั้งศึกษาถึงความสอดคล้องหรือความขัดแย้งของเกณฑ์ที่นักหนังสือพิมพ์ได้ตั้งไว้ในกรนำเสนอข่าวอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นปัญหาทางจริยธรรม และการนำเสนอข่าวนี้ในทางปฏิบัติจริงต่อผู้อ่าน

ผลการวิจัยพบว่า นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่าพวกเขามีปัญหาในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม อันได้แก่ การนำเสนอรายละเอียด

ของผู้ตกเป็นข่าว และภาพในคดีทางเพศ เช่น คดีข่มขืน หรือกระทำอนาจาร โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การนำเสนอข่าวดังกล่าวจำเป็นต้องนำเสนออย่างมีข้อจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวอาชญากรรมในหน้าหนังสือพิมพ์ ในส่วนที่เป็นรายละเอียดเบื้องต้นของผู้ตกเป็นข่าวอันได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ สถานศึกษา สถานที่ทำงาน รวมทั้งภาพผู้ตกเป็นข่าว เพราะสิ่งเหล่านี้อาจทำให้พวกเขาเสื่อมเสียชื่อเสียง หรืออนาคตอย่างไรก็ตามนักหนังสือพิมพ์เห็นว่า ในเรื่องของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่ตกเป็นข่าว เช่น พยานบุคคลในคดีฆาตกรรม เจ้าทุกข์ในคดีโจรกรรม ไม่ใช่เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมมากนัก เนื่องจากเห็นว่าตำรวจจะทำหน้าที่ปกป้องบุคคลเหล่านี้ตามกฎหมายอยู่แล้ว และข้อมูลเบื้องต้นบางส่วนของเขาจะถูกปิดกั้นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีทางศาล

สำหรับแรงจูงใจที่นักหนังสือพิมพ์ใช้เมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านจริยธรรมการนำเสนอข่าวอาชญากรรมนั้นนักหนังสือพิมพ์เห็นว่ามาตรฐานทางวิชาชีพเป็นเกณฑ์สำคัญที่สุดที่เขายึดถือ แต่เมื่อถูกสัมภาษณ์โดยใช้กรณีข่าวสมมติที่สร้างจากข่าวอาชญากรรมที่เคยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นลักษณะของสถานการณ์ทางจริยธรรมที่ยากต่อการตัดสินใจ ผลปรากฏว่า การทำให้ข่าวมีความน่าเชื่อถือต่อสายตาผู้อ่านเป็นสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ยึดถือเป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด ดังนั้นแม้ว่านักหนังสือพิมพ์จะตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นปัญหาทางจริยธรรมไว้ แต่ในแง่ของการปฏิบัติจริงนั้นพวกเขาไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ ทั้งนี้เพราะปัจจัยในเรื่องของการแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นและการที่ผู้อ่านให้การยอมรับการนำเสนอข่าวในลักษณะเดิมเป็นอย่างดีจึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่ได้ตระหนักในเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าว หรืออันตรายที่พวกเขาอาจได้รับมากเท่าใดนัก

4) วิทยานิพนธ์ ของ บุญชัย ศรีประทีป (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) เรื่อง วิเคราะห์วาทศิลป์ในข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์รายวัน

วัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบแนวคิดของ Jack Fuller เกี่ยวกับการใช้วาทศิลป์ในข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์รายวัน วิเคราะห์เนื้อหาจากกรณีข่าวอาชญากรรม 9 เรื่องในช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 และการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน 2 คน และนักหนังสือพิมพ์ 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า ข่าวอาชญากรรมทั้ง 9 เหตุการณ์ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวสดมีแนวโน้มในการนำเสนอตามแนวคิดวาทศิลป์ในข่าว ทั้งในแง่มุมมองมีแก่นของหัวข่าว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางโครงเรื่อง การกล่าวถึงบุคคลในข่าวคล้ายๆ กับตัวละครในนวนิยาย การกล่าวถึงบทสนทนา การกล่าวถึงมุมมองในการเล่า รวมถึงการเขียนถึงฉากและบรรยากาศในเหตุการณ์ได้อย่างมีรรถรส

ดังนั้นการอ่านข่าวก็เหมือนการอ่านนวนิยายเรื่องหนึ่ง รวมทั้งการใช้ถ้อยคำที่มุ่งเน้นให้ภาพพจน์ ไร้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านด้วย

สำหรับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและนักหนังสือพิมพ์ เห็นร่วมกันว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีการแข่งขันกับสื่อมวลชนแขนงอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่ออื่นๆ ทางด้านธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องแสวงหาวิธีการเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้หนังสือพิมพ์รายวันปัจจุบันมีแนวโน้มในการรายงานข่าวแบบนี้เพิ่มขึ้น การรายงานข่าวอาชญากรรมในลักษณะแบบนี้เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์สามารถรายงานข่าวได้ แต่ควรคำนึงถึงผลกระทบของการรายงานข่าวอาชญากรรมแบบนี้ที่สามารถเกิดขึ้นได้

2.3 ความรู้เบื้องต้นกฎหมายอาญาที่จำเป็นสำหรับนักข่าว

หลักการทั่วไปของกฎหมายอาญา

บุคคลที่กระทำจะรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะที่กระทำกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและมีโทษ หากต่อมากฎหมายดังกล่าวถูกยกเลิก หรือกำหนดโทษน้อยลง การกระทำนั้นย่อมได้รับผลของการเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังกล่าว

การตีความกฎหมายอาญาเพื่อให้บุคคลต้องรับผิดชอบนั้น ต้องตีความโดยเคร่งครัด (ตีความโดยแคบ) บุคคลที่ถูกจับกุม คမ်းซัง มีสิทธิร้องต่อศาลให้ไต่สวนว่าการจับกุมคမ်းซังนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย บุคคลที่ถูกกีดรอนเสรีภาพจะโดยการจับกุม คမ်းซัง หรือควบคุมตัวด้วยประการใดๆ ก็ตาม ย่อมได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บุคคลจะไม่ถูกทรมานโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือโดยการสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และจะต้องไม่ถูกปฏิบัติอย่างโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

คำนิยามผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำข่าวอาชญากรรม

“ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี ความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ (ร.ธ.น. 40 ม. 33)”

ผู้เสียหาย (injured person) ซึ่งโดยทั่วไปอาจเรียกว่าเหยื่อ (victim) ของอาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่ประสบผลร้ายหรือความเสียหาย ทั้งด้านชีวิตร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำผิด ในกรณีการกระทำผิดทำให้มีผู้เสียชีวิต บุคคลในครอบครัวของผู้ตาย

เป็นผู้เสียหาย นอกจากนี้อาจรวมถึงผู้ที่กฎหมายให้อำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก เป็นต้น

ผู้ต้องสงสัย (suspect) หมายถึง บุคคลที่ถูกสงสัยว่าอาจจะได้กระทำความผิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่น เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งต่างจากผู้ต้องหาตรงที่เจ้าหน้าที่ยังไม่ได้ตั้งข้อหาความผิดต่อผู้ต้องสงสัย โดยเจ้าหน้าที่อาจกำลังรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีบุคคลดังกล่าว

ผู้ต้องหา (alleged offender) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาลซึ่งการเป็นผู้ต้องหาต้องมีการกล่าวหาอันเกิดจากการร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยบุคคลใดๆ เสียก่อน

จำเลย (defendant-ความผิดไม่ร้ายแรง หรือ accused-ความผิดร้ายแรง) หมายถึง บุคคลที่ถูกฟ้องศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

พยาน (witness) คือบุคคลซึ่งให้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในชั้นสอบสวนหรือต่อศาลในชั้นพิจารณาหรือไต่สวน หากพยานเป็นผู้ได้เห็นได้ยินหรือทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่กระทำผิดด้วยตนเองโดยตรงเรียกว่า **“ประจักษ์พยาน”** หากเป็นผู้ที่รับฟัง รับรู้มาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นเรียกว่า **“พยานบอกเล่า”** นอกจากนี้อาจมีพยานผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความรู้ความเห็นทางวิชาการต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลเกี่ยวกับวัตถุพยานเช่นอาวุธปืน หรือผลการตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้เสียหาย โจทก์ หรือจำเลยอาจให้การต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลในฐานะพยานก็ได้

ตารางแสดงคำเรียกบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาไทย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)		
คำเรียก	ความหมาย (ตามประมวลกฎหมายอาญา)	สถานภาพบุคคลในทางกฎหมาย
“ผู้ต้องสงสัย”	เป็นบุคคลที่ถูกสงสัยซึ่งไม่ได้ถูกตั้งข้อกล่าวหา	บุคคลที่ถูกจับตามองโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือการสอบสวนแต่ยังไม่สามารถจะต้องจับกุมควบคุมมิได้
“ผู้ต้องหา”	เป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด	บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อหาให้ทราบและผู้ต้องหาต้องมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้
“จำเลย”	เป็นผู้ถูกฟ้องในคดีต่อศาลแล้ว	บุคคลที่ถูกกล่าวหาและฟ้องต่อศาลแล้วว่ากระทำความผิดซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการต่อสู้คดีในศาล
“ผู้เสียหาย” หรือ “เหยื่อ”	เป็นบุคคลที่เสียหายทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย หรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิด	ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับความคุ้มครองจากรัฐในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่การสืบสวนสอบสวนการฟ้องร้องการพิจารณาคดีไปจนถึงการบังคับลงโทษ

ผู้สื่อข่าวควรมีความสามารถในการแยกแยะกำหนดสถานภาพของผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลย ออกจากกันได้ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการทำข่าวอาชญากรรม

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอธิบายชัดเจนว่าผู้ต้องสงสัยกับผู้ต้องหา มีความคล้ายกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดและกระบวนการดำเนินคดี กล่าวคือ ผู้ต้องหา (alleged offender) คือ บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล โดยปรากฏรายละเอียดตามมาตรา 2 (2) ดังนั้น การจะเป็นผู้ต้องหาได้นั้น เห็นว่า จะต้องมีการกล่าวหาเสียก่อน ซึ่งการกล่าวหาคืออาญา ได้แก่ 1) การร้องทุกข์ (มาตรา 2 (7)) 2) การกล่าวโทษ (มาตรา 2 (8)) และ 3) การฟ้องคดี (มาตรา 28) ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองต่อศาลโดยตรง

สำหรับผู้ต้องสงสัย (suspects) นั้น เห็นว่า เป็นบุคคลที่ยังไม่มีการกล่าวหา โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้กระทำความผิดตามบทกฎหมายใด เป็นเพียงบุคคลที่ถูกตั้งข้อสงสัย ว่าอาจจะได้กระทำความผิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเท่านั้น แต่ทว่า แม้จะมีได้ถูกกล่าวหา แต่อาจถูกจับตามองเป็นพิเศษ หรือถูกติดตามพฤติกรรม หรือการใช้ชีวิตประจำวันได้

ส่วนผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลย (defendant หรือ accused) นั้น มีความแตกต่างกันชัดเจน กล่าวคือ มาตรา 2 (3) กำหนดไว้ว่า จำเลยหมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิดตามบทกฎหมายใด

นอกจากนั้น ยังมี “คำนิยาม” อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“พนักงานอัยการ” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้เป็นข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุดหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ เช่นอัยการศาลทหาร เป็นต้น

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) แต่ในคดีบางประเภทพนักงานฝ่ายปกครอง กรมการปกครอง ก็เป็นพนักงานสอบสวนได้ด้วย

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ อนึ่งการไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ไม่ได้แจ้งความประสงค์ที่จะให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด

ไม่ถึงเป็นการร้องทุกข์

“คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหาย ได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่า มีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

“หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือบงการซึ่งออกโดยศาล ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสั่งให้เจ้าหน้าที่ ทำการ จับ ชัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา/จำเลย/นักโทษ หรือให้ทำการ ค้น รวมทั้งสำเนาหมายเช่นนี้อันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าว ทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 77

“หมายเรียก” คือ หมายที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงาน ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือศาล เรียกให้บุคคลมาพบหรือ ให้ส่งเอกสารพยานหลักฐานต่างๆ แก่ตน

“การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ก่อนคดี เกิดขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และหลังคดีเกิดขึ้น เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

“การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความ ผิดมาฟ้องลงโทษ

“การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่า กระบวนไต่สวนของศาล ในกรณีที่บุคคลเป็นผู้ยื่นฟ้องต่อศาลเองโดยไม่ผ่านการดำเนินคดี โดยเจ้าหน้าที่ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องเพื่อจะวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลย

ต้องหาว่าเพียงพอที่จะรับฟ้องไว้เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปหรือไม่ สำหรับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ โดยในทางปฏิบัติศาลจะรับฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง

“ที่รโหฐาน” หมายความว่า ที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถาน ตั้งบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา ซึ่งสาธารณสถานหมายความว่า สถานที่ใดๆ ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

“โจทก์” หมายความว่า พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหาย ซึ่งฟ้อง คดีอาญาต่อศาล หรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ ร่วมกัน ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้

“คู่ความ” หมายความว่า โจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบ เรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่นๆ ตามกฎหมายเฉพาะ แต่ละฉบับ เช่น กฎหมายป่าไม้ กฎหมายภาษีอากร เป็นต้น ในเมื่อทำการ อันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ ต้องจับกุมหรือปราบปราม

ข้อกำหนดเรื่องโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาไทย

โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญามี 5 สถาน จากโทษหนักที่สุดไปยัง โทษที่เบาที่สุด (ป.อาญา มาตรา 18)

(1) ประหารชีวิต

(2) จำคุก

- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

ขณะนี้ มีข้อเสนอให้แก้กฎหมายกำหนดให้มีโทษทางอาญาหลากหลายขึ้น เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด โดยเน้นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการปรับปรุงแก้ไขตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้

โทษประหารชีวิต

เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดขั้นร้ายแรงอย่างยิ่ง โทษสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติให้นักโทษที่ได้รับการพิพากษาถึงที่สุด มีผลต้องถูกทำให้เสียชีวิตโดยกระบวนการยุติธรรม ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตจะถูกเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์นำตัวไปประหารด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

141 ประเทศ หรือ 2 ใน 3 ประเทศทั่วโลก ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ทั้งในทางกฎหมาย และในทางปฏิบัติแล้ว สำหรับประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ ซึ่งในประชาคมอาเซียนนั้น กัมพูชาและฟิลิปปินส์ ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ (ไม่มีการประหารชีวิตประชาชน 10 ปีติดต่อกัน) ส่วนประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์และเวียดนาม ยังคงมีและใช้โทษประหารชีวิตอยู่

ประเทศไทยยังมีความผิดจำนวนมากกว่า 50 ข้อหาความผิด ที่มีโทษประหารชีวิต ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประเทศไทยควรลดข้อหาความผิดที่มีโทษประหารชีวิตที่มีชื่อ “คดีอุกฉกรรจ์” และนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างมีขั้นตอน

โทษจำคุก

เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดร้ายแรงมากลงมาจนถึงความผิดลหุโทษ โทษจำคุกมี 2 อย่างคือ จำคุกตลอดชีวิต และจำคุกมีระยะเวลา สำหรับโทษจำคุกนี้กฎหมายมักจะระวางไว้ในอัตราอย่างสูง โดยมีคำว่า *จำคุกไม่เกินเท่านี้ปีเท่านี้เดือน* ส่วนจะถูกจำคุกเต็มตามบทมาตรากำหนดหรือไม่ หรือถูกจำคุกน้อยกว่าเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงในคดีและมีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษหรือไม่ ซึ่งศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจและมีคำพิพากษากำหนดโทษจำคุกแก่จำเลย

สำหรับโทษประหารชีวิต และโทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ มีให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี หากบุคคลใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวเปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

กักขัง

เป็นโทษอาญาที่มีได้กำหนดไว้โดยตรงสำหรับการกระทำความผิดฐานใดเลย แต่เป็นโทษซึ่ง (1) จะเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน แต่จำเลยไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน หรือต้องโทษจำคุกเนื่องจากความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ หรือ (2) เป็นโทษที่ลงแก่ผู้ต้องโทษปรับ แต่ไม่มีเงินหรือไม่ยอมเสียค่าปรับก็จะถูกกักขังแทน การกักขังนั้นจะต้องไม่กักขังในเรือนจำในบางข้อหาความผิด เช่น ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญามีโทษปรับสถานเดียว แต่ในอัตราสูง ในกรณีที่จำเลยไม่มีเงินเสียค่าปรับ ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นเวลายาวนาน เนื่องจากอัตราชั่งแทนค่าปรับนั้นขณะนี้คิดเพียงวันละ 200.- บาทเท่านั้น

โทษปรับ

เป็นโทษซึ่งผู้ต้องคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษปรับ ต้องนำเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาไว้ในคำพิพากษามาชำระต่อศาล และการชำระค่าปรับก็ต้องชำระภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษามีฉะนั้นต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ การกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาบางฉบับ อาจระวางโทษไว้เพียงโทษปรับสถานเดียวก็ได้ เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเรียบร้อยเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 แต่ส่วนใหญ่แล้วโทษปรับมักจะระวางไว้ควบคู่กับโทษจำคุก โดยอาจจะควบในลักษณะ “หรือ” กับ “และ”

โทษริบทรัพย์สิน

ตามประมวลกฎหมายอาญา มีทรัพย์สินที่จะริบอยู่ 3 ประเภท ได้แก่

1) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ เพราะการทำให้ขึ้นหรือมีไว้เป็นความผิด เช่น เงินตราที่ทำปลอมขึ้น เฮโรอีน ยาบ้า ปืนเถื่อน เป็นต้น

2) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ เว้นแต่จะเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วย เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่ผู้กระทำความผิดไปยืมหรือลักขโมยของผู้อื่นมาแล้วเอามาใช้เป็นพาหนะในการชิงทรัพย์หรือขนยาเสพติด หรือนำมาขับแข่งในทาง เจ้าของรถซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วย มีสิทธิร้องขอต่อศาลแสดงพยานหลักฐานเพื่อขอรับคืนได้

3) ทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบหรือไม่ให้ริบก็ได้ คือ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

กรณีที่สามนี้เปิดให้ศาลใช้ดุลพินิจ กล่าวคือ ศาลจะริบต่อเมื่อ

ศาลเห็นว่าได้มีการใช้ทรัพย์สินนั้นในการกระทำความผิดโดยตรง เช่น ใช้รถเป็นพาหนะพาพวกไปปล้นทรัพย์ ต้องริบแต่ถ้านั่งรถรับจ้างประจำทางไปปล้น แล้วก็นั่งรถประจำทางกลับและหลบหนี รถประจำทางไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงจึงไม่ริบส่วนทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด แต่ศาลก็ริบได้ เช่น อาวุธปืนที่มีมือปืนรับจ้างมีไว้เพื่อฆ่าคน หรือเงินของกลางที่มีไว้เพื่อซื้อเสียง เป็นต้น

ทรัพย์สินใดที่ศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียหายก็ได้

ความรับผิดในทางอาญา

การกระทำโดยเจตนา

โดยทั่วไปบุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา เว้นแต่ว่าในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือแม้ได้กระทำโดยไม่เจตนา (ป.อาญา มาตรา 59)

การกระทำโดยเจตนา แยกได้เป็น 2 ประการ คือ

1) เจตนาประสงค์ต่อผล (รู้สำนึกในการที่กระทำ + และประสงค์ต่อผล) คือ ต้องการให้เกิดตามที่ผู้กระทำมุ่งหมาย เช่น ก.ต้องการฆ่า ข.จึงใช้ปืนยิงไปที่ ข.1 นัด ถือว่า ก.มีเจตนาฆ่า ข.โดยประสงค์ต่อผล

2) เจตนาย่อมเล็งเห็นผล (รู้สำนึกในการที่กระทำ + และยอมเล็งเห็นผล) คือ ไม่ต้องการให้เกิดผลแต่คาดหมายได้ว่าผลอาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น ก.ได้ใช้ปืนยิงเข้าไปในรถยนต์ที่กำลังวิ่งอยู่ และมีผู้โดยสารอยู่เต็มคันรถ ทำให้กระสุนยิงถูก ข.ตาย ดังนี้ แม้ ก.จะไม่ประสงค์ให้ ข.ตาย แต่ ก.ก็เล็งเห็นได้ว่ากระสุนปืนที่ยิงไปนั้นอาจถูกผู้โดยสารจนถึงแก่ความตายได้

การกระทำโดยประมาท

การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง เช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ (ป.อาญา มาตรา 59 วรรค 4)

- วิสัย หมายถึง ลักษณะของบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา
- พฤติการณ์ หมายถึง สภาพภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น สภาพรถ ดินฟ้าอากาศ เขตชุมชน

ตัวอย่างกฎหมาย กำหนดให้รับผิดเมื่อกระทำโดยประมาท

“ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000.-บาท” (ป.อาญา มาตรา 291)

ตัวอย่าง สามีเอาจรกรไกรศีบหมากขว้างไปที่ประตูหวังจะหยอกล้อภรรยา แต่กรรไกรไปโดนประตูและกระดอนไปถูกภรรยาถึงแก่ความตาย ดังนี้ เป็นเรื่องทำให้คนตายโดยประมาท (ฎีกาที่ 472/2491)

ตัวอย่างกฎหมาย กำหนดให้รับผิดแม้กระทำโดยไม่เจตนา

“ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 15 ปี” (ป.อาญา มาตรา 290)

ตัวอย่าง จำเลยชก ก.ที่ขากรรไกร ก.ล้มท้ายทอยพาดกับพื้นถนนทำให้เส้นโลหิตในสมองแตก ก.พูดไม่ได้และตายใน 7 ชั่วโมง ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 225/2503)

ขั้นตอนของการกระทำ

โดยปกติกรณีที่จะถือว่าเป็นการกระทำของบุคคลนั้นจะต้องประกอบด้วยขั้นตอน 4 ประการ คือ

1. มีความคิดที่จะกระทำ
2. มีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้
3. มีการเตรียมที่จะกระทำตามที่ตกลงใจ
4. มีการลงมือกระทำ

การกระทำเพราะความมีนเมา ความมีนเมาเพราะการเสพสุรา หรือสิ่งที่ไม่อย่างอื่นนั้นจะยกขึ้นมาเป็นเหตุเพื่อให้ได้รับการยกเว้นโทษหรือลดหย่อนโทษได้นั้น จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มีนเมาหรือได้เสพ เพราะถูกขื่นใจให้เสพเท่านั้น (ป. อาญา มาตรา 66)

1. ถ้าได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจะได้รับการยกเว้นโทษ สำหรับความผิดนั้น (แต่การกระทำยังเป็นความผิดอยู่)
2. ถ้าได้กระทำความผิดในขณะที่ยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายได้กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

การพยายามกระทำความผิด

การพยายามกระทำความผิด คือ ได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่กระทำไปไม่ตลอด (อาจเนื่องจากถูกขัดขวาง หรือล้มเลิกการกระทำเอง) หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษสองในสามส่วนของความผิดนั้นๆ (ป.อาญา มาตรา 80)

การเตรียมกระทำความผิด ไม่เป็นความผิด เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่าแม้เป็นการการเตรียมก็เป็นความผิด เช่น การเตรียมหรือสมคบกันเพื่อเป็นกบฏตาม ป.อาญา มาตรา 114 เป็นต้น

การรอกการลงอาญา

การรอลงอาญา แบ่งเป็น 2 อย่าง

1. รอกการกำหนดโทษ ศาลจะมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด แต่ไม่กำหนดโทษว่าควรรับโทษเท่าไร
2. รอกการลงโทษ ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ควรลงโทษจำคุกหรือปรับเท่าใด แต่ยังไม่นำตัวไปปรับโทษ ทั้ง 1 และ 2 ศาลให้ออกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนด (ต้องไม่เกิน 5 ปี)

เงื่อนไขการรอลงอาญา (ป. อาญา มาตรา56)

- ความผิดนั้นต้องระวางโทษจำคุก
- ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี
- ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเคยถูกจำคุกมาก่อน
- ศาลต้องคำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ นิสัย อาชีพ ฯลฯ
- การพยายามกระทำความผิด หมายถึง การที่ลงมือกระทำความผิด แต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำไม่บรรลุ ผู้พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษ 2 ใน 3 ของโทษ ที่กฎหมายกำหนด (ป.อาญา มาตรา 80)
- ความผิดบางอย่างแม้เป็นการพยายาม แต่กฎหมายให้ลงโทษเท่ากับความผิดสำเร็จ

- การพยายามกระทำความผิด แต่ยับยั้งเสียเองไม่กระทำให้ตลอด ผู้นั้นมีความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ (ป.อาญา มาตรา 82)

ตัวการ การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดด้วยกันเรียกว่า “ตัวการ” ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (ป.อาญา มาตรา83)

ผู้ใช้ ผู้ใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด (ป.อาญา มาตรา 84)

1. ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนตัวการ
2. ถ้าผู้ถูกใช้มิได้กระทำความผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษ 1 ใน 3 ของโทษที่กำหนด

ผู้โฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีการกำหนดโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นมีความผิดมีโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดสำหรับความผิดที่โฆษณาหรือประกาศนั้น (ป.อาญา มาตรา 85)

ผู้สนับสนุน ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษสำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น (ป.อาญา มาตรา 86)

ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 1,000.-บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1. ผู้กระทำแม้ไม่มีเจตนาที่ต้องรับผิด
2. ผู้พยายามทำความผิดลหุโทษ ไม่ต้องรับโทษ
3. ผู้สนับสนุนการกระทำผิดลหุโทษ ไม่ต้องรับโทษ

การกระทำผิดระหว่างสามีและภรรยา (ป.อาญา มาตรา 71)

การกระทำที่สามีกระทำต่อภรรยา หรือภรรยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษตามความผิดดังต่อไปนี้

1. ลักทรัพย์	2. วิ่งราวทรัพย์
3. ฉ้อโกง	4. โกงเจ้าหนี้
5. ยักยอกทรัพย์	6. รับของโจร
7. ทำให้เสียทรัพย์	8. บุกรุก

การกระทำเพราะความจำเป็น (ป.อาญา มาตรา 67)

1. เพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้

2. เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ (แต่ยังมีความผิดอยู่)

ตัวอย่าง ก. ใช้ปืนบังคับ ข. ให้ ข. ใช้ไม้ตีศีรษะ ค. ข. กลัวจึงใช้ไม้ตีศีรษะ ค. แต่ก. ถือว่า ข. ได้กระทำไปเพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจ ข. มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายแต่ ข. ไม่ต้องรับโทษ

การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย (ป.อาญา มาตรา 68)

ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น ให้พ้นภยันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด

ตัวอย่าง ก. จะยิง ข. ข. จึงยิง ก. ก่อน หรือ ค. เห็น ก. จะยิง ข. ค. จึงยิง ก. ก่อน ดังนี้ การกระทำของ ข. หรือ ค. ดังกล่าวสามารถอ้างป้องกันได้

ตัวอย่าง ก. ถือปืนข่มขู่เข้ามาในบริเวณบ้านของ ข. เกิดโต้เถียงกัน ก. ใช้ปืนยิง ข. ก่อน ข. กล่าวว่า ก. จะยิงซ้ำจึงยิงเอาบ้าง ถือว่าเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ไม่เป็นความผิด (ฎีกาที่ 879/2506)

ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดในทางอาญา

เหตุยกเว้นความผิด ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดอาญาเลย เช่น

- 1) การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- 2) ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ ในบางกรณี
- 3) มีกฎหมายประเพณี เช่น กีฬาสกมวยจนเป็นเหตุให้อีกฝ่ายบาดเจ็บสาหัส หรือเสียชีวิต
- 4) มีกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้

เหตุยกเว้นโทษทางอาญา ถือว่ายังเป็นความผิดอยู่แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษทางอาญา

- 1) การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น
- 2) การกระทำความผิดเพราะความบกพร่องทางจิต
- 3) การกระทำความผิดเพราะความมึนเมา
- 4) การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน
- 5) สามี ภริยา กระทำความผิดต่อกันในเรื่องทรัพย์
- 6) เด็กอายุไม่เกิน 14 ปี กระทำความผิด

เหตุลดหย่อนโทษ เป็นเหตุที่ศาลอาจลงโทษสถานเบาได้

- 1) ศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นไม่รู้กฎหมาย
- 2) การกระทำโดยบันดาลโทสะ
- 3) บุพการีกับผู้สืบสันดานหรือพี่น้องที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาจกระทำไปเพราะขาดความสำนึกเท่าผู้ใหญ่ ทั้งมาตรการทางอาญาที่นำมาใช้ก็เพื่อมุ่งแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กเป็นสำคัญ โทษสำหรับเด็กจึงต้องแตกต่างกับผู้ใหญ่โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

- อายุ ไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับโทษ
- อายุกว่า 7 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจว่ากล่าวตักเตือน และวางข้อกำหนดให้บิดามารดาปฏิบัติหรือส่งตัวเด็กไปให้หน่วยงานของรัฐ(บ้านเมตตา) ดูแลอบรมสั่งสอนจนอายุครบ 18 ปี
- อายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 17 ปี อาจใช้วิธีการดังกล่าวข้างต้นหรือลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แต่ลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่ง
- อายุกว่า 17 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ลดมาตราส่วนโทษลง 1 ใน 3 หรือกึ่งหนึ่ง

เหตุบรรเทาโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ

เหตุบรรเทาโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดี มีหลักคือ

- ใช้หลังจากที่เพิ่มโทษแล้ว
- เป็นดุลยพินิจของศาล
- ลดได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลง

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ เป็นผู้เผลอพลาดไปอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้าย หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือมีเหตุอื่นๆ ที่สมควร

เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อป้องกันสังคม และแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับเข้าอยู่ในสังคมได้ต่อไป

ความผิดอันยอมความได้

ความผิดทางอาญาที่กฎหมายเปิดทางให้คู่กรณียอมความกันได้นั้นมีลักษณะเป็นความผิดต่อส่วนตัว (มิใช่อาญาแผ่นดิน) ความผิดประเภทนี้เมื่อผู้เสียหายไม่ตั้งใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว อาจถอนคำร้องทุกข์ได้ไม่ว่าจะอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือถอนฟ้องในชั้นศาล ความผิดใดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวอันอาจยอมความกันได้นั้นกฎหมายจะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ได้แก่

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

- 1). ม.272 เอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้
- 2). ม.276 วรรคแรก ช่มชู้นกระทำชำเราธรรมดา
- 3). ม.278 กระทำอนาจารธรรมดา
- 4). ม.284 พาหญิงไปเพื่อการอนาจาร
- 5). ม.209 วรรคแรก ทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ
- 6). ม.310 วรรคแรก หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น
- 7). ม.311 หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท
- 8). ม.322 เปิดเผยความลับในกฎหมาย
- 9). ม.323 เปิดเผยความลับ ของผู้อื่นที่รู้มาโดยหน้าที่
- 10). ม.324 เปิดเผยความลับในทางอุตสาหกรรมหรือวิทยาศาสตร์
- 11). ม.326 หมิ่นประมาทคนเป็น
- 12). ม.327 หมิ่นประมาทคนตาย
- 13). ม.328 หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

- 14). ม.341 ฉ้อโกงธรรมดา
- 15). ม.342 ฉ้อโกงประกอบด้วยเหตุพิเศษ
- 16). ม.344 หลอกหลวงคนให้ไปทำงาน
- 17). ม.345 สั่งซื้ออาหารหรือเข้าอยู่ในโรงแรมโดยไม่มีเงิน
- 18). ม.346 ชักจูงให้เด็กเบาปัญญาขายของโดยเสียเปรียบ
- 19). ม.347 ฉ้อโกงในเรื่องประกันวินาศภัย
- 20). ม.349 ฉ้อโกงเจ้าหน้าที่จ่านา
- 21). ม.350 ฉ้อโกงเจ้าหน้าที่ธรรมดา
- 22). ม.352 ยักยอกทรัพย์สินธรรมดา
- 23). ม.353 ยักยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินแทนเขา
- 24). ม.354 ยักยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินตามคำสั่งศาล
- 25). ม.355 ยักยอกทรัพย์สินเก็บตก
- 26). ม.358 ทำให้เสียทรัพย์สินตามธรรมดา
- 27). ม.359 ทำให้เสียทรัพย์สินชนิดพิเศษ
- 28). ม.362 บุกรุกตามธรรมดา
- 29). ม.363 บุกรุกโดยย้ายเครื่องหมายอสังหาริมทรัพย์
- 30). ม.364 เข้าไปซ่อนตัวในอาคารของคนอื่น

ความผิดที่กฎหมายให้เป็นความผิดอันยอมความได้นอกเหนือจาก

ลำดับ 1-30 เมื่อผู้เสียหายและผู้ต้องหาเป็นญาติกันตาม ม. 71

- 1). ม.334 ลักทรัพย์ธรรมดา
- 2). ม.335 ลักทรัพย์ประกอบเหตุพิเศษ (เหตุฉกรรจ์)
- 3). ม.336 วรรคแรก วิ่งราวทรัพย์ตามธรรมดา
- 4). ม.343 ฉ้อโกงประชาชน
- 5). ม.357 รับของโจร
- 6). ม.360 ทำให้ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหาย

อายุความ

อายุความเป็นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดต้องมีชนักติดหลังไปตลอดชีวิต และเป็นการที่เร่งรัดคดีให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาโดยเร็ว เนื่องจากการปล่อยระยะเวลาให้นานไปจะทำให้ไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ อายุความมี 3 ประเภท คือ

1. อายุความฟ้องคดีทั่วไป มี 5 ระดับ คือ

- อายุความ 20 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก 20 ปี
- อายุความ 15 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 7 ปี แต่ยังไม่ถึง 20 ปี
- อายุความ 10 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 ปี ถึง 7 ปี
- อายุความ 5 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 เดือน ถึง 1 ปี
- อายุความ 1 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น จะต้องฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมา ศาลภายในกำหนดอายุความดังกล่าว (ป.อาญา มาตรา 95)

2. อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้

นอกจากถือตามอายุความฟ้องคดีทั่วไปแล้ว ผู้เสียหายยังต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือฟ้องคดีต่อศาลภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย (ป.อาญา มาตรา 96)

3. อายุความฟ้องขอให้กักกัน

จะฟ้องไปพร้อมกับการฟ้องคดีอันเป็นเหตุที่ขอให้กักกันหรืออย่างช้าภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ฟ้องคดีดังกล่าว

3.แนวทางปฏิบัติการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม

บทนี้ว่าด้วยกรอบ หลักการ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวอาชญากรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กรอบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม

10 ข้อที่ควรและไม่ควร ในการทำข่าว (ในลักษณะการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส)	
ควรทำ (Do)	ไม่ควรทำ (Don't)
1. มุ่งนำเสนอข่าวและรายการที่เกี่ยวข้องกับข่าวอย่างสมดุล เป็นธรรม ปราศจากอคติ ด้วยพื้นที่และเวลาที่เหมาะสม	1. ไม่ใส่ความคิดเห็นของตนเองเข้าไปในข่าวหรือรายการที่เกี่ยวข้องกับข่าวทุกกรณี
2. ตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง ก่อนการนำเสนอข่าวทุกกรณีแม้จะเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรายงานอย่างฉับไว	2. ไม่ใช้ข่าวลือ หรือข่าวที่ยังไม่มีการตรวจสอบที่มาในการนำเสนอข่าว และระมัดระวังไม่ให้เกิดเป็นเครื่องมือของการโฆษณาชวนเชื่อ หรือการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ
3. เคารพในสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เกี่ยวข้องที่ปรากฏ และถูกกล่าวถึงในข่าวทุกฝ่าย	3. ไม่เปิดเผยแหล่งข่าว/ผู้ให้ข้อมูล ในกรณีนี้ต้องปกปิดแหล่งข่าว แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องเปิดเผย เช่น กรณีเกิดคดีความจะเปิดเผยแหล่งข่าวได้ต่อเมื่อแหล่งข่าวยินยอมเท่านั้น
4. คำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในการรับรู้ของสังคม โดยยึดหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัด	4. ไม่ลักลอบบันทึกภาพ-เสียงแหล่งข่าวจะได้เฉพาะกรณีการทำผิดกฎหมาย พฤติกรรมฉ้อฉล ที่มีผลกระทบต่อสาธารณะและไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานข่าวภาคสนามต้องหาหรือผู้บังคับบัญชาทุกครั้ง
5. ให้ความสำคัญถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวนั้นๆ มากกว่าการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของผู้ชม ทั้งในสถานการณ์ปกติ และช่วงวิกฤต	5. ไม่สร้างเหตุการณ์เพื่อบันทึกภาพ หากจำเป็นต้องใช้วิธีนี้เล่าเรื่อง ต้องกำกับดูแลไม่ให้ผิดเพี้ยน เกินเลยข้อเท็จจริง และต้องแจ้งด้วยตัวหนังสือ หรือบอกในสคริปต์ว่าเป็นเหตุการณ์จำลอง
6. เปิดพื้นที่ข่าวอย่างเท่าเทียมให้มีความสำคัญกับผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงสื่อ	6. ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงในทุกกรณี หากมีข้อสงสัยแล้วไม่สามารถหาข้อยุติได้ในขณะนั้นให้งดเว้นการนำเสนอข่าวขึ้นนั้นๆจนกว่าจะได้รับการยืนยันข้อเท็จจริง

10 ข้อที่ควรและไม่ควร ในการทำข่าว (ต่อ) (ในลักษณะการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส)	
ควรทำ (Do)	ไม่ควรทำ (Don't)
7. รายงานปรากฏการณ์ต่างๆอย่างรู้เท่าทัน ทำความจริงให้ปรากฏให้ข้อเท็จจริงรอบด้าน	7. ไม่ใช้การจ้างวานให้ผู้ใดให้สัมภาษณ์หรือกระทำการใดๆเพื่อบันทึกภาพยกเว้นการจ่ายค่าตอบแทนร่วมรายการหรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าอาหาร โดยให้พิจารณาอย่างเหมาะสม
8. ตระหนักถึงบทบาทในการช่วยผ่อนเพลาหรือหาทางออกของปัญหาหรือสถานการณ์วิกฤตด้วยการทำหน้าที่เป็นกลไกส่วนหนึ่งของกระบวนการขับเคลื่อน	8. ผู้ปฏิบัติงานข่าวต้องระมัดระวังทำต่อประเด็นปัญหาไม่แสดงความเห็นในสนามข่าวโดยเฉพาะข่าวที่ละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์
9. รักษาระยะห่างที่เหมาะสมในความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว	9. ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ หรือเรียกรับสิ่งตอบแทนใดๆ ในการทำข่าวทุกกรณีหากมีของขวัญที่แหล่งข่าวมอบให้ในโอกาสสำคัญให้ปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมของ ส.ส.ท. อย่างเคร่งครัด
10. เน้นการนำเสนอข่าวที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคมอย่างน่าสนใจ โดยไม่ละเลยกับการนำเสนอข่าวสีสันหรือสิ่งที่สาธารณชนสนใจใคร่รู้อย่างสร้างสรรค์	10. ไม่ตัดแต่ง ต่อเติม หรือเสริมเสียงและภาพที่ไม่ได้เกิดขึ้นในเหตุการณ์จริง เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ซึ่งเป็นการข้ำขามความรู้สึกและอารมณ์ผู้ชม

(อ้างอิง จาก Thai PBS Style Book 2013 หรือ ไทยพีบีเอสสไตล์บุ๊ก 2556)

ในคู่มือการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ระบุไว้ว่า “ในการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมักมีประเด็นลุ่มเสี่ยงที่ผู้สื่อข่าวและกองบรรณาธิการจะทำผิดกฎหมายและจริยธรรมข่าวเหล่านี้ถือว่าเป็นทั้งข่าวเชิงเหตุการณ์ในระดับปรากฏการณ์ รายวัน หรือเฉพาะช่วงที่ได้รับความสนใจ และยังสามารถรายงานข่าวออกมาในลักษณะข่าวเชิงสืบสวน เชิงลึก หรือติดตามในระยะยาวสร้างความลึกของเนื้อหาได้ด้วย”

โดยมากข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ประสงค์ต่อทรัพย์หรือชีวิตร่างกาย (ฉก ชิง วิ่งราว จี้ ปล้น เรียกค่าไถ่ ฉ้อโกง ชมชื่นกระทำชำเรา ทำร้ายร่างกาย

ฆ่า ฆาตกรรม ฯลฯ) ยาเสพติด ค่าของเดือน ค่าประเวณี การพนัน ละเมิด ลิขสิทธิ์ทางปัญญา หมิ่นประมาท เป็นต้น

2. มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินส่วนบุคคลและสาธารณะ เช่น อุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุ (ไฟไหม้ รถชน ฯลฯ) ฆ่าตัวตาย เป็นต้น

3. มีการละเมิดความยุติธรรม หรือการละเว้นไม่กระทำตามที่ กฎหมายกำหนด เช่น ตรวจสอบข้อมูลการทุจริต ความไม่โปร่งใส การใช้ อำนาจโดยไม่ชอบธรรมตรวจสอบเบาะแสบ่อนการพนัน หรือข้อร้องเรียน ต่างๆ ที่มีมูลแต่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย เป็นต้น (Style Book., ไทยพีบีเอส)

3.2 ข้อบังคับจริยธรรมในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม

อ้างอิงจาก *ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ แห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและ การเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552*

3.2.1 ข้อบังคับจริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

1) การปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน การผลิตรายการในทุกประเภท และรูปแบบ ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เสียดสี บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพราะความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สุขภาพ ฐานะของบุคคล รายได้ การศึกษาและความคิดเห็น ทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

2) การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสภาพ เพศวิถี ต้องดำเนินการโดยเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงสิทธิและ เสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน ความเหมาะสมกับค่านิยมของสังคม และเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ต้องเคารพสิทธิของบุคคลนั้นและจะต้องพิจารณาว่าควรแจ้ง ให้แก่ผู้ชมผู้ฟังได้รับทราบในรายการหรือไม่ แต่การปฏิเสธนั้นต้องไม่เป็น สาเหตุที่ทำให้ทางองค์กรข่าวต้องยับยั้งการเชิญบุคคลอื่นหรือคู่กรณีที่มี ประเด็นขัดแย้งมาออกอากาศหรือแสดงความคิดเห็น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ ต้องทำหน้าที่อย่างเป็นธรรม

3) การนำเสนอเนื้อหาอาจละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือ ทำร้ายความรู้สึกของบุคคล รวมถึงการนำเสนอเรื่องราวหรือพฤติกรรม ของบุคคลสาธารณะ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมหรือคนจำนวนมาก จะทำได้ ก็ต่อเมื่อได้พิจารณาแล้วว่า ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการรับรู้ข่าวนั้นๆ

4) การรายงานข่าวหรือเปิดเผยภาพผู้ที่มีความทุกข์ ผู้ประสบภัย จากหายนะอยู่ในภาวะยากลำบาก ทุกข์ทรมานและเป็นผู้ป่วย ต้องเคารพ ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นำเสนออย่างเหมาะสมและระมัดระวัง

3.2.2 ข้อบังคับจริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากรายการที่มีความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อบายมุข และภาษาหยาบคาย

1) ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้วิจารณญาณในการนำเสนอภาพ ภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียงให้เหมาะสม โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความรุนแรง เรื่องเพศ เพศวิถีหรือเพศสัมพันธ์ และเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อสถาบันครอบครัวหรือเรื่องที่มี ความอ่อนไหวอื่นๆ

2) ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอเนื้อหา ภาษา ภาพ เสียง ที่อาจทำให้ผู้ชมผู้ฟังที่เป็นเด็กและเยาวชนเข้าใจผิด หรือก่อให้เกิดพฤติกรรม ลอกเลียนแบบ เช่น รายการที่มีเนื้อหารุนแรง ภาษาหยาบคาย กิจกรรม ที่เสียงอันตราย อบายมุข และการกระทำผิดกฎหมาย

3) ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่ออกอากาศหรือตีพิมพ์ภาพและข้อมูลที่อาจมีผลเสียต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน หรือความสัมพันธ์ของครอบครัว

4) ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่นำเสนอภาพเด็ก เยาวชน ที่ถูกทำร้าย ทารุณ ถูกคุกคามทางเพศ ตกเป็นผู้ต้องหา/ผู้ต้องสงสัย รวมถึงไม่นำเสนอภาพ ข้อมูล ข้อความ สัญลักษณ์ที่จะสามารถบ่งบอกถึงเด็กและเยาวชน ผู้ตกเป็นข่าวได้ เว้นแต่จะเข้าไปเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนคนนั้นเอง

5) การรายงานข่าวหรือการนำเสนอรายการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

6) ข้อบังคับเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งหมดนี้ครอบคลุมสื่อทุกประเภทขององค์กรสื่อ

3.2.3 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมด้านการปฏิบัติต่อผู้เคราะห์ร้าย หรือผู้มีความเศร้าโศก

1) การรายงานข่าวภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ การปะทะ การสู้รบ การทำร้าย ต้องคำนึงถึงมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่กำลังทุกข์โศก ลำบาก ทรมาน และต้องนำเสนอเนื้อหาด้วยความระมัดระวัง การบรรยายภาพต้องสมเหตุสมผล โดยเฉพาะภาพที่มีความสยดสยอง มีอารมณ์หดหู่ เศร้าใจหรือโหดร้าย

2) การนำเสนอภาพการฆ่าบุคคล ภาพผู้เสียชีวิต หรือผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย กำลังมีความทุกข์ ต้องนำเสนออย่างระมัดระวัง และเคารพต่อศักดิ์ศรีของบุคคลในภาพและครอบครัว

3.2.4 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมด้านการปกป้องและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม

1) ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงแหล่งข่าวหรือผู้ร่วมรายการที่เป็นเด็ก เยาวชนและบุคคลที่กำลังมีความทุกข์หรือผู้ที่มีความบกพร่องทางสมองเป็นพิเศษ เพราะพวกเขาอาจไม่ได้นึกถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังจากการให้สัมภาษณ์หรือเข้าร่วมรายการ

2) การเสนอข่าว รายงาน หรือรายการที่มีการกล่าวหาบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใดๆ ต้องนึกเสมอว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาต้องมีสิทธิ์และโอกาสที่จะตอบโต้ข้อกล่าวหาในข่าว รายงานหรือรายการเดียวกัน

3) การปกปิดแหล่งข่าวหรือการหาข้อมูลแบบลับๆ ต้องมีเหตุผลเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่หรือความปลอดภัยของแหล่งข่าว

4) ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่จ่ายเงินให้กับแหล่งข่าว ไม่รับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อให้นำเสนอข่าว และไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อจริยธรรมวิชาชีพ

5) การแอบบันทึกเทปหรือหาหลักฐานแบบลับ สามารถทำได้ แต่ควรใช้เป็นวิธีการสุดท้ายเพราะอาจมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข่าวหรือรายการขององค์กรสื่อ ยกเว้นแต่เป็นการทำข่าวแบบสืบสวนสอบสวนที่ต้องมีการค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งการบันทึกเทปอย่างเปิดเผยจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง

6) ก่อนออกอากาศเสียงพูดคุ้ย หรือการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในทุกเรื่อง หากเป็นการบันทึกลับ จะต้องแจ้งขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์หรือเจ้าของเสียงก่อน

3.2.5 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหา อาชญากรรม หรือพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะและเหตุร้ายแรง ที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม

1) การเสนอข่าว หรือการรายงานประเด็นอาชญากรรมหรือ
ภัยสาธารณะ ต้องไม่ทำให้ประชาชนตกใจเกินกว่าเหตุ ไม่สร้างผลกระทบต่อ
กระบวนการยุติธรรม ไม่ยั่วยุให้เกิดการประกอบอาชญากรรม ทำให้
เกิดพฤติกรรมเลียนแบบหรือก่อความไม่สงบ

2) ผู้ปฏิบัติงานต้องนึกถึงสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ของบุคคลที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม ด้วยการรายงานข่าวโดยไม่ทำให้
บุคคลในข่าวนั้นอับอาย เป็นตัวตลกหรือรู้สึกถูกซ้ำเติม

3) ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องสงสัย โดยไม่นำเสนอ
ภาพและไม่ใช่ภาษาที่มีลักษณะตัดสินผู้ต้องสงสัยที่ยังไม่ได้ผ่านการตัดสินคดี
ของศาล และหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพผู้ต้องหาพร้อมของกลางหรือการทำ
แผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมผู้ฟังตัดสินว่าผู้ต้องหาคนนั้นๆ
เป็นผู้กระทำความผิดจริง

4) ผู้ปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงการนำเสนอภาพหรือข่าวที่เกี่ยวข้อง
กับการทำร้ายตนเอง การพยายามฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตาย ในรายการ
ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือแต่งขึ้น

3.2.6 ข้อบังคับจริยธรรมจริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ ความขัดแย้ง การชุมนุม การประท้วง การจลาจล การปะทะ การปราบ ปรามที่รุนแรง การก่อการร้ายและภาวะสงคราม

1) ในสภาวะที่สังคมเกิดความขัดแย้งในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อ
ในวงกว้าง เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนต้องนำเสนอข้อมูล ความรู้ ความคิด

เห็นที่หลากหลาย ครอบคลุม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด เพื่อให้สังคมมีทางออก
จากความขัดแย้ง

2) นักข่าวและผู้รายงานข่าว ต้องคำนึงว่าบุคคลมีสิทธิเสรีภาพ
ในการชุมนุม และแสดงความคิดเห็นอย่างสงบโดยไม่มีอาวุธ

3) การรายงานข่าวชุมนุม การประท้วง จลาจล ก่อการร้าย
ต้องรายงานอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ด้วยความถูกต้องเที่ยงตรง และ
รับผิดชอบต่อสังคม คำพูดที่ใช้ต้องไม่ปรุงแต่ง ไม่ใส่อารมณ์ ไม่มีอคติ

4) การเสนอข่าว หรือรายงานต้องเลือกใช้คำเพื่อกล่าวถึง
ผู้ก่อเหตุอย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่เรียกบุคคลดังกล่าวว่า **“ผู้ก่อการร้าย”**
จนกว่าจะมีการพิพากษาคดีของศาล ยกเว้นแต่เป็นการกล่าวของแหล่งข่าว
หรือผู้ให้ข้อมูล ที่นักข่าวต้องอ้างถึงแหล่งข่าว

ในกรณีที่ผู้ก่อเหตุมีชื่อเฉพาะกลุ่ม ก็ให้เรียกเฉพาะชื่อนั้น
ไม่ควรใช้ชื่อกลุ่มแบบเหมารวม ที่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและความรู้สึก
ของผู้ที่ถูกเหมารวม

5) รายงานเหตุการณ์การปะทะ การปราบปราม หรือภาวะ
สงครามตามความเป็นจริง ไม่ปิดบังความโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้น แต่ต้อง
เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ และต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
ก่อนจะนำเสนอภาพที่สยดสยอง หรือสะเทือนใจ

6) ในสถานการณ์ที่มีการข่มขู่ คุกคาม หรือจับตัวประกัน
ผู้ปฏิบัติงานควรรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายความมั่นคง
ก่อนออกอากาศภาพหรือข้อความ ที่อาจทำให้สถานการณ์รุนแรงมากยิ่งขึ้น

แต่การปฏิบัติตามคำขอร้องของเจ้าหน้าที่และฝ่ายความมั่นคง
ที่ไม่ให้รายงานข้อมูลหรือตีพิมพ์ภาพบางภาพ รวมทั้งการขอร้อง
ให้ออกอากาศข้อมูลบางอย่าง จะทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุผล แต่หากรู้ว่าภาพ
หรือข้อความนั้นเป็นเท็จจะต้องไม่ออกอากาศภาพหรือข้อความนั้น
โดยเด็ดขาด

3.2.7 จริยธรรมในการรายงานเหตุการณ์หายนะ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน

1) การรายงานเหตุหายนะและภาวะฉุกเฉิน เช่น ภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ต้องใส่ใจกับแหล่งที่มา ความถูกต้องของข้อมูลนำเสนออย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยเฉพาะจำนวน ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต และความเสียหาย

2) เมื่อเกิดเหตุหายนะ และภาวะฉุกเฉินต้องรีบรายงานเฉพาะ ข้อมูลที่สำคัญแต่ต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนรายงานเสมอ

3) การทำงานในภาวะเช่นนี้ไม่ใช่เพียงรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ แต่ต้องช่วยส่งสัญญาณเตือนหรือขอความช่วยเหลือ เพื่อช่วยลดความสูญเสีย ความเสียหาย แต่ต้องระมัดระวังในความถูกต้องเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง และรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

3.2.8 จริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุการณ์ข่มขู่ คุกคาม การจับตัวประกัน การลักพาตัว การจี้เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่น

1) การออกอากาศคำเตือน คำข่มขู่ คุกคาม ต้องหารือกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจ หน่วยงานความมั่นคงและผ่านการตัดสินใจจากผู้บริหารระดับสูง ขององค์กรสื่อ

2) การเสนอข่าว หรือรายงานเหตุการณ์ข่มขู่ คุกคาม การจับตัวประกัน การลักพาตัว จี้เครื่องบิน หรือยานพาหนะอื่น ต้องคิดถึงความปลอดภัยของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสวัสดิภาพของสาธารณชนรวมถึง ต้องระมัดระวังไม่ให้กลายเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสื่อสารของผู้ก่อเหตุ

หากผู้ปฏิบัติงานจงใจ เจตนา ละเลย ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าวข้างต้น จนทำให้องค์กรเสียหายหรือลดความน่าเชื่อถือ

พนักงานจะถูกลงโทษทางวินัย อาจได้รับโทษตั้งแต่การภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง พักงาน ให้ออก หรือไล่ออก ถ้าเป็นผู้ผลิตอิสระอาจถูกลดผลตอบแทน หรือเลิกจ้างได้

3.3 หลักการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม

ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องพึงมีหลักการ ดังนี้

1) **คำนึงถึงรวดเร็ว ถูกต้อง รอบด้าน โปร่งใส เป็นธรรม และสมดุล** โดยตรวจสอบข้อมูลตลอดเวลา (update) ไม่ยึดมั่นกับข้อมูลชุดใดชุดหนึ่ง เพราะข้อเท็จจริงของเหตุการณ์นั้นๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเป็นจริงของหลักฐานที่มีการตรวจสอบอย่างละเอียดรอบด้าน

2) **เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน** ทั้งต่อ “ผู้เสียหาย” “ผู้ถูกกล่าวหา” และ “ผู้กระทำความผิด” รวมทั้งคำนึงถึงผลกระทบต่อครอบครัว และวงศ์ตระกูลของทุกๆ ฝ่าย ผู้สื่อข่าวต้องคำนึงถึง สิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ด้วยการรายงานข่าวโดยไม่ทำให้อับอาย ไม่ทำให้เป็นตัวตลก หรือไม่ทำให้รู้สึกถูกซ้ำเติม

3) **ให้ความรู้ บทเรียน และเตือนภัยแก่สังคมเพื่อการเฝ้าระวัง** ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของสาธารณชน และสวัสดิภาพของสังคม

4) **ไม่สร้างความตื่นตระหนก** การเสนอข่าวหรือการรายงานประเด็นอาชญากรรมหรือภัยต่อสาธารณะ ต้องไม่ทำให้ประชาชนตื่นตระหนกเกินกว่าเหตุ ไม่สร้างผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ยั่วยุการประกอบอาชญากรรม ไม่ชักนำไปสู่พฤติกรรมการเล่นแบบ หรือการก่อความไม่สงบ

5) **ไม่ชี้นำตัดสินตีตราประทับเหมารวมเชิงลบ** ผู้สื่อข่าวและกองบรรณาธิการต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องสงสัย โดยไม่นำเสนอภาพและไม่ใช่ภาษาที่มีลักษณะเป็นการตัดสินผู้ต้องสงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ยังไม่ผ่านการพิจารณาตัดสินคดีของศาล และหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพผู้ต้องหาพร้อมของกลาง หรือภาพการทำแผนประกอบการรับสารภาพของผู้ต้องหาอย่างชี้นำผู้ชมผู้ฟังให้ตัดสินว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิด

6) **การแจ้งผู้เสียหายและเครือญาติก่อนรับรู้ข่าวผ่านสื่อ** หากเกิดการสูญเสียชีวิตทางญาติของผู้เสียหายควรได้รับแจ้งการสูญเสียก่อนที่สื่อจะรายงานข่าว โดยเฉพาะเหตุการณ์เสียชีวิตจากอาชญากรรมร้ายแรง การฆ่าตัวตาย การถูกข่มขืนกระทำชำเรา การลักพาตัว หรือ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ อันน่าสะเทือนใจ

7) **เคารพคนเป็นเท่ากับคนตาย** ในหลายครั้งผู้เกี่ยวข้องกับข่าวอาชญากรรมมักมีทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตและเสียชีวิต กฎหมายต่างๆ ให้ความคุ้มครองทั้งผู้ตายและยังมีชีวิตอยู่เสมอ ต้องปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเคารพเสมอกัน ผู้ตายแม้จะเสียชีวิตแล้วแต่ผู้อื่นไม่สามารถละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ ไม่ว่าจะเป็น 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2. พฤติกรรมส่วนบุคคล 3. บทสนทนาส่วนบุคคล และ 4. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตกเป็นข่าวนั้นๆ

8) **การไม่เปิดเผยชี้นำ/ชี้ช่องให้เกิดการเลียนแบบอาชญากรรม** นักข่าวไม่ควรนำเสนอกระบวนการและเทคนิคในการก่ออาชญากรรม อันจะเป็นแบบอย่างให้กับผู้ชม ไม่ชักจูงใจหรือนำเสนอไปในทางที่เลียนแบบหรือรู้สึกว่าเป็นวีรบุรุษ

9) **ใช้ภาษาภาพข่าวข้อความที่ไม่สร้างความสะเทือนใจเร้าอารมณ์** โดยมากข่าวอาชญากรรมที่ผ่านมามากเขียนใช้ภาษาที่หือหาว เร้าอารมณ์ และสร้างความตื่นเต้นในเชิงนวนิยาย ละคร ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติเก่าที่ผิดจรรยาบรรณ การเลือกใช้คำบรรยายในข่าวอาชญากรรมควรทำด้วยความเคารพ โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านอายุ เพศ การศึกษา ความเชื่อ ชนชาติ และเชื้อชาติ

ของผู้ที่ตกเป็นข่าว

นักข่าวพึงระมัดระวังการใช้ภาษาเหล่านี้ในงานข่าว เช่น คำสบถ ข้อความแสดงการเหยียดเชื้อชาติ ชนชาติ ศาสนา ความเชื่อ ชาติพันธุ์ การเหยียดเพศ เหยียดความพิการและความไม่สมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ และหลีกเลี่ยงการฉายภาพความรุนแรงหรือความเจ็บปวดซ้ำๆ เพราะคิดว่าสาธารณชนอยากรับรู้รับทราบ

10) **กรณี “แหล่งข่าว” ในฐานะพยานเห็นเหตุการณ์อุบัติเหตุอาชญากรรม หรือสถานการณ์อื่นๆ** และนักข่าวนำเสนอข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับ “ผู้ตกเป็นข่าว” พึงระมัดระวังการเปิดเผยอัตลักษณ์ ใบหน้า และชื่อของแหล่งข่าว อันอาจเป็นเหตุให้แหล่งข่าวนั้นตกอยู่ในอันตรายในภายหลังจากการเปิดเผยข้อมูลให้นักข่าว

11) **กรณีที่ ผู้ร่วมรายการเป็นเด็กและเยาวชน** ควรแน่ใจว่าได้รับคำอนุญาต ยินยอมจากพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็ก หรือบุคคลที่เด็กไว้วางใจ หรือกรณีข่าวนั้นๆ เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ หรือตัวเด็กในทางลบ จะต้องไม่นำเสนอให้ทราบถึงชื่อตัว อัตลักษณ์ของตัวเด็กโดยเด็ดขาด

12) **กรณีที่น่าเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความโหดร้ายทารุณ** จากภาพข่าวอาชญากรรมที่มีความน่ากลัว หวาดเสียว และกระทบกระเทือนใจต่อผู้ชมหากจำเป็นต้องนำเสนอเพื่อเตือนภัย เพื่อแจ้งข้อเท็จจริง ควรมีการแจ้งคำเตือนต่อผู้ชมก่อนว่าภาพข่าว หรือเนื้อหาที่จะได้รับชมนั้นอาจมีระดับความรุนแรง ผู้ชมที่มีความเสี่ยงโปรดหลีกเลี่ยง

13) **การกระทำอาชญากรรมรุนแรง** พฤติกรรมต่อต้านสังคม ห้ามนำเอามาเสนอในลักษณะเป็นการกระทำที่ยอมรับโดยทั่วไป หรือเป็นที่ปกติของสังคม

3.4 แนวทางการนำเสนอข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม

การนำเสนอข่าวกรณีมีการกระทำผิดกฎหมาย มีแนวทางที่ใช้ร่วมกันดังนี้

1) หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพผู้ต้องหาที่มีเครื่องพันธนาการ (กุญแจมือ โซ่ตรวน ฯลฯ) และไม่เสนอภาพผู้ต้องหาผ่านกรงขัง

2) การติดตามทำข่าวการทำแผนประกอบกรับสารภาพของผู้ต้องหา หลีกเลี่ยงการบรรยายรายละเอียดวิธีการกระทำความผิด และไม่ **ปล่อยเสียง** คำรับสารภาพขั้นตอนการกระทำความผิดของผู้ต้องหา เพื่อป้องกันการนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ **ยกเว้น** กรณี จี้ ปล้น ฉ้อโกง ที่มีเจตนานำเสนอเพื่อให้ข้อมูลเตือนภัย ปกป้องทรัพย์สินของผู้ชมและสาธารณชน

3) กรณีการสัมภาษณ์ปกปิดแหล่งข่าว ต้องปกป้องคุ้มครองโดยไม่เปิดเผยรูปพรรณสัณฐาน หรือรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นอัตลักษณ์อันจะทำให้สามารถคาดเดา หรือเชื่อมโยงไปสู่ตัวตนของแหล่งข่าวได้ เช่น ใช้เทคนิคตัดแปลงภาพและเสียงของแหล่งข่าว โดยถ่ายเงาบนฉากแล้วพากย์เสียงทับ และซ่อนคอมพิวเตอร์กราฟฟิกด้วยว่าเป็นเสียงพากย์ เป็นต้น

หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพของแหล่งข่าวที่เสี่ยงต่ออันตรายด้วยวิธีถ่ายด้านข้าง ด้านหลัง หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงการใช้เทคนิค บิบ อัด ตัดเสียงของแหล่งข่าว เนื่องจากไม่สามารถอำพรางแหล่งข่าวได้ทั้งหมดเพราะมีความเสี่ยงที่ผู้ใกล้ชิดจะจำได้ อีกทั้งไม่มีผลทำให้ข่าวชิ้นนั้นดูมีน้ำหนัก หรือนำเชื่อถือมากขึ้นแต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้นผู้ชมบางส่วนอาจตั้งข้อสังเกตว่าผู้ที่อำพรางใบหน้าและเสียงคือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือรู้เรื่องราวนั้นๆ จริงหรือไม่

หากจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข่าวเหล่านี้ให้คิดหาวิธีการนำเสนออื่น เช่น นำข้อมูลมานำเสนอด้วยภาพ เขียนในสคริปต์ หากเป็นประเด็นสำคัญให้คัดข้อความมาทำกราฟฟิก

4) ไม่เปิดเผยรายละเอียดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อรูปคดี ข้อมูลในชั้นศาลจะเปิดเผยได้ในกรณีที่ศาลพิจารณาคัดสินแล้ว หรือเปิดเผยข้อมูลการไต่สวนความของศาลระหว่างพิจารณาตัดสินได้ในเชิงให้ความรู้เป็นกรณีศึกษาแก่สังคม **แต่**ต้องไม่นำเสนอเชิงวิเคราะห์ชี้หน้าคดี หรือวิพากษ์วิจารณ์อันเป็นการละเมิดต่ออำนาจศาล

5) กรณีนำเสนอข่าวการพิจารณาคดีในชั้นศาล โดยปกติศาลจะห้ามถ่ายภาพหน้าบัลลังก์ และภาพในห้องพิจารณาคดี ให้ใช้วิธีการถ่ายภาพป้ายชื่อห้อง ทางเดินหน้าห้อง หรือภาพวาดในห้องพิจารณาคดี เป็นต้น

6) คดีความของเด็กและเยาวชน ทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีต้องไม่นำเสนอภาพใบหน้าและรายละเอียดต่างๆ (ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ สภาพแวดล้อมบริเวณถิ่นที่อยู่ สถานศึกษา อัตลักษณ์ ข้อมูลผู้ปกครอง ฯลฯ) ที่จะทำให้สามารถคาดเดาหรือเชื่อมโยงไปสู่ตัวเด็กหรือเยาวชนได้

3.5 กระบวนการรายงานข่าวอาชญากรรม

การทำ หรือ รายงานข่าวอาชญากรรมโดยปกติแล้วจะมีกระบวนการขั้นตอน อยู่ 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

- 1) การสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 2) การฟ้องร้องโดยพนักงานอัยการ
- 3) การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล
- 4) การบังคับลงโทษโดยกรมราชทัณฑ์

ซึ่งในแต่ละส่วนผู้สื่อข่าวมีหน้าที่การรายงานและติดตามสถานการณ์ เพื่อนำข้อมูลมานำเสนอต่อสาธารณชน

ช่วงที่ 1 การสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ/ตำรวจ

ในช่วงเริ่มต้นนี้ นักข่าวมักทราบเรื่องราวจากการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งส่วนมากคือเจ้าหน้าที่ชุดสืบสวน สอบสวน ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนี้ คือ การแสวงหาข้อเท็จจริง หลักฐานพยานวัตถุ บุคคลต่างๆ ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจกฎหมายและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดโดยการสืบสวน จะกระทำโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งการสืบสวนไม่จำเป็นต้องมีหมายเรียกหรือหมายอาญามีความแตกต่างที่ผู้สื่อข่าวและนักข่าวต้องเข้าใจขั้นตอนย่อยๆ 2 ขั้น คือ

1) การสืบสวน คือ ช่วงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดโดยการสืบสวนจะกระทำโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งการสืบสวนไม่จำเป็นต้องมีหมายเรียกหรือหมายอาญา ในการรายงานข่าวช่วงนี้ ผู้สื่อข่าวทำได้แต่เพียงการติดตามประเด็น หรือรวบรวมความคืบหน้าแจ้งต่อสาธารณะ หรือต่อกองบรรณาธิการแต่ยังไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้มากนักเนื่องจากต้องระมัดระวังการขึ้นนำหรือเผยแพร่ข้อมูลเกินความจำเป็น

2) การสอบสวน คือ ช่วงการแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล โดยการสอบสวนจะกระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งการเรียกบุคคลใดมาสอบสวนจำเป็นต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน ในการรายงานข่าวช่วงนี้ ผู้สื่อข่าวจะมีบทบาทอย่างมากในการสืบค้นข้อมูล หลายกรณีข่าวที่สื่อสามารถช่วยเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนและสร้างความก้าวหน้าในคดีได้มากและ

เป็นช่วงที่สาธารณชนสนใจข่าวมากที่สุด เพราะมีคุณค่าข่าวสูง ผู้คนสนใจและกระหายใคร่รู้ อย่างไรก็ตามการรายงานข่าวในช่วงนี้เป็นช่วงที่สื่อมักละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมากที่สุด

ช่วงที่ 2 การฟ้องร้องโดยพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานสอบสวนรับแจ้งความและทำสำนวนการสอบสวนเสร็จแล้วก็จะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการก็จะพิจารณากลับกรองคดีจากสำนวนการสอบสวนแล้วจะมีคำสั่งในคดีฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา เมื่อพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โดยเมื่อพนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว ฐานะของผู้ต้องหาจะเปลี่ยนไปเป็นจำเลย

ช่วงที่ 3 การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล

หลังจากโจทก์ไปยื่นฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งอาจจะเป็นอัยการหรือผู้เสียหายฟ้องเอง เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ศาลจะนัดจำเลยมาสอบคำให้การ โดยในกรณีจำเลยให้การรับสารภาพซึ่งศาลจะตัดสินในวันนั้น ส่วนในกรณีจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะนัดสืบพยานโจทก์ และจำเลยต่อไป

ช่วงที่ 4 การบังคับคดี/การติดตามการลงโทษโดยกรมราชทัณฑ์

เมื่อคดีถึงที่สุดก็ต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดนั้น เช่น พิพากษาให้ยกฟ้อง ถ้าจำเลยถูกขังอยู่ที่เรือนจำ ศาลก็จะออกหมายปล่อยจำเลยให้พ้นข้อหาได้รับอิสรภาพไป ถ้าพิพากษาลงโทษจำคุกก็จะจำคุกจำเลยตามคำพิพากษาของศาล โดยฐานะของจำเลยจะเปลี่ยนเป็นผู้ต้องขัง

3.6 การสืบข่าวรายงานข่าวเด็กและเยาวชนจากการจัดแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

แนวปฏิบัติ

1. ในกรณีที่มีการจัดแถลงข่าวที่มีเด็กอยู่ในคดีความ อาชญากรรมเพศ ยาเสพติด หรือความรุนแรงอื่นๆ และผู้สื่อข่าวไปสืบข่าวจากสถานที่แถลงข่าว และค้นพบว่ามีคนนำเอาตัวเด็กมาเกี่ยวข้องปรากฏในพื้นที่ของการแถลงข่าว ให้หลีกเลี่ยงการถ่ายบันทึกภาพเด็กและเยาวชนนั้น เพราะกฎหมาย พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเอาไว้ ไม่อนุญาตให้บันทึกภาพหน้า หรืออวัยวะส่วนใดที่ทำให้ทราบถึงชื่อ อัตลักษณ์ที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

2. ไม่บันทึกภาพ บันทึกเสียง หรือเผยแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเปิดเผยข้อมูลซึ่งอยู่ในกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัวหรือชื่อสกุลของเด็กและเยาวชนนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้นโดยเด็ดขาด

3. ในกรณีที่เกี่ยวกับเหตุการณ์อาชญากรรมการกระทำชำเรา การค้าแรงงานเด็กต้องไม่เปิดเผยชื่อ อัตลักษณ์ หรือข้อมูลแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก หรือนำเด็กมาเปิดเผย

3.7 การรายงานข่าวอาชญากรรมเฉพาะเรื่อง

ในการรายงานข่าวอาชญากรรม ซึ่งส่วนมากเกี่ยวข้องกับคดีความอาชญากรรมร้ายแรง โดยเฉพาะสื่อมวลชนไทย จะมีข่าวหลายหมวด

เรื่องที่ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการต้องเกี่ยวข้องด้วยเสมอ มีกลุ่มเนื้อหาข่าวที่น่าสนใจ ดังนี้

3.7.1 ข่าวยาเสพติด

มีข้อที่ควรคำนึงถึง เป็นแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวยาเสพติดที่สื่อพึงระมัดระวัง “ห้ามรายงาน” ดังนี้

1) ไม่เปิดเผย “มูลค่า” เนื่องจากการบอกมูลค่าอาจเป็นการสร้างความรู้สึกละโมภหรือกระหายให้คนทั่วไปอยากที่จะประกอบอาชีพอาชญากรรมมากขึ้น และในอีกความหมายหนึ่งคือ ยาเสพติดไม่มีคุณค่าในสังคม

2) ไม่เปิดเผย “บอกราคายาเสพติดในท้องตลาด ราคาซื้อราคาขาย” เนื่องจากอาจเป็นส่งผลกระทบต่อทางอ้อมอาจทำให้กระตุ้นผู้ซื้อผู้ขายเข้าสู่วงการยาเสพติดมากขึ้น

3) ไม่เปิดเผย “ค่าจ้าง” ในกระบวนการขนส่งยาเสพติด เนื่องจากอาจส่งผลให้ล่อใจคนมาทำธุรกิจด้วยวิธีการรับส่งขายยาเสพติดมากขึ้น การระบุข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นการสร้างปัญหามากขึ้นในอนาคต

4) ไม่เปิดเผย “วิธีการขนส่ง” ในรายงานข่าวเนื่องจากอาจเป็นการชี้ช่องหลบหลีกการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือให้ข้อมูลจนอาชญากรรู้วิธีหลบหนี ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่รัฐภาคสนามทำงานยากยิ่งขึ้น

5) ไม่เปิดเผย “วิธีการล่อซื้อ” เนื่องจากเป็นความลับในกระบวนการสืบสวนจับกุม ไม่บอกสถานที่ วันเวลาการลงพื้นที่ตรวจจับในรายงานข่าว

อย่างไรก็ตาม สำหรับข่าวยาเสพติด การรายงานข่าวอาจช่วยสร้างความรู้สึกเกรงกลัวการกระทำผิดกฎหมาย ด้วยการเติมข้อมูล

กฎหมาย เช่น “บอกโทษจำคุก” และ “ข้อกฎหมาย” ในรายละเอียดท้ายข่าว ระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชนและทำลายกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่ควรนำเสนอ	การนำเสนอ
<ul style="list-style-type: none"> ▶▶ ปริมาณมาก ▶▶ ประเด็นน่าสนใจ มีความสำคัญในแง่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เช่น บุคคลสาธารณะ หรือมีชื่อเสียงค้ายาเสพติดหรือจัดปาร์ตี้ยาเสพติด หรือนักศึกษาค้ายาเสพติดเพื่อหาเงินเรียนหนังสือ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> ▶▶ นำเสนอในเชิงเฝ้าระวังป้องกัน มากกว่าเชิงปราบปราม ไม่ตกเป็นเครื่องมือของตำรวจในการนำเสนอข่าวเพื่อสร้างผลงานให้ตำรวจในการจับกุมเพื่อแฉผลงาน <ul style="list-style-type: none"> ○ เพื่อให้สังคมเกิดการเรียนรู้โทษภัยของการเสพและค้ายาเสพติดอย่างรอบด้าน (เช่น โทษภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และบทลงโทษตามกฎหมาย) ○ เพื่อการรู้เท่าทันพัฒนาการของยาเสพติดทั้งด้านการผลิตจำหน่ายและเสพ ▶▶ ระมัดระวังการนำเสนอภาพใบหน้าและรายละเอียด (ชื่อ-นามสกุล) ของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง ยกเว้น กรณีเหตุซึ่งหน้า <ul style="list-style-type: none"> ○ กรณีการจัดแถลงข่าวโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจควรนำเสนอภาพกว้าง ไม่เสนอภาพ close up ใบหน้าของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง และไม่ถ่ายภาพนาน ▶▶ ระมัดระวังการบรรยายเนื้อหา โดยไม่อธิบายรายละเอียดที่อาจจะชักนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ ▶▶ ไม่นำเสนอภาพและรายละเอียดต่างๆ ของผู้เสพ

ไม่ควรทำ
<ul style="list-style-type: none"> ▶▶ ผู้สื่อข่าวต้องไม่ล่อซื้อยาเสพติดเพื่อให้ได้หลักฐานมานำเสนอข่าว เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ถึงเป็นการวางแผนล่อซื้อของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้สื่อข่าวสามารถติดตามทำข่าวระหว่างแผนการล่อซื้อได้ และต้องระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดของข่าวก่อนการปฏิบัติการเข้าล่อซื้อจับกุม ทั้งรักษาความลับของหน่วยงานราชการ

3.7.2 ข่าวคดีความทั่วไป

การทำข่าวคดีความทั่วไป เช่น ฉก ชิง จี้ ปล้น ลักพา ฉ้อโกง แจ้างความหมิ่นประมาท ฯลฯ

กรณีที่ควรนำเสนอ	การนำเสนอ
<p>บริบทของเหตุการณ์มีความน่าสนใจ ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶▶ เน้นให้ความรู้และบทเรียนต่อสังคมเพื่อการเตือนภัย ▶▶ ระมัดระวังการนำเสนอภาพและรายละเอียด (ชื่อ - นามสกุล) ของผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง ยกเว้น กรณีเหตุซึ่งหน้าหรือกรณีนั้นมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างจำเป็นต้องนำเสนอภาพของผู้ต้องหาเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน ▶▶ ไม่อธิบายรายละเอียดที่ผู้ต้องหาได้รับสภาพเกี่ยวกับวิธีการที่กระทำความผิด ยกเว้น เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารเตือนภัย เช่น วิธีการของมิจฉาชีพที่โทรศัพท์ล่อลวงให้ผู้เสียหายโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกลโกงไปอย่างหลากหลาย เป็นต้น

3.7.3 ข่าวคดีฆ่าคนตาย ฆาตกรรม

กรณีที่ควรนำเสนอ	การนำเสนอ
<p>บริบทของเหตุการณ์มีความน่าสนใจ ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶▶ กรณีฆาตกรรม หรือฆาตกรรม ไม่นำเสนอภาพที่อุจาดตา และหลีกเลี่ยงการบรรยายสภาพร่างกายที่ถูกทำร้ายของผู้เสียชีวิตที่อาจกระทบความรู้สึกของผู้ชม โดยนำเสนอภาพเชิงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์แทน เช่น สถานที่เกิดเหตุ สิ่งของเครื่องใช้ของผู้เสียชีวิต ปลอดภัยสนปืนที่ตกในที่เกิดเหตุ ภาพแมลงวันตอม หรือที่แถบเส้นเหลืองที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กั้นบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น ยกเว้น มีความจำเป็นในบริบทของเนื้อหาข่าวที่ต้องการสื่อให้เห็นว่าเป็นการฆาตกรรมที่มีความรุนแรงผิดธรรมดา หรือมีนัยยะสำคัญต่อการรับรู้ของประชาชน ▶▶ กรณีข่มขืนกระทำชำเรา ไม่เปิดเผยภาพ และรายละเอียดต่างๆ ของผู้เสียหาย ครอบครัว ญาติ และผู้ใกล้ชิด ▶▶ ไม่เปิดเผยรายละเอียดขั้นตอนวิธีการฆาตกรรม หรือข่มขืนกระทำชำเรา เพื่อป้องกันการนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ

คำเรียกผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์	
ควรใช้	ไม่ควรใช้
“ผู้เสียหาย” หรือ “ผู้ได้รับผลกระทบ”	“เหยื่อ”
“ผู้ก่อเหตุ” (กรณียังไม่ทราบแน่ชัดหรือยังไม่พบตัวผู้กระทำความผิด)	“คนร้าย”
“ชิ้นส่วนทารก” (กรณีทำแท้ง)	“ซากทารก” / “ศพทารก”
“ศพทารก 1 คน” (กรณีคลอดแล้วเสียชีวิต)	เศษชิ้นเนื้อมนุษย์

3.7.4 ข่าวการฆ่าตัวตาย

ข่าวอาชญากรรมส่วนมากอีกประเภทที่มักมีปัญหา คือ ข่าวการฆ่าตัวตายทั้งจากประชาชนคนธรรมดาทั่วไป และหรือบุคคลสาธารณะ เช่น ดารา นักร้อง ศิลปิน นักการเมือง ซึ่งมักมีการละเมิดสิทธิอยู่เนืองๆ กระทั่งหลายครั้งที่สื่อมวลชนทำงานข่าวด้วยวิธีการที่เข้าลักษณะ “รุกรานและคุกคาม” ความเป็นส่วนตัวของผู้ตายและครอบครัวเครือญาติ เช่นการเข้าไปถ่ายภาพของผู้ตายในโรงศพ หลุมศพ โดยไม่ยี่หระหรือไม่สนใจต่อความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจของครอบครัวญาติผู้เสียชีวิต

ใน “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2541” กำหนดไว้ว่า

ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส ในการเสนอข่าวตามวรรคแรกต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาสนั้นไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง

และ “แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์”

ข้อ 25 การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์

ดังนั้นเราจึงคิดสรุปได้ทันทีว่า สื่อมวลชนที่มุ่งเน้นเอากล้องถ่ายภาพไปเก็บภาพข่าวในงานศพของบุคคลสาธารณะจนเกินเลยมารยาทสุภาพพึงปฏิบัติ นั้น ลำเส้นทางจริยธรรมไปอีกครึ่งหนึ่ง

ปัญหาสื่อที่ละเมิดจริยธรรมวิชาชีพนี้มีมานาน และหลักการห้ามละเมิดในเรื่องนี้ คือ ห้ามละเมิดสิทธิมนุษยชน (ในทางที่รัฐปกป้องคุ้มครอง) ห้ามละเมิดพื้นที่ส่วนตัว (ในความเป็นปัจเจกชนที่เท่าเทียม) ห้ามละเมิดสิทธิและกระบวนการทางยุติธรรม (ในความเป็นผู้ต้องหา หรือกระบวนการค้นหาพิสูจน์ความจริง) และสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ในทางที่ว่าเพื่อนมนุษย์พึงกระทำอย่างไรให้เกียรติ เคารพ นับถือเช่นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันพึงกระทำ)

ฉะนั้น สื่อจึงควรรับทราบแนวทางการรายงานข่าวการฆ่าตัวตายที่พึงกระทำในวิชาชีพ เพื่อดำรงแนวทางจริยธรรมให้มีเกียรติและศักดิ์ศรี ดังนี้²

1. ห้ามเปิดเผยรายละเอียดวิธีการฆ่าตัวตาย เพราะเด็กและเยาวชนอาจเลียนแบบวิธีการนั้นได้ ยิ่งเป็นดารา คนดัง ที่เด็กและเยาวชนนิยมชื่นชอบ อาจนำไปสู่การทำเอาอย่างได้ง่ายโดยไม่เข้าใจว่าเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ผิด

2. ห้ามนำเสนอข่าวการฆ่าตัวตายซ้ำ บ่อย และถี่เกินไป ในรายงานข่าวต่างๆ อย่าให้ความสำคัญมากจนบ่อยถี่ เพราะผู้ชมและสาธารณชนจะเกิดความรู้สึกหดหู่และรู้สึกซึมเศร้าร่วมกัน จนคิดว่ามากเกินไป

²ตาม เชื้อสถาปนศิริ, สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (สวส.) “10 แนวทาง การรายงานข่าวการฆ่าตัวตาย” ของบุคคลสาธารณะ., ออนไลน์ (เฟซบุ๊ก)

3. ห้ามเปิดเผยสาเหตุการฆ่าตัวตาย แม้จะเป็นเรื่อง ที่ชวนสงสัยและมีคุณค่าอย่างมาก แต่สาเหตุของการตายไม่ควรเปิดเผย โดยไม่ได้รับอนุญาตจากครอบครัวและเครือญาติ โดยเฉพาะจดหมาย ลาตาย ซึ่งควรพิจารณาถึงความจำเป็นในการนำเสนอว่าอาจ ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว

4. ไม่ควรนำเสนอภาพข่าวการฆ่าตัวตายของผู้เสียชีวิตมา นำเสนอก่อนที่จะได้แจ้งให้ญาติรับทราบ สื่อที่ได้ข้อความ ภาพถ่าย รับทราบการเสียชีวิตของบุคคลสาธารณะ จำเป็นต้องตรวจสอบ ให้แน่ใจว่าญาติ หรือคนในครอบครัวของผู้เสียชีวิตนั้นรับทราบ ข่าวการตายก่อนแล้ว (โดยสื่อหรือคนอื่นๆ เป็นคนแจ้ง) ก่อนที่จะ นำเสนอสู่สาธารณชนให้รับทราบโดยทั่วไป

อย่านำเสนอภาพข่าวข้อมูลของผู้เสียชีวิตให้สาธารณชน ทราบก่อน แล้วให้ญาติรับรู้รับทราบจากรายงานข่าวของคุณ เพราะเป็นการผิดกฎหมายและจริยธรรมในบางประเทศ

5. เลือกภาพประกอบข่าวผู้เสียชีวิตอย่างเคารพ นับถือ ไม่ควร นำเสนอภาพข่าวการเสียชีวิตของผู้ตาย ในลักษณะเห็นศพ หรือท่าทางที่เสียชีวิต แม้จะเบลอก็ไม่ควร และโดยอย่างยิ่ง การถ่ายภาพในหลุมศพ หรือโลงศพ นับว่าเป็นกรณีที่ไม่ควรอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นการไม่ให้ความเคารพนับถือ และอาจหมิ่นหลักปฏิบัติ พิธีกรรมศาสนา อีกทั้งภาพดังกล่าวไม่ควรเป็นที่จดจำสุดท้าย แก่สาธารณชนโดยทั่วไป ควรเลือกภาพผู้ตายที่ยังมีชีวิต ในลักษณะที่มีความสุข ไม่ควรกระทำซ้ำเติมอีกครั้งโดยการนำ ภาพศพผู้ตายมาพิมพ์เผยแพร่ซ้ำ

6. ไม่พาดหัวข่าวในลักษณะเน้นที่วิธีการ สภาพฆ่าตัวตาย ผู้เสียชีวิต เพราะเป็นการมุ่งเปิดเผยความอยากรู้อยากเห็น ของผู้อ่าน สามารถเบี่ยงเบนความกระหายใคร่รู้ของสังคมไป

ที่ความเศร้าโศกของญาติที่เสียชีวิต พาดหัวข่าวไม่ควรใช้คำเชิงกร้าว อย่างตัดสินการกระทำฆ่าตัวตายของผู้เสียชีวิตในลักษณะประณาม ซ้ำเติม

7. ไม่ขายความเศร้าเร้าอารมณ์เพียงเพื่อเรียกความสนใจ จากผู้อ่าน สื่อควรเน้นการสืบค้นที่ข้อเท็จจริง รายงานอย่างตรงไป ตรงมา หรือปกปิดข้อมูลในส่วนที่ไม่จำเป็นต้องรายงาน หรือยังคง เป็นความลับของผู้ตายที่พยายามปกปิดหรือตัดปัญหา (ยกเว้น การตายนั้นมีเงื่อนไข และกระทบประโยชน์สาธารณะของประชาชน)

ไม่ควรให้ค่าของเรตติ้ง การกดคลิกอ่านข่าวมากจนลืมนึกถึง ความเป็นมนุษย์ หรือใจเขาใจเรา อย่าหลงลืมเน้นรายงานข่าว ตระมาเร้าอารมณ์จนพาผู้อ่านข่าวลืมนึกถึงข้อเท็จจริงของข่าว ไปอย่างรอบด้าน

8. ทำข่าวปฏิบัติกับแหล่งข่าวอย่างสุภาพและซื่อสัตย์ ใช้วิธีการ ที่สุภาพ อ่อนน้อม เคารพนับถือและไม่ตัดสินแหล่งข่าวด้วยอคติ การเข้าหา พูดจา ซักถาม เก็บภาพข่าว ควรกระทำด้วยความสุภาพ เรียบร้อย ทั้งในบรรยากาศแห่งความเศร้าโศกนั้น ยังควรระมัดระวัง การหัวเราะเฮฮา และเก็บบันทึกภาพด้วยการขออนุญาต ไม่ถ่ายภาพ อากาโรศเศร้าจนแทบจะสิ้นใจ เป็นลมล้มพับของญาติเพื่อนำมา เสนอข่าว

9. ไม่ถือเป็นเรื่องขำขันว่าสื่ออื่นๆ นำเสนอภาพข่าวที่ละเมิดไป แล้วมาอ้างการนำเสนอที่ละเมิดสิทธิของตนเอง ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการ สื่อไม่ควรคิดว่า “ถึงสื่อของเราไม่ลงพิมพ์เผยแพร่ สื่ออื่นๆ ก็จะลงตีพิมพ์นำเสนออยู่ดี” หรือคิดว่า “สื่อออนไลน์ เขาเลิกไปแล้ว เราก็ลงบ้างเพราะไม่น่าจะผิดอะไร” ข้อนี้ถือว่า ไม่ใช่เหตุผลอ้างการกระทำผิดซ้ำ เพราะถ้าทุกสื่อคิดเช่นนี้ ก็จะไม่มีการปฏิบัติตามจริยธรรมแนวทางปฏิบัติที่พึงควรเลย

10. พึงคำนึงถึงหลักเคารพสิทธิมนุษยชน สิทธิ ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม ผู้เสียชีวิตไม่สามารถพูดไม่ได้ แต่สภาพแวดล้อมพูดได้ การทำข่าวจากสภาพบริบทแวดล้อมจึงควรสามารถทำได้ เพื่อเพิ่มเติมมิติข่าว และยังคงควรให้ความเคารพต่อความเป็นส่วนตัวของเครือข่าย

การรายงานข่าวฆ่าตัวตาย โดยสรุป คือ

- 1) นำเสนอเชิงวิเคราะห์เพื่อสะท้อนถึงสาเหตุ หรือที่มาของปัญหา และหาทางออกในการแก้ไขปัญหาให้กับสังคมอย่างรอบด้าน
- 2) การฆ่าตัวตายของบุคคลสาธารณะหรือมีชื่อเสียงในสังคม ต้องไม่เจตนาแนะนำเสนอเพื่อการเพิ่มจำนวนผู้ชม แต่ต้องเป็นการตรวจสอบและให้ข้อเท็จจริงกับประชาชนอย่างรอบด้าน และใช้เหตุการณ์นี้ไปสู่การให้ข้อคิด อุทาหรณ์ และคำแนะนำต่อสังคม
- 3) หลีกเลี่ยงการนำเสนอในมุมที่จะนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ
- 4) ไม่นำเสนอวิธีการฆ่าตัวตาย
- 5) ไม่นำเสนอบ่อยๆ ถ้ามีความถี่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ควรรวบรวมข้อมูลแล้วนำเสนอเป็นรายงานข่าวเชิงวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน หากคำตอบให้กับสังคม และเชื่อมโยงไปสู่การขยายผลเพื่อร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม

กรณีที่ควรนำเสนอ	การนำเสนอ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ มีความซับซ้อน สะท้อนสภาพสังคม เช่น ฆ่าตัวตายเพราะถูกเจ้าหนี้ตามทวงหนี้จนไม่สามารถอยู่บ้านได้ เป็นต้น ▶ เป็นบุคคลสาธารณะหรือมีชื่อเสียงในสังคม ▶ ให้ประโยชน์ต่อสังคมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ นำเสนอเชิงวิเคราะห์เพื่อสะท้อนถึงสาเหตุ หรือที่มาของปัญหา และหาทางออกในการแก้ไขปัญหาให้กับสังคมอย่างรอบด้าน ▶ การฆ่าตัวตายของบุคคลสาธารณะหรือมีชื่อเสียงในสังคม ต้องไม่เจตนาแนะนำเสนอเพื่อการเพิ่มจำนวนผู้ชม แต่ต้องเป็นการตรวจสอบและให้ข้อเท็จจริงกับประชาชนอย่างรอบด้าน และใช้เหตุการณ์นี้ไปสู่การให้ข้อคิด อุทาหรณ์ และคำแนะนำต่อสังคม ▶ หลีกเลี่ยงการนำเสนอในมุมที่จะนำไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ ▶ ไม่นำเสนอวิธีการฆ่าตัวตาย ▶ ไม่นำเสนอบ่อยๆ ถ้ามีความถี่ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ควรรวบรวมข้อมูลแล้วนำเสนอเป็นรายงานข่าวเชิงวิเคราะห์เพื่อสะท้อนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน หากคำตอบให้กับสังคม และเชื่อมโยงไปสู่การขยายผลเพื่อร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม

3.7.5 ข่าวอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุ (ในกรณีเป็นความรุนแรงจนเป็นภัยพิบัติหรือเกิดภาวะวิกฤตเพิ่มเติมในข่าวภัยพิบัติภาวะวิกฤต)

- 1) ไม่เสนอภาพผู้เสียชีวิต หรือผู้ได้รับบาดเจ็บที่อุจาดตาแก่ผู้ชม
- 2) การสัมภาษณ์ผู้ได้รับบาดเจ็บควรทำเมื่อได้รับการดูแลรักษาพยาบาลเรียบร้อยแล้ว และอยู่ในสภาพร่างกายที่พร้อมให้สัมภาษณ์ โดยต้องมีการขออนุญาตก่อนทุกครั้ง
- 3) การทำกราฟฟิกเพื่อสร้างภาพจำลองเหตุการณ์อุบัติเหตุ ให้พิจารณาตามความจำเป็นของเนื้อหาข่าว เช่น เพื่อลดความรุนแรงของภาพเหตุการณ์จริง หรืออธิบายเหตุการณ์ในกรณีที่ไม่มีภาพ
 - การสร้างกราฟฟิกต้องมีข้อมูลประกอบที่ชัดเจน หลีกเลี่ยงการทำกราฟฟิกจากข้อมูลเพียงด้านเดียว ต้องตรวจสอบและประมวลข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน กรณีที่ข้อมูลจากแต่ละแหล่งไม่ตรงกัน ให้สร้างภาพจำลองเปรียบเทียบเหตุการณ์และนำเสนอจากหลายมุม โดยระมัดระวังไม่ให้ส่งผลกระทบต่อรูปคดี และไม่เป็นคุณเป็นโทษต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

- ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลโดยขึ้นคอมพิวเตอร์กราฟฟิก เช่น “เหตุการณ์จำลองจากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ” หรือ “เหตุการณ์จำลองจากภาพในกล้องวงจรปิด” เป็นต้น

4) กรณีมีผู้เสียหายจากเหตุการณ์อุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุร้ายแรงเรียนเรื่องไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการชดเชยค่าเสียหาย เนื่องจากมีอาการลุกลามของบาดแผล หรือโรคแทรกซ้อนอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอุบัติเหตุครั้งนั้น (เช่น มีแผลลุกลาม เรื้อรัง จากเหตุเพลิงไหม้) สามารถนำเสนอได้ในเชิงสะท้อนปัญหาเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยระมัดระวังการนำเสนอภาพบาดแผลที่ทำให้เกิดการอูจาดตาแก่ผู้ชม

คำลักษณะนามที่ใช้กับผู้เสียหายในเหตุการณ์	
ควรใช้	ไม่ควรใช้
ผู้ได้รับบาดเจ็บ 200 คน	ผู้ได้รับบาดเจ็บ 200 ราย
ผู้เสียชีวิต 2 คน	ผู้เสียชีวิต 2 ราย / ผู้เสียชีวิต 2 ศพ

3.7.6 ข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์

บ่อยครั้งที่ข่าวอาชญากรรมมักใช้วิธีการพาดหัวข่าว หรือการนำเสนอภาพข่าวไปในทางตีตราเหมารวมไปที่กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น “ลาวเถื่อน” “พม่าโหด” “เขมรคลั่ง” ฯลฯ ซึ่งเป็นการรายงานข่าวอาชญากรรมที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังผิดหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและกฎหมายรัฐธรรมนูญไทยด้วย

เนื้อหาที่ถือว่าเป็นวาทะแห่งความเกลียดชัง คือ

- 1) การด่า บริภาษ ด้วยการใช้ภาษาหยาบคาย รุนแรง ดูถูกเหยียดหยาม
- 2) การสร้างความเข้าใจผิด การโน้มน้าวใจชักจูงให้เชื่อถือด้วยข้อมูลผิด หรืออคติส่วนตัว

3) การนิยามคนอื่น ในเชิงลดคุณค่าทำให้มีความหมายเชิงลบกลายเป็นตัวตลก ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

4) การสื่อสารที่สร้างความรู้สึกแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งพวกเขาพวกเราแยกออกชัดเจน ไม่ใช่พวกเดียวกัน

5) การสื่อความหมายปฏิเสธการอยู่ร่วมกัน การกีดกันออกจากสังคม

6) การตีตราประทับภาพเหมารวมตายตัวในเชิงลบ

7) การยุยงปลุกปั่น ปลุกระดมให้ผู้อื่นร่วมเกลียดชัง สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรงกับผู้เห็นต่าง

8) การระดมกำลังไล่ล่า ชุคุกคาม การลงทัณฑ์ทางสังคม รมประณามอย่างรุนแรงด้วยกลุ่มบุคคล การเนรเทศ หรือนำไปสู่การประกาศเช่นฆ่า

กรณีดังกล่าว มีแนวปฏิบัติ คือ

1. นักข่าว พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ใช้ภาษาสุภาพและเหมาะสมในการนำเสนอข่าว หรือ รายการเกี่ยวกับข่าว ต้องไม่แสดงความเห็นต่อท้ายข่าว และหลีกเลี่ยงการปล่อยเสียงสัมภาษณ์แหล่งข่าว และการให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาในรายการ โดยวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสารสร้างความเกลียดชังในรายการข่าว หรือเพื่อสร้างความเข้าใจผิด และช่วยทำให้เกิดความเกลียดชังต่อกลุ่มเป้าหมาย

ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร คัดกรอง ไม่นำเสนอภาพและเสียงที่ส่งไปทางยุยงปลุกปั่นบุคคลหรือคณะบุคคลให้กระทำผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นๆ

2. หากข่าวสารนั้นๆ มีแง่มุมที่สุ่มเสี่ยงต่อการสร้างความขัดแย้ง ความรุนแรง ความแตกแยก หรือสร้างความกระด้างกระเดื่อง

ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ควรหารือกับกองบรรณาธิการก่อนเพื่อหาแง่มุมที่สามารถนำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา โดยไม่เป็นการสร้างความยุ่งยากแตกแยกในสังคม โดยที่ไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความเร็ว หรือเป็นเพราะได้ข้อมูลชุดนี้มาเพียงแค่อุทยานตนเองเท่านั้น

3. ไม่นำเสนอเนื้อหาข่าวสาร อันเป็นการเหมารวมปลุกเร้าพูดโดยให้ร้ายและสร้างความเกลียดชังให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ บนฐานของชาติพันธุ์ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศสภาพ วิถีทางเพศ ศาสนา วัฒนธรรม อุคตการณ์ทางการเมือง อายุ ความพิการ ทางร่างกาย หรือทางสติปัญญา

4. ผู้ดำเนินรายการสนทนาทางการเมือง/การสัมภาษณ์ ต้องไม่ใช่ภาษาที่มีลักษณะการประณาม บริภาษ ก่นด่า ช่มชู้ หรือปฏิเสธการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคม และควรบอกกับผู้ร่วมรายการสนทนาว่าจะขอไม่ให้ใช้ภาษาดังกล่าว หากผู้ร่วมสนทนาไม่ให้ความร่วมมือก็จะขออนุญาตปฏิเสธการสัมภาษณ์หรือการสนทนา

5. ในสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมที่รุนแรง ตระหนักว่าการนำเสนอข่าวสารที่ไม่รอบคอบจากข้อมูลข่าวสารบางอย่าง แม้จะเป็นข้อเท็จจริงแต่ก็ควรคำนึงถึงผลกระทบของการทำให้สังคมมีความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้นโดยไม่จำเป็น

6. พึงตระหนักว่าการใช้ความรู้สึกชาติในการโน้มน้าวใจผู้คนในประเทศบางครั้งอาจจะนำมาซึ่งการแบ่งแยก ฉะนั้นต้องระมัดระวังการปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกชาติของผู้คนในประเทศผ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ

7. ผู้สื่อข่าวใช้ภาษาเรียกชื่อกลุ่มขัดแย้งต่างๆ อย่างตรงไปตรงมาตามที่แต่ละกลุ่มเรียกชื่อตนเอง ไม่ตัดสิน เช่น กลุ่มผู้ต่อต้าน กลุ่มผู้ก่อการร้าย กลุ่มผู้ใช้ความรุนแรง ควรรับผิดชอบภาษาและ

การเรียกขานในรายงานของตนเอง ซึ่งอันนี้รวมถึงการรายงานคำพูดและการเรียกขานของแหล่งข่าวด้วย ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ใช้คำพูดที่แสดงความเกลียดชังในการให้สัมภาษณ์นั้น ผู้สื่อข่าวต้องคิดอย่างรอบคอบว่าจะใช้คำพูดเหล่านั้นอย่างไร หรือจะใช้หรือไม่ในข่าวของตน

8. พึงตระหนักถึงความเป็นธรรมและสมดุล เข้าใจว่าการรายงานข่าวที่เป็นธรรมและสมดุลไม่ใช่การให้เวลาหรือความสนใจแก่ฝ่าย ก และฝ่าย ข เท่าๆ กันเท่านั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือกลุ่มต่างๆ ยังจะต้องได้รับโอกาสอย่างสมเหตุสมผลในการอธิบายถึงจุดยืนและแนวทางของตน รวมทั้งตอบเสียงวิจารณ์ด้วย

9. กองบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว ควรกันให้นักข่าวที่มีส่วนได้เสียกับความขัดแย้งทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม ชาติพันธุ์อื่นๆ ออก เมื่อพบว่าเนื้อหาการรายงานข่าว ข้อมูลของข่าวก่อนหน้านั้นมีการสอดแทรกอคติ ความคิดเห็นชี้นำ หรือแสดงความเกลียดชังลงไปในการรายงานข่าวโดยทันที

10. หากมีประเด็นความขัดแย้งที่มีองค์ประกอบจากความแตกต่างของเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในเนื้อหาด้านความไม่สงบในสังคม ปัญหาสังคม อาชญากรรม วิศวกรรม ปัญหาแรงงาน ปัญหา สิทธิมนุษยชน หรือผู้ลี้ภัย ต้องนำเสนอรายการโดยไม่สร้างความขัดแย้งมากขึ้น และพยายามดำเนินเนื้อหาให้อยู่บนหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขบนความแตกต่าง การนับถือกันและกันในฐานะเพื่อนมนุษย์

11. ในกรณีที่น่าเสนอข่าวอาชญากรรม ปล้น ฆ่า ช่มชู้กระทำความผิดด้วยประการใดๆ ที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลต่างชาติ เผ่าพันธุ์ ผิวดสี ศาสนา หรือความเชื่ออื่นที่ต่างออกไป ต้องหลีกเลี่ยงละเว้นการพาดหัวข่าวด้วยการเน้นน้ำหนักลงที่เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ผิวดสี

ศาสนา ความเชื่อ หรือภูมิลำเนาถิ่นเกิดของผู้กระทำอาชญากรรม แต่ให้ระบุไปที่เฉพาะตัวผู้กระทำอันเป็นการกระทำเฉพาะตัวของผู้นั้นเท่านั้น

12. หลีกเลี่ยงการใช้ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น พม่า ลาว เขมร หม่อง จีน แขก ฝรั่งเศส ในพาดหัวข่าวทางลบ เหมารวมอคติในทางลบ หรือตีตราทางสังคมในลักษณะที่สร้างตราบาปให้กับชาติพันธุ์ใด

13. ต้องไม่นำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์ให้ดูเป็นตัวตลก หรือต้อยพัฒนา หลีกเลี่ยงการใช้คำวิเศษณ์อธิบายภาพให้เห็นถึงความป่าเถื่อน ความโหดร้าย

3.7.7 ข่าวอาชญากรรมเด็กและเยาวชน

ข่าวอาชญากรรมที่มีเด็กและเยาวชนมาเกี่ยวข้องมักมี 2 ลักษณะ คือ มีเด็กเป็นผู้กระทำอาชญากรรมนั้น หรือมีเด็กตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมนั้น ในกรณีที่เด็กเกี่ยวข้องในการเป็นพยานในคดีอาชญากรรมนั้นมักไม่พบว่าเป็นการรายงานข่าวของสื่อมวลชนมากนัก เพราะมักถูกปกปิดไม่เผยแพร่เป็นข่าว

นิยามกฎหมายไทย

เด็ก คือ ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี

วัยรุ่น คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15-17 ปี

เยาวชน คือ ผู้มีอายุระหว่าง 18-25 ปี

ผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป

ข่าวเด็กและเยาวชน คือ ข่าวที่มีเด็กหรือเยาวชนเป็นตัวหลัก หรือเป็นส่วนประกอบในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่ปรากฏเป็นข่าว

กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมของเด็กและเยาวชนในสื่อ

ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน มีให้มีการนำไปเผยแพร่ในสื่อมวลชน ดังนี้

1) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

- **มาตรา 50** ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุลภาพหรือข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครอง ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตาม มาตรา 24 ซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าว เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย โดยอนุโลม
- **มาตรา 27** ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศประเภทใดซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

- **มาตรา 9** เมื่อมีการแจ้งตาม มาตรา 5 หรือมีการร้องทุกข์

ตาม มาตรา 6 แล้วห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใดๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือ ข้อมูลใดๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

- **มาตรา 4** คำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์
- **มาตรา 76** ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชนหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มี หรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนบทบัญญัติในมาตรานี้ เป็นการควบคุมพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะ แม้ไม่มีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ในกฎหมายฉบับนี้ แต่ตำรวจที่ขอเอาตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนมาให้สื่อมวลชนถ่ายภาพเพื่อเป็นผลงานหรือสนองความต้องการของนักการเมืองหญิงบางคนก็เสี่ยงต่อการถูกเล่นงานทางวินัย หรืออาจถูกผู้เสียหายฟ้องฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม
- **มาตรา 84** เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือ

เป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้น ไม่ว่าในทางใดๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาล เพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้นและอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไข เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

- **มาตรา 130** ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็ก หรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุลของเด็กและเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่ที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น...”

ดังนั้น สื่อมวลชนไม่สามารถเสนอภาพคนเหล่านี้ได้ในทุกกรณี รวมทั้งการเสนอข่าวการสอบสวนการพิจารณาคดีในศาลที่ทำให้รู้ตัวเด็กและเยาวชน ซึ่งที่ผ่านมาแม้สื่อจะพยายามเซ็นเซอร์ภาพเด็กและเยาวชน แต่บริบทแวดล้อม เช่น พ่อแม่ผู้ปกครองญาติพี่น้อง สถานที่ ก็ทำให้รู้ได้ว่าเด็กและเยาวชนคนนั้นเป็นใคร

- **มาตรา 136** ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ ซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ

หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็ก หรือเยาวชน ซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล ทั้งนี้ผู้ที่ฝ่าฝืน จากเดิมจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 5,000 บาท เป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- **มาตรา 192** ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชน

ในการรายงานข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน มีหลักการพื้นฐานดังนี้

- 1) ปกป้อง ค้ำครอง และไม่ละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชน ตามที่กฎหมายให้การคุ้มครอง
- 2) ตระหนักถึงอารมณ์ ความรู้สึก และผลกระทบทางสังคม ที่อาจจะเกิดกับเด็กหรือเยาวชน และครอบครัว
- 3) ตระหนักถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนในการรับรู้ข่าวสาร เนื่องจากพัฒนาการของเด็กและเยาวชนช่วงอายุนี้อาจมีส่วนอยาก และสมองส่วนคิด ดังนั้น เนื้อหารายการข่าวควรส่งเสริม ด้านบวก คือ ส่งเสริมสมองส่วนคิด และลดการนำเสนอข่าว ที่ส่งเสริมสมองส่วนอยาก เช่น ประเด็นการเสพติดต่างๆ อย่างอินเทอร์เน็ต เพศ โทรทัศน์ เกม เป็นต้น รูปแบบการนำเสนอ เป็นการเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดความคิด ไม่สั่งสอน หรือยึดเยียด
- 4) นำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมเด็กและเยาวชน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการนำเสนอในช่วงข่าวกลางวัน ที่เด็กสามารถสะดวกรับชมได้

แนวทางในการทำงาน

การผลิตข่าวเด็กและเยาวชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ในการทำงาน 3 ส่วน คือ

- 1) ควรวางแผนการผลิตข่าวโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การกำหนดมุมมอง หรือประเด็นของเนื้อหา ไปจนถึงการตัดต่อ เพื่อให้การนำเสนอข่าวมีคุณภาพมากที่สุด
- 2) ควรจัดทำฐานข้อมูลทั้งข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชน และข้อมูลเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน จากหลากหลายสาขา เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้นมาใช้งานในการ นำเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็วและรอบด้าน
- 3) พัฒนาเทคนิควิธีการนำเสนอรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือก ในกรณีของการนำเสนอที่ต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ ต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน

แนวทางปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

ความเกี่ยวข้องของเด็กหรือเยาวชนในข่าว	ตัวอย่างเหตุการณ์/กิจกรรม	การนำเสนอ
เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำเชิงบวก	เด็กหรือเยาวชนทำดี หรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ	เปิดเผยใบหน้า และรายละเอียดต่างๆ ของเด็กหรือเยาวชน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด
เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำเชิงลบ	เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ต้องหา ผู้กระทำความผิด หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ปกปิดใบหน้า และรายละเอียดต่างๆ (ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ สภาพแวดล้อม บริเวณดินที่อยู่ สถานศึกษา ฯลฯ) ที่จะทำให้สามารถคาดเดาหรือเชื่อมโยงไปสู่ตัวเด็กหรือเยาวชน รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ และบุคคลใกล้ชิด - การใช้ภาษาและถ้อยคำต้องไม่เป็นการขี้น้ำ ตัดสิน ประณาม ส่อเสียด ตู้อก เหยียดหยาม หรือก่อให้เกิดอคติต่อเด็กหรือเยาวชนนั้น (เช่น <i>ไม่ควรใช้คำว่า “เด็กแว้น” หรือ “เด็กสก๊อย” เป็นต้น</i>) - รมัตรีงการนำเสนอเนื้อหาและภาพ อันอาจจะเป็นการขี้น้ำ หรือชักจูงไปสู่พฤติกรรมเลียนแบบ
เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ถูกกระทำเชิงบวก	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กหรือเยาวชน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้รับการส่งเสริม อบรมให้มีพฤติกรรมเชิงบวก - เด็กที่มีความผิดปกติทางร่างกาย เจ็บป่วย เร่ร้อน ฯลฯ ได้รับความช่วยเหลือ เยียวยาจากบุคคลหรือสังคม 	ใช้วิจารณ์ฐานในการเปิดเผยภาพใบหน้า และรายละเอียดต่างๆ ของเด็กหรือเยาวชนในแต่ละกรณีอย่างเหมาะสมตามเจตนาของการนำเสนอข่าวนั้นๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของเด็ก และคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความเกี่ยวข้องของเด็กหรือเยาวชนในข่าว	ตัวอย่างเหตุการณ์/กิจกรรม	การนำเสนอ
เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ถูกกระทำเชิงลบ	เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้เสียหาย ถูกล่อลวง ล้วงละเมิด หรือถูกกระทำรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจ	<ul style="list-style-type: none"> - ปกปิดใบหน้า และรายละเอียดต่างๆ ที่จะทำให้สามารถคาดเดาหรือเชื่อมโยงไปสู่ตัวเด็กหรือเยาวชน รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ และบุคคลใกล้ชิด ยกเว้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้น - ไม่นำเสนอภาพแบบเน้นย้ำ เข้าไปซ้ำมา ต่อสภาพร่างกายของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกระทำ ดังนั้นควรวางแผนคิด shot การถ่ายภาพตั้งแต่ขั้นตอนก่อนและระหว่างทำข่าว เพื่อให้ได้ภาพมากที่สุดที่จะสื่อถึงเรื่องและประเด็นดังกล่าว - รมัตรีงการตั้งคำถาม โดยไม่ถามแบบเจาะลึกเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด เพราะจะเป็นการซ้ำเติมและส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนนั้น
การสอบสวนเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน	<ul style="list-style-type: none"> - แยกการสอบสวนเป็นสัดส่วน ในสถานที่ที่เหมาะสม - การสอบปากคำต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการรวมอยู่ด้วย - คำถามที่อาจกระทบจิตใจต้องถามผ่านนักจิตวิทยา 	เด็กในฐานะผู้ต้องหา <ul style="list-style-type: none"> - สอบถามเรื่องทนายความและจัดหาทนายความให้ - แยกสอบสวนเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม - ในการสอบสวนต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ด้วย
การชี้ตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่เหมาะสม - ต้องป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นผู้เสียหายหรือพยาน - ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการอยู่ด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก - ต้องป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว

ตัวอย่าง

1. การนำเสนอข่าวเยาวชนที่ยกพวกทะเลาะวิวาทกันถูกส่งตัวเข้ารับการอบรมในค่ายทหาร ควรหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพใบหน้า และรายละเอียดต่างๆ ที่จะทำให้สามารถระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นได้ เป็นต้น

2. การนำเสนอข่าวเด็กเจ็บป่วย เช่น เป็นโรคสะเก็ดเงิน เด็กดัดแต่เด็กที่มีขนขึ้นตามใบหน้าและร่างกายมากจนผิดปกติ ฯลฯ ให้เน้นที่ประเด็นเนื้อหา (เพื่อประโยชน์ทางสังคม หรือทางการแพทย์ ฯลฯ) และเลือกเสนอภาพที่เหมาะสม โดยหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพใบหน้าของเด็ก ยกเว้นมีเหตุผลอธิบายได้ว่าเปิดเผยหน้าเด็กเพื่ออะไร

ข้อควรระวังในการรายงานข่าวอาชญากรรมเด็กและเยาวชน

1) กรณีข่าวเยาวชนก่อเหตุยกพวกทะเลาะวิวาท หรือจับขังรถซึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมแล้วให้ถอดเสื้อและมัดมือไขว่หลังให้ถ่ายภาพกว้างจากด้านหลัง โดยระมัดระวังไม่ให้เห็นรายละเอียดหรืออัตลักษณ์ใดๆ ที่จะทำให้สามารถคาดเดาหรือเชื่อมโยงไปสู่เยาวชนนั้นได้

2) กรณีการทำข่าว ณ สถานที่เกิดเหตุ ผู้สื่อข่าวต้องระมัดระวังโดยไม่แตะต้องวัตถุพยานใดๆ อันอาจจะเป็นการทำลายหลักฐานในที่เกิดเหตุ หรือหลีกเลี่ยงการเข้าไปในบริเวณที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกันไว้เพื่อรักษาวัตถุพยาน

3) กรณีการนำเสนอภาพผู้ต้องหาตามหมายจับ ภาพสเก็ตซ์หรือปฏิทินโจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้พิจารณาความเหมาะสม

ตามเจตนาของการนำเสนอในแต่ละกรณี เช่น

- เจ้าหน้าที่ตำรวจขอความร่วมมือให้นำเสนอภาพเพื่อการสืบหาเบาะแส หรือติดตามเป็นการเร่งด่วนเพราะเป็นผู้ก่อเหตุร้ายแรง หากจับกุมได้ล่าช้าอาจส่งผลกระทบต่อคนอื่นเป็นจำนวนมาก
 - เป็นภาพของผู้ต้องสงสัยว่าล่องหนหรือลักพาตัวเด็ก จำเป็นต้องนำเสนอเพื่อการติดตามและปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ถูกล่องหนไป กรณียังไม่ชัดเจนว่าเป็นการลักพาตัวจริง ควรระมัดระวังถ้อยคำที่ใช้เรียกผู้ต้องสงสัยโดยต้องไม่เป็นการตัดสินหรือชี้หน้า เช่น รายงานข้อมูลว่า “เด็กหายไปกับบุคคล/ผู้หญิงในภาพ” กรณีแน่ชัดแล้วว่าเป็นการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ อาจใช้วิธีปล่อยเสียงสัมภาษณ์การให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจแทนบทบรรยาย เป็นต้น
 - เป็นความลับหน้าของคดี เช่น เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว อ้างอิงกลับไปภาพหรือปฏิทินโจร เป็นต้น
- 4) กรณีการถ่ายทำข่าวในเรือนจำ หลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพผู้ต้องขังในชุดนักโทษ

5) ระมัดระวังการนำเสนอภาพของบุคคลในข่าวที่กำลังตกอยู่ในภาวะเสียใจหรือดีใจ (เช่น ภาพที่พ่อแม่ร้องไห้โผล่เข้ามาดูลูกที่ถูกลักพาตัวไปแล้วตำรวจสามารถติดตามตัวกลับมาได้) อย่างเหมาะสมโดยต้องขออนุญาตก่อนถ่ายทำ แต่หากไม่สามารถทำได้เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เมื่อถ่ายทำแล้วต้องแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ และขออนุญาตก่อนนำภาพออกอากาศ

6) การนำเสนอภาพเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชมควรมีการเตือนล่วงหน้าด้วยวิธีการพูดของผู้ประกาศข่าวหรือขึ้นคอมพิวเตอร์กราฟฟิกเตือน เช่น “ภาพที่กำลังจะนำเสนอต่อไปนี้อาจกระทบกระเทือนความรู้สึก” เป็นต้น

7) **ไม่ใช้**การสร้างสถานการณ์จำลองในข่าว รายงานข่าว และสารคดีเชิงข่าว ยกเว้นเป็นสถานการณ์จำลองที่สร้างโดยหน่วยงานอื่นๆ

ตัวอย่าง “กรณีเด็กหาย”

กรณีเด็กหาย หรือถูกลักพาตัวสามารถเปิดเผยใบหน้าของเด็กได้ เพื่อประโยชน์ในการสืบค้น แต่ถ้าพบตัวเด็กแล้ว ทราบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ว่าเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศต้องหยุดนำเสนอภาพเด็กนั้นทันที เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กจากผลกระทบทางสังคมที่จะเกิดตามมา และหรือปล่อยข่าวว่า ได้พบเด็กแล้วและระบุวันที่พบเด็ก

แนวปฏิบัติการเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ³

1. การนำเสนอข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ

1.1 ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการต้องไม่ลงตีพิมพ์ เผยแพร่ นำเสนอชื่อ ชื่อสกุลหรือตำบลที่อยู่ของผู้หญิงและเด็ก ที่ถูกละเมิดทางเพศ รวมทั้ง ชื่อ ชื่อสกุล และตำบลที่อยู่ของญาติ ของผู้เสียหายไม่ว่ากรณีใดๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ได้ว่า ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศเป็นใคร

1.2 ในกรณีที่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เสียชีวิต ซึ่งจะก่อให้เกิด ความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ใด ของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง

³แนวปฏิบัติของสภากาชาดไทย เรื่อง การเสนอข่าวและภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ 20 ตุลาคม 2549

หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

1.3 การพาดหัวข่าว โปไรข่าว หรือการนำเสนอรายละเอียดของเนื้อหาข่าวผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งในเรื่องการใช้ภาษาและการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ตอกย้ำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเพศอันเนื่องมาจาก การละเมิดทางเพศนั้น

2. การนำเสนอภาพข่าวผู้หญิง และเด็กถูกละเมิดทางเพศ

2.1 ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการต้องไม่นำเสนอภาพข่าวของผู้หญิง และเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศไม่ว่ากรณีใดๆ และไม่ว่า ผู้ที่ถูกละเมิดทางเพศนั้นจะเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม

2.2 ในกรณีที่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ กองบรรณาธิการอาจนำเสนอภาพหน้าตรงของผู้เสียชีวิตขณะมีชีวิตได้ ทั้งนี้ต้องไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ใด ของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

แนวปฏิบัติในระหว่างการทำ/รายงานข่าวอาชญากรรมเด็กและเยาวชน

การถ่ายทำและสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชน มีแนวปฏิบัติดังนี้

1) ต้องขออนุญาตพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ตั้งแต่ก่อนการถ่ายทำและสัมภาษณ์ไปจนถึงขั้นตอนก่อนออกอากาศ กรณีที่มีการเปลี่ยนใจภายหลังและขอให้ยกเลิกการนำเสนอข่าว ต้องเคารพสิทธิโดยไม่นำข่าวนั้นออกอากาศ

2) แจ้งเหตุผล ประเด็นเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอข่าว อย่างละเอียดชัดเจนต่อเด็กหรือเยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล

3) กองบรรณาธิการพึงประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่างๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้น หลังจากข่าวออกอากาศไปแล้วให้เด็กหรือเยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลทราบอย่างละเอียด กรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนในข่าวไปแล้วอาจมีผลกระทบทางสังคมตามมา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะยินยอม ด้วยความสมัครใจ ก็ไม่ควรเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือ เยาวชนนั้น

4) ใช้คำเรียกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด ตามขั้นตอน ของการดำเนินคดี ดังนี้

ขั้นตอน	คำเรียกที่ใช้ในการนำเสนอข่าว
ก่อนแจ้งความดำเนินคดี	“เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องสงสัย”
หลังแจ้งข้อกล่าวหา ระหว่างสอบสวนและพิจารณาคดี	“เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด”
หลังศาลตัดสินแล้วว่ามีผิดจริง	“เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด”

5) ไม่เสนอสิ่งตอบแทนทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของให้กับเด็กหรือ เยาวชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำข่าวไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น เช่น การทำข่าวเด็กขายบริการทางเพศ ถ้าเด็กนั้นขอค่าตอบแทน เพื่อแลกกับข้อมูล ให้หาข้อมูลจากเด็กคนอื่นที่ยินยอม ด้วยความสมัครใจ เป็นต้น

6) ไม่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือ วิตกกังวล

7) ไม่ตั้งคำถามซับซ้อนหรือล่อหลอกเพื่อให้ได้คำตอบ

8) กรณีการนำเสนอข่าวเรื่องเพศศึกษาสำหรับเด็กหรือเยาวชน ต้องไม่นำเสนอภาพจริงและภาพเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงอวัยวะเพศ และการมีเพศสัมพันธ์

9) เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออก ถึงความรุนแรงการกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรม

- ต้องชั่งน้ำหนัก ระหว่างการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน กับหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ที่ไม่เหมาะสมกับวัย
- ต้องคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและการแสดงออก ของความคิดเห็น ความต้องการ ทักษะ ความสามารถ จินตนาการ ฯลฯ ของเด็กและเยาวชน
- กำหนดเวลาการออกอากาศรายการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว แยกจากรายการเฉพาะผู้ใหญ่ หมั่นตรวจสอบ ดูแลความเหมาะสมของเนื้อหารายการ ในช่วงเวลาสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเลือกเพศ เพศสัมพันธ์ ภาษาหยาบคาย เนื้อหาที่ เสนอความรุนแรงและเนื้อหาที่แสดงอคติหรือปฏิบัติ ต่อกลุ่มคนใดในสังคมอย่างไม่เหมาะสม

3.7.8 ข่าวการแถลงข่าวจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาและ การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

บ่อยครั้งมักพบว่าเป็นฝ่ายตำรวจเสียเองที่มักสร้างสถานการณ์ การแถลงข่าวต่อสาธารณะและสื่อมวลชน อันนำไปสู่ปัญหา การละเมิดสิทธิแก่ผู้ต้องหาและญาติเหยื่อ ในคดีอาชญากรรม

ในเรื่องนี้ เป็นทั้งหน้าที่ของนักข่าวที่จะต้องรับรู้ว่ามีกฎระเบียบใดบ้างที่ควรยึดถือเป็นแนวทางที่ควรทราบ

หลักการการนำเสนอข่าวจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

1. พึงตระหนักว่า “การนำตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในคดีอาญามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น” เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

2. พึงตระหนักว่า “การนำเสนอที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหา” นั้นมีระเบียบปฏิบัติที่ตำรวจต้องยึดเป็นแนวทางคือ (1) ระเบียบปฏิบัติ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง **กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหาการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ** ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เคยมีระเบียบปฏิบัติ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งกรมตำรวจได้มีบันทึกข้อความ ที่ 0503.6/16442 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง **กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา** การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยให้ข้าราชการตำรวจหน่วยต่างๆ ถือนโยบายโดยเคร่งครัด ดังนี้

1) การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ห้ามใช้วิธีการหรือแสดงข้อความในการแถลงหรือแพร่ภาพที่อาจก่อให้เกิด ความเสียหายแก่พยาน

ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือรูปคดีโดยเด็ดขาด

1.1 ไม่ควรเปิดเผยถึงเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ถือเป็นความลับ

1.2 ให้ระมัดระวังเรื่องที่จะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ของผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท ฯลฯ เป็นต้น

1.3 ห้ามนำผลการสืบสวนสอบสวน หรือความเห็นมาแถลงข่าวหรือให้ข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เพราะจะทำให้เสียรูปคดีหรือทำให้พยานหลักฐานถูกเปิดเผยออกไป

1.4 ห้ามเปิดเผยถึงเผยแพร่พระพุทธรูป ซึ่งอาจเป็นแบบอย่างในทางที่ไม่ดี เช่น วิธีการฉ้อโกง การกระทำอหิวาตกกรรมหรือวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ ที่พวกมิจฉาชีพหรือประชาชนอาจนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

1.5 ห้ามเปิดเผยถึงข้อความหรือรูปภาพอันอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว รู้จักชื่อ ที่อยู่ ที่ทำงาน สถานศึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือพยาน เว้นแต่ในสำนวนการสอบสวน

1.6 คดีที่ต้องมีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหา ห้ามนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนก่อนทำการชี้ตัวหรือชี้รูป ถ้าจะทำการแถลงข่าวก็ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาอยู่ร่วมในที่นั้นด้วย

1.7 การแถลงข่าวห้ามใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เป็นการละเมิดสิทธิ หรือประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ต้องหาหรือผู้อื่น

2) การนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบดำเนินรับสารภาพ

2.1 ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้

และให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการโต้ตอบระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดๆ โดยสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นต้นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

ปัญหาอุปสรรคและข้อร้องเรียนในการปฏิบัติหน้าที่และแนวทางในการหาวิธีการทดแทนการจัดทำแผนประทุษกรรม โดยส่วนใหญ่ปัญหาที่พบ คือ ผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายขณะนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำชับการปฏิบัติและวางมาตรการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาถูกทำร้ายร่างกายไว้แล้ว โดยกำชับมิให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่นำขึ้น แต่ในบางครั้งหรือบางสถานที่อาจมีประชาชนจำนวนมากมามุงดูเหตุการณ์ ซึ่งหลีกเลี่ยงโดยการเลื่อนการนำขึ้นที่เกิดเหตุไปเป็นวันอื่น หรือหากมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในวันนั้นจะมีการเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุทำร้ายหรือความไม่ปลอดภัยของผู้ต้องหาที่นำขึ้น ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มานานแล้ว ในส่วนของการหาวิธีการอื่นเพื่อทดแทนการจัดทำแผนการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้นขณะนี้ยังไม่มีวิธีการหาวิธีอื่นทดแทน เนื่องจากพนักงานสอบสวนยังจำเป็นที่จะต้องใช้การนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น โดยหลักต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาซึ่งมีผู้กระทำผิดบางรายที่รับสารภาพแต่เกิดความอับอาย

ที่จะต้องทำแผนการนำขึ้นที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนก็ได้บังคับให้ไปนำขึ้นที่เกิดเหตุสำหรับผู้กระทำผิดบางรายที่สมัครใจ เนื่องจากเห็นว่าการกระทำของตนจะเป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้เห็นเป็นตัวอย่งว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี พนักงานสอบสวนจึงจะนำไปทำแผนนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และต่อการนำตัวผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนก็ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเช่นกัน ซึ่งโดยหลักต้องเป็นไปตามบันทึกข้อความที่ 0503.6/16442 ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งในการแถลงข่าวควรเป็นการให้ภาครัฐแถลงผลคดี โดยในการจัดทำแผนการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีประโยชน์ แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ดีกว่านี้

ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนประทุษกรรม สรุปได้ดังนี้

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำแผนประทุษกรรม หรือแผนการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 29 วางหลักไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

มาตรา 35 วางหลักไว้ว่า สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใด

ไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะ

มาตรา 39 วรรคสอง วางหลักไว้ว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อน ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

มาตรา 40 วางหลักไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยาน ในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการ ยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 266 วางหลัก ไว้ว่า พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งนำพิสูจน์ได้ว่าจำเลยไม่มีความผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้ เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนมีผลเป็นเพียงพยานบอกเล่า ไม่เพียงพอ ต่อการใช้เป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งคดีความผิดบางประเภทที่มีเพียงแต่คำ รับสารภาพและไม่มีพยานหลักฐานอื่น หลักของการสอบสวนจะต้องนำ คำรับสารภาพเพื่อขยายผลไปยังพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น อาวุธ สถานที่เกิดเหตุ สถานที่ซ่อนอาวุธ พฤติการณ์การกระทำความผิด เป็นต้น

ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่แยกออกจากคำรับสารภาพ หากมีหลักฐานอื่น ประกอบการนำผู้ต้องหาไปทำแผนการนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับ สารภาพก็อาจจะมีความจำเป็นน้อยลง การดำเนินการโดยใช้หลักการของ Crime Control คือ หลักเสรีภาพและหลักของการควบคุมอาชญากรรม ซึ่งต้องมีความสมดุลกัน

หลักการนำซึ่งที่เกิดเหตุกับการสอบปากคำรับสารภาพเป็นศิลปะ ในการสอบสวนไม่ใช่หลักกฎหมาย ซึ่งหลักกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 266 ซึ่งประเทศไทย ใช้หลักการของประเทศฝรั่งเศส แต่ศิลปะในการทำคดีนั้น พนักงานสอบสวน นำวิธีการมาจากแนวคำพิพากษา

กรมสอบสวนคดีพิเศษไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนการนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เนื่องจากคดีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการนั้นเป็นคดีที่ได้รับ จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงทำให้ไม่มีปัญหาอุปสรรคและ ข้อร้องเรียนในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผน การนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ส่วนแนวทางในการหาวิธีการทดแทนการจัดทำแผนประทุษกรรม หากมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ แต่อาจไม่จำเป็นต้องแถลงข่าว หรือแจ้งข่าวล่วงหน้า เนื่องจากต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา เป็นหลัก โดยผู้ต้องหาจะต้องลงลายมือชื่อให้ความยินยอมในการทำแผน การนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และเมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จะต้องสอบถามความยินยอมจากผู้ต้องหาซ้ำอีก เนื่องจากคำยินยอมสามารถ ถอนความยินยอมได้เสมอ และไม่ใช้หลักกฎหมายโดยตรง ส่วนการนำตัว ผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เช่นกัน

จากแนวทางการดำเนินการที่ผ่านมา ในบางกรณีที่เกรงว่าผู้ต้องหา จะถูกรุมประชาทัณฑ์ พนักงานสอบสวนจะถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ที่สถานที่เกิดเหตุ และให้ผู้ต้องหาชี้ที่ภาพเพื่อประกอบการพิจารณา ของศาล โดยแจ้งเหตุว่าหากนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุผู้ต้องหา อาจถูกประทุษร้าย ซึ่งศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

การแถลงผลคดีต่อสื่อมวลชนนั้น มีผลในทางบวกและผล ในทางลบ โดยผลในทางบวก เช่น กรณี call center ที่หลอกลวง ประชาชนให้โอนเงิน หรือแชร์ลูกโซ่ แชร์ก๊วยเตี๋ย แชร์ข้าวสาร แชร์น้ำมัน ฯลฯ บางกรณีมีความจำเป็น เนื่องจากในปัจจุบันมีการ นำเสนอข่าวอยู่เป็นประจำ แต่ก็ยังมีประชาชนที่ถูกหลอกลวง อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการแถลงข่าวกรณีนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ สาธารณชน ส่วนผลในทางลบ เช่น กรณีปล้นร้านทอง หรือการลักลอบ ขนยาเสพติด เป็นต้น โดยมีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความ ผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดดูจากการแถลงข่าว แล้วนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อหลบเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนปัจจุบันอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก จึงเป็นหน้าที่ด้านหนึ่งของสื่อมวลชนที่พึงปฏิบัติงานด้วยมาตรฐาน ทางวิชาชีพและเข้าใจวิถีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยงาน สืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมายและนำพา การทำงานของสื่อไปขัดขวางหรือละเมิดกระบวนการยุติธรรม ส่วนในกรณีที่ หากเป็นฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐหรือตำรวจเป็นผู้ละเมิดเสียเอง ก็ให้สื่อฟังตระหนัก ไว้ว่า กรณีที่ถูกผู้ต้องหา เหยื่อ พยาน ญาติ ครอบครัวผู้ได้รับความเสียหาย ฟ้องร้องฐานหมิ่นประมาท และละเมิดสิทธิ ศักดิ์ศรี สื่อก็จะสามารถมีเหตุผล เป็นเกราะคุ้มครองตัวเองได้ว่ามีได้เป็นผู้ละเมิดนั้นด้วยตนเอง

แนวปฏิบัติในการทำข่าวการแถลงข่าวจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาและการทำ แผนประกอบคำรับสารภาพ

“ผู้ต้องหา” หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

“จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่า ได้กระทำความผิด

จากบทนิยามข้างต้นให้เข้าใจง่ายๆ ว่า ตั้งแต่มีการกล่าวหาแจ้งความ ต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่าผู้หนึ่งผู้ใดกระทำความผิดผู้นั้นก็ตกเป็นผู้ต้องหา สถานภาพเปลี่ยนจากพลเมืองดีเป็นผู้ต้องหาทันที เป็นหน้าที่ของตำรวจ ที่จะต้องสืบสวนจับกุม หรือเชิญตัวมาสถานีตำรวจเพื่อสอบสวนความผิด หรือบริสุทธิกันต่อไป และหากเรื่องดังกล่าวมีมูลจนส่งให้พนักงานอัยการ ยื่นฟ้องร้องต่อศาล ผู้ต้องหา ก็จะเปลี่ยนสถานะเป็นจำเลย สุดท้ายเมื่อมีการ พิสูจน์กันขึ้นชั้นศาลหากเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจนศาลพิพากษาจำคุก จำเลยก็จะเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ต้องขังตามหมายจำคุกของศาลในที่สุด

นักข่าว ฟังเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ดังนี้

1. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาเมื่อตำรวจเข้าทำการจับกุม ผู้ต้องหาจะแจ้งให้ทราบก่อนว่าถูกกล่าวหาด้วยข้อหาใดแล้วจึงจับกุม และส่งพนักงานสอบสวน ชั้นสอบสวนก็เช่นกันเมื่อพนักงานสอบสวนรับตัว ผู้ต้องหาแล้วจะแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบก่อนสอบสวนต่อไป
2. สิทธิที่พบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวทนายความ จะเป็นผู้ทำการแก้ต่างให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสที่จะ ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่
3. มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควรหลักการนี้ เป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเพราะหากญาติ

เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยไม่ชอบ ญาติก็จะเป็นตัวแทนร้องเรียนขอความเป็นธรรมได้

4. สิทธิที่จะทราบความเป็นไปของสำนวนคดีที่ตนถูกกล่าวหาหรือฟ้องร้อง ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะขอดูหรือคัดถ่ายในการต่อสู้คดี เพราะสิทธินี้มาจากหลักการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่นั่นเอง

5. สิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดเจ็บป่วย สิทธินี้มาจากหลักการสากลที่รัฐมีหน้าที่ต้องดูแลสวัสดิภาพของคนในรัฐไม่ว่าจะเป็นพลเมืองดีหรือพลเมืองร้ายก็ตาม

6. สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวในระหว่างเป็นคดีความ สิทธินี้มาจากหลักการมีตัวอยู่ของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางอาญา แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะได้พิพากษาว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิด การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาก็เป็นทางออกให้กับผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาได้

7. สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนหากภายหลังศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดอย่างที่กล่าวในข้อที่แล้วว่าผู้บริสุทธิ์ก็อาจถูกกล่าวหาได้ ซึ่งเมื่อผู้บริสุทธิ์ตกเป็นผู้ต้องหาและจำเลยในระหว่างการพิจารณาย่อมต้องถูกจับกุมคุมขังปราศจากเสรีภาพถือเป็นความเสียหาย และถือว่ารัฐบกพร่องในการดำเนินการ รัฐจึงต้องมีหน้าที่เยียวยาความเสียหายนี้ ปัจจุบันผู้ที่ศาลตัดสินว่าบริสุทธิ์สามารถยื่นเรื่องขอรับค่าทดแทนได้จากกรมคุ้มครองสิทธิของกระทรวงยุติธรรม

8. นอกจากสิทธิข้างต้นแล้วยังมีบทบัญญัติของกฎหมายแม่บทกำหนดเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยไว้อีกว่าในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด

แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

แนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าว

1. ก่อนทำข่าวการแถลงข่าว สื่อต้องตรวจสอบด้วยตนเองกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตัวผู้ต้องหา ญาติ และสอบถามจากตัวแทนของผู้ต้องหาหรือเหยื่อก่อนว่ามีความเต็มใจที่จะถูกนำตัวไปนำแถลงข่าวก่อนหรือไม่ ให้ตรวจสอบจากหลายฝ่าย เนื่องจากผู้ต้องหาอาจไม่มีความรู้ถึงสิทธิของตนเอง สิทธิที่จะปฏิเสธการนำตัวแถลงข่าว ญาติ ตัวแทนของผู้ต้องหาอาจไม่ทราบว่าสิทธิปฏิเสธการแถลงข่าวจากเจ้าหน้าที่ของตำรวจ วิธีการที่ดีที่สุดอีกทาง คือ ตรวจสอบถามจากทนายความส่วนตัวของผู้ต้องหา หรือ ญาติของผู้เสียหายเสียก่อน

ในกรณีที่การนำตัวแถลงข่าวนั้นเป็นไปด้วยความไม่เต็มใจของผู้ต้องหา ญาติ เหยื่อ พยาน ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาแถลงข่าวให้สื่อพิจารณาด้วยตัวเอง หรือหารือกับกองบรรณาธิการว่าควรทำข่าวนั้นหรือไม่ และพึงตระหนักเป็นหลักการสำคัญเสมอว่า สามารถทำข่าวนั้นโดยไม่เปิดเผยอัตลักษณ์บุคคล ข้อมูลส่วนตัว ทั้งภาพ ชื่อ ที่อยู่ หรือข้อมูลอื่นๆ ได้หรือไม่ หากทำได้ ก็ให้ยึดถือหลักการปกป้องคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ

2. ในกรณีที่ต้องไปทำข่าวการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ พึงตระหนักว่ารายงานข่าวการทำแผนมีผลในเชิงจิตวิทยาด้านบวกและด้านลบต่อความรู้ของสังคม และต่อรูปคดีหรือกระบวนการยุติธรรมเสมอ ในทางบวก คือการคลี่คลายความกังวลใจของประชาชนที่สนใจ กังวล ติดตามข่าวอาชญากรรมสะเทือนขวัญ เมื่อจับตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา

ได้แล้ว ก็ย่อมที่จะช่วยให้ประชาชนผ่อนคลายความกังวลใจไปได้ ขณะเดียวกัน ในทางลบ ก็เป็นการทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิ้นสุดแล้ว เนื่องจากตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมคนร้ายได้แล้วจึงเท่ากับ ได้ “ตีตราประทับความทรงจำไปแล้วว่าผู้ต้องหาดังกล่าวคือคนร้าย/คน ผิด” ซึ่งเป็นผลกระทบเชิงจิตวิทยาสังคม และทำให้นักข่าวเลิกติดตามเงื่อนงำ หรือกระบวนการสืบสวนสอบสวนต่อจากนั้น ทำให้การรายงานข่าว ในกระบวนการยุติธรรมไม่มีการสานต่อหรือหลงลืมไปจากพื้นที่ข่าว

ท้ายที่สุดแล้วหากศาลตัดสินว่าผู้ต้องหาไม่ได้มีความผิดจริง แต่สังคม กลับพิพากษาผู้ต้องหาเหล่านี้ไป เท่ากับว่าประวัติบุคคลของคนเหล่านี้ ถูกประณามจากสังคมไปยาวนาน นอกจากนี้การทำแผนประกอบ คำรับสารภาพสามารถทำได้หลายวิธี โดยที่ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยหน้าตา คนร้าย เช่น การใช้กราฟิกจากคอมพิวเตอร์ การใช้นามสมมุติเรียกแทนชื่อ เป็นต้น

พึงตระหนักว่าข่าวการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ “ไม่มี นัยยะความหมายสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาคดีความของศาล” เนื่องจากศาลไม่ได้ใช้แผนรายงานดังกล่าวมาเป็นหลักฐานประกอบ ในการพิจารณาคดีคงเป็นแต่เพียงศิลปะของการรวบรวมหลักฐานพยาน ในมุมมองของอัยการหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น ดังนั้นนักข่าวและ กองบรรณาธิการจึงต้องพิจารณาแง่มุมและความหมายเชิงแฝงที่จะส่งผลกระทบต่องานอย่างถี่ถ้วน

3. รมต.กระทรวงการนำเสนอภาพข่าวพิธีการขอขมาลาโทษ โดยญาติ ของเหยื่อผู้เสียชีวิตจากข่าวอาชญากรรม ซึ่งอาจมีการทุบตีทำร้ายร่างกาย หรือฝูงชนรุมประชดประชัง การนำเสนอภาพเหตุการณ์เหล่านี้อาจเข้าลักษณะ การละเมิดสิทธิ และหมิ่นประมาท

พึงตระหนักว่า ในบางครั้งตำรวจมักทำแผนประทุษกรรมประกอบ คำรับสารภาพ และให้ผู้ต้องหาขอขมาญาติผู้เสียหายก็เพื่อต้องการโน้มน้าว

จิตใจผู้พิพากษาเมื่อคดีถึงศาล ซึ่งผู้พิพากษาที่ไม่แม่นยำในการวินิจฉัย ก็เกิดการเอนเอียงคล้อยตามได้ และตำรวจที่ทำความผิดก็ต้องการผลงาน จึงต้องทำให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงคดีที่ตนทำว่าจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว

และตระหนักว่าในบางคดีอาจเป็นเพราะสำนวนคดีอ่อน ตำรวจ กลัวผู้ต้องหาหลุดคดี จึงต้องให้ผู้ต้องหารับสารภาพต่อหน้าสาธารณชน ทั้งต่อหน้าตำรวจ สื่อมวลชน และขอขมาต่อหน้าญาติผู้เสียหายว่าสำนึกผิด จัดดอกไม้ธูปเทียนให้พร้อม เพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในชั้นศาลว่าทำผิดจริง มิเช่นนั้นผู้ต้องหาจะยอมรับสารภาพต่อหน้าสาธารณชนได้อย่างไร เหล่านี้ เป็นแง่มุมทางลบที่ควรคำนึงถึง

พึงตระหนักว่า เจ้าหน้าที่อาจบังคับผู้ต้องหาให้มาขอขมาลาโทษญาติ ของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหา บางครั้งผู้ต้องหา อาจถูกประชดประชังหรือถูกญาติผู้เสียหายทำร้ายร่างกายในขณะที่ขอขมา ส่วนการที่ให้ญาติผู้เสียหายมานั่งรับคำขอขมา แล้วสื่อมวลชนยื่นไมโครโฟน ให้พูดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เนื่องจากผู้สื่อข่าวพึงตระหนักว่าบางครั้งญาติ ของผู้เสียหายบางคนเดินทางมาดูตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเพราะอยากรู้ว่า เป็นใครเท่านั้น ไม่ได้ต้องการพูดอะไรกับผู้ต้องหาหรือกล่าวถึงตำรวจ ที่ทำความผิด หรือให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน โดยเฉพาะในคดีข่มขืน ทางญาติผู้เสียหาย ไม่ต้องการให้ใครเห็นหน้า เพราะจะทำให้คนรู้ไปหมดว่าเป็นใครที่ถูกข่มขืน ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิทางญาติผู้เสียหายอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้การสอบสวนผู้ต้องหาไม่ใช่การให้สาธารณชนสอบสวน ที่ตำรวจใช้ไมโครโฟนถามผู้ต้องหาแล้วจ่อปากให้ผู้ต้องหาตอบ แล้วให้นักข่าว รุมสอบถามผู้ต้องหาต่อ ทั้งหมดนี้ไม่ใช่การสอบสวนที่ถูกต้อง และนักข่าว พึงงดเว้นการตกเป็นเครื่องมือของการกระทำดังกล่าว

4. การทำข่าวที่เจ้าหน้าที่จัดให้พยานชี้ตัวยืนยันผู้กระทำความผิด พึงงดเว้นการนำเสนอด้วยเหตุแห่งความปลอดภัยของพยาน และตระหนักว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจมีความผิดในการนั้น เนื่องจากเป็นการละเมิด

ความคุ้มครองส่วนตัวของพยาน เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจโกรธแค้น ชุนเคื่องที่ได้รับความอับอาย

5. พังทระหนักและระมัดระวังการตกเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ ตำรวจในการเป็นพื้นที่แกลงข่าวประชาสัมพันธ์เพื่อแกลงผลงานและ ละเมิดสิทธิผู้ต้องหาโดยการนำตัวผู้ต้องหามาแกลงข่าว

6. พังทระหนักว่าประเทศไทยมีกฎหมายสำหรับเรื่องนี้ เช่น รัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2550 ในมาตรา39 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสาม ระบุว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” และมาตรา35 ระบุว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครองการกล่าวหรือ ไซข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำได้เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ สาธารณะ” และสิทธิผู้ต้องหาที่จะได้รับค่าทดแทนหากมีการดำเนินคดีผิดพลาด ซึ่งอาจหมายถึงสื่อมวลชนอาจถูกฟ้องร้องในภายหลัง

7. ในการนำเสนอภาพของผู้ต้องหา พังระมัดระวังการนำเสนอ เอกลักษณะบุคคลในผู้ต้องหาที่เป็น เด็ก สตรี เยาวชน ตลอดจนบุคคลอื่น สภาพแวดล้อมบริบทที่ทำให้ล่วงรู้ถึงอัตลักษณ์บุคคลได้ และไม่ถ่ายภาพ ผู้ต้องหาที่อยู่ในเครื่องพันธนาการ เช่น โซ่ตรวนเท้า กุญแจมือ หรือ เครื่องพันธนาการอื่น

ในกรณีที่ผู้ตาย เหยื่อ ผู้เสียหาย ไม่ควรนำภาพจากเอกสาร บัตรประจำตัวบุคคล หรือพาสปอร์ต มาลงพิมพ์เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

8. ไม่ใช่คำภาษาพูดหัวข่าวที่เกินไปกว่าข้อเท็จจริง ภาษาเชิงตัดสิน ตีตราประทับเชิงลบ ตัดสินชี้หน้าว่าผู้ต้องหากระทำความผิด หรือ การใช้ภาษา

ประณามอันเป็นการชี้ให้ผู้ต้องหาถูกหมิ่นเกลียดชัง หรือ การพาดหัวข่าว ในลักษณะ กลุ่มคน เช่น พม่าเถื่อน..., ลูกจ้างลาวเทียม..., ผู้ใหญ่บ้านโหด..., มั่งค้ายา..., ตำรวจเลว... อาจารย์มหาวิทยาลัยเหิน..., หรือ ข้าราชการซื่อ หรือ ไม่ถ่ายภาพผู้ต้องหาที่มีการตราป้ายประทับโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น แผ่นป้ายชื่อคำว่า “เดนมุขย์” และ “อมมุขย์” แทนชื่อของผู้ต้องหา เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

9. กรณีที่ข่าวอาชญากรรมนั้นเป็นที่พิสูจน์ในภายหลังจาก กระบวนการยุติธรรมว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ นักข่าวและ กองบรรณาธิการจะต้องลงข่าวนำเสนอข้อมูลนั้นสาธารณะเพื่อการ รับรู้โดยทั่วไปด้วย ในลักษณะเสมอเหมือนใกล้เคียงกับรูปแบบและพื้นที่ ที่สมดุลงันกับก่อนหน้าที่เขาถูกนำเสนอในลักษณะผู้ต้องหา ก่อนหน้า และหากปรากฏว่านักข่าวหรือกองบรรณาธิการลงข่าวผิดพลาด อันก่อให้เกิดความเสียหาย จะต้องเร่งรีบลบข่าวนั้นออกจากระบบเผยแพร่ 'สื่อของตนเอง และติดตามลบข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ผิดออกไปนั้น โดยเร็วที่สุด ด้วยการคำนึงถึง “สิทธิที่จะถูกลืม” (rights to be forgotten) นักข่าวจะต้องรักษาสมดุลระหว่างข้อมูลที่สาธารณชนสนใจรับรู้ และการไม่กระทบกระเทือนสิทธิส่วนบุคคล

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 855 / 2548

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์
การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

ภาคผนวก

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายที่จะกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะในการถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณาหรือบันทึกภาพนิ่ง ให้ทุกหน่วยงาน และข้าราชการตำรวจมีมาตรฐานการปฏิบัติเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างถูกต้องตรงกัน อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนในการให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงให้ปฏิบัติดังนี้

1. การให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

1.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แลกงข่าว และให้สัมภาษณ์

1.1.1 ให้หัวหน้าหน่วยงานระดับสถานีตำรวจ แผนกงาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แลกงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง เฉพาะงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

กรณีที่ปรากฏมีข่าวในทางลบเกี่ยวกับหน่วยงานใดให้เป็นดุลยพินิจของผู้มีหน้าที่ตามวรรคแรกเท่านั้นเป็นผู้พิจารณารายงานชี้แจงหรือชี้แจงข่าวนั้น ซึ่งรวมถึงการให้สัมภาษณ์หรือการไปร่วมรายการทางวิทยุหรือโทรทัศน์หรือการชี้แจงทางสื่ออื่นๆ ด้วย

1.1.2 ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าข้าราชการตำรวจตามข้อ 1.1.1 หากประสงค์จะเป็นผู้ให้ข่าว แลกงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการต้นสังกัด หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่ยังไม่ถึงที่สุด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ข้าราชการตำรวจตามข้อ 1.1.1 หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

1.1.3 กรณีที่ข้าราชการตำรวจระดับต่ำกว่าผู้บังคับการประสงค์จะให้สัมภาษณ์เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ หรือเข้าร่วมรายการต่างๆ ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง เกี่ยวกับการให้ความรู้ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือการดำเนินการอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกันนอกเหนือ การดำเนินการตามข้อ 1.1.1 ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการ

1.2 แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แลกงข่าว ให้สัมภาษณ์ ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แลกงข่าว ให้สัมภาษณ์ ต้องปฏิบัติภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทาง อันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

1.2.2 การให้ข่าว แลกงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบ การตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 รวมถึงห้ามให้ข่าว แลกงข่าว หรือให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1.2.2.1 เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของ ประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2.2.2 เรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการ

1.2.2.3 เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติในหน้าที่อันเป็นระเบียบการ ภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใด ๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ

1.2.2.4 เรื่องที่จะเกิดการเสียหายทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

1.2.2.5 เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวนการจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ

ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

1.2.2.6 เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่าง ๆ ของ คนร้าย หรือการที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่น ๆ

1.2.3 การให้สัมภาษณ์ โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง ห้ามข้าราชการตำรวจตอบโต้กับฝ่ายผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

1.2.4 ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าว แลกงข่าวหรือ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าว แลกงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.5 เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนง และให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความจริง ควรจัดเตรียมเอกสารข่าวประกอบการ แลกงข่าว โดยเอกสารข่าวนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้องในคดี และรูปคดี

1.2.6 เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายของแต่ละหน่วยให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยระดับกองบัญชาการ หรือเทียบเท่า หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

เท่านั้นที่จะเป็นผู้ให้ข่าว แลกงข่าว หรือให้สัมภาษณ์

1.2.7 กรณีที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือสถานการณ์วิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภัยอันตรายของประชาชนให้ถือปฏิบัติในการให้ข่าว แลกงข่าว ให้สัมภาษณ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ

2. การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันภัยอันตรายมิให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ให้มีภาพที่ไม่เหมาะสมถูกนำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกแขนง อันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น จึงให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพ ในขณะที่เข้าปฏิบัติการตรวจค้น จับกุม

2.2 ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน อนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชน ทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวน หรือห้องสอบสวน ในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.3 ห้ามอนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของ ผู้ต้องหา หรือผู้ต้องกักขัง ในระหว่างการควบคุมตัวของตำรวจทั้งภายใน และภายนอกที่ทำการ หรือ สถานีตำรวจ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงาน สอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการโต้ตอบระหว่าง

พนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหา หรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนง เป็นผู้สัมภาษณ์เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพว่า ผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟัง ประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดตาม แนวคำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 แต่ถ้าเป็นการนำชี้ประกอบคำรับอื่น เช่น นำชี้จุดที่ซ่อนทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด สิ่งของที่มีไว้ เป็นความผิด ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะใช้ในการ กระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาชี้ได้และ ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ให้ฟังระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุ ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับ เด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหายพยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช

3. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

3.1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชน เข้าตรวจสอบ พ.ศ. 2547

3.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ของหน่วยงานให้ปฏิบัติ ตามหนังสือสำนักงานแผนงานและงบประมาณ ที่ 0007.53/1989 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 เรื่อง การจัดทำและบริหารระบบ อินเทอร์เน็ตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4. การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะ ของทางราชการ

การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ เข้าร่วมหรือประกอบฉากถ่ายทำ ภาพยนตร์ ละคร โฆษณา หรือบันทึกภาพนิ่ง เพื่อเผยแพร่ภาพทาง สื่อมวลชนทุกแขนง ให้ผู้ขออนุญาต ยื่นเรื่อง พร้อมบท (script) และเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อหัวหน้าหน่วยงาน ที่ได้รับการร้องขอ แล้วให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นพิจารณามีความเห็น เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการต้นสังกัด ยกเว้น อุปกรณ์ หรือยานพาหนะใดที่ระเบียบกำหนดไว้ให้ขออนุญาตผู้บังคับบัญชา เห็นข้อขึ้นไปที่ให้ดำเนินการตามระเบียบนั้น

ให้ผู้บังคับการ พิจารณาทบท (script) และเนื้อหา ในการอนุญาต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ

เมื่อได้รับอนุญาตแล้วให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ เป็นผู้ดูแลสถานที่ อุปกรณ์และยานพาหนะ ของทางราชการมิให้เกิดความเสียหาย

5. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีความประสงค์จะว่าจ้าง หรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใดๆ

ให้หน่วยงานนั้นตั้งคณะทำงานพิจารณาตรวจสอบการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ก่อนนำออกเผยแพร่ เกี่ยวกับรายละเอียดและเนื้อหาในการนำเสนอว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง มีการสัมภาษณ์ ข้าราชการตำรวจหรือใช้สถานที่ อุปกรณ์ หรือยานพาหนะ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการถ่ายทำให้หน่วยงานผู้ว่าจ้าง หรือ ขอความร่วมมือดำเนินการตามข้อ 1 หรือ 4 แล้วแต่กรณี

6. การกำกับดูแลและการควบคุมการปฏิบัติ

6.1 หากพบการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของทางราชการการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายให้กองสารนิเทศ หรือผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ ที่ตรวจพบ แจ้งข้าราชการตำรวจผู้นั้นยกเลิกการกระทำดังกล่าวหรืออาจจะมีข้อเสนอแนะในทางที่เหมาะสมด้วย ก็ได้

6.2 หากพบข้าราชการตำรวจผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้ ให้ผู้บังคับบัญชา ต้นสังกัดดำเนินการทางวินัย และหากผู้บังคับบัญชา หน่วยเหนือตรวจพบว่า ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดละเลย ไม่ดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืน ให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือที่ตรวจพบพิจารณาดำเนินการทางวินัย กับผู้บังคับบัญชา ต้นสังกัดนั้นด้วย

6.3 ให้กองสารนิเทศเป็นเจ้าของเรื่องตามคำสั่งนี้ หากพบว่ามีกรกระทำที่ฝ่าฝืนให้ รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาสั่งการต่อไป

7. ให้อีกเลิกหนังสือดังต่อไปนี้

7.1 หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0601(ป)/273 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

7.2 หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0625.23/ 11412 ลงวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2540 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

7.3 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0007.23/7033 ลงวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2542 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ต้องหาในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชน

7.4 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0002.62/335 ลงวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2543 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้เสียหายในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าว

7.5 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0025.43/648 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2543 เรื่อง กำหนดแนวทางในการชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีสื่อมวลชนเสนอข่าวพาดพิง

7.6 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/202 ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2544 เรื่อง กำหนด แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

7.7 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0006.42/1422 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

7.8 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/4986 ลงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2545 เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

7.9 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0007.23/10212 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เรื่อง กำชับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้อง เฉพาะข้อ 4 บรรดา หนังสือ หรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

(โกวิท วัฒนะ)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 465/2550

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

(แก้ไขเพิ่มเติม)

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0107/ว 782 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ขอความร่วมมือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติตามข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เพื่อคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล สิทธิส่วนบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ทั้งนี้ โดยให้พิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ครั้งที่ 1/2549

ดังนั้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ 2.3 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“2.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของบุคคลดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้ต้องหา ในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ

2.3.2 เหตุอาชญากรรม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณ โหดร้าย หรือล่อลวงเมตลิตบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เหตุอาชญากรรมหรือผู้เสียหาย”

บรรดาหนังสือ หรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2550

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส

(เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส)

รักษาราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์

การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

พ.ศ.2557

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการให้ข่าวราชการ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้การข่าวและการบริการข่าวสารของกรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินไปด้วยความถูกต้อง จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2557”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษ ว่าด้วยการให้ข่าว และบริการข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2549

บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

4.1 “ข่าวสารของทางราชการ” หมายความว่า ข่าวหรือข้อเท็จจริง ในทางราชการหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับทางราชการของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจและของเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นๆ

4.2 “การให้ข่าวของทางราชการ” หมายความว่า การแจกจ่ายเผยแพร่แถลงชี้แจงข่าวของทางราชการ การให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน การพูด

ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ ด้วย

4.3 “บริการข่าวสารของทางราชการ” หมายความว่า การแจกจ่าย และเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจัดทำขึ้น เพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน ก่อให้เกิดผลดี ต่อสังคมและประเทศชาติ

4.4 “สื่อมวลชน” หมายความว่า หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สำนักข่าว สำนักข่าวสาร หรือสื่ออื่นๆ ที่ไปถึงมวลชน

ข้อ 5 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าวและให้บริการข่าวสารของทาง ราชการ ที่เกี่ยวข้องกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

5.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว

5.1.1 อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5.1.2 รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5.1.3 โฆษกกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5.1.4 บุคคลที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย

5.2 ผู้ให้บริการข่าวสารของทางราชการ

5.2.1 ผู้บัญชาการสำนักบริหารกลาง

5.2.2 โฆษกกรมสอบสวนคดีพิเศษ

5.2.3 เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

5.2.4 บุคคลที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย

ข้อ 6 ผู้บัญชาการสำนักของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ประสงค์จะให้ข่าว ให้แจ้งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบก่อนการให้ข่าวทุกครั้ง และ ให้รายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีกรมสอบสวนคดี พิเศษทราบเป็นลายลักษณ์อักษรอีกครั้ง

หากมีความจำเป็นหรือเร่งด่วนที่จะต้องให้ข่าว, แดงข่าวหรือ ให้สัมภาษณ์ในขณะที่ไม่มีบุคคลที่สาม ข้อ 5.1 หรือผู้บัญชาการสำนัก

ที่เกี่ยวข้องอยู่ ณ ที่นั้น ให้ข้าราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องนั้นๆ ที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าพนักงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ ข้าราชการพิเศษเป็นผู้ให้ข่าว แดงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้การให้ข่าว แดงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแแดงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2557 แล้วรายงานผลเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้บังคับ บัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบโดยเร็ว

ข้อ 7 การให้ข่าวและบริการข่าวสารของทางราชการที่อาจมีผลกระทบ กระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาตินั้น ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วย การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 ระเบียบว่าด้วยการรักษาความ ปลอดภัยแห่งชาติเกี่ยวกับการสื่อสาร พ.ศ. 2525 และให้เป็นไปตามพระราช บัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

การบริการข่าวสารของทางราชการ ต้องจัดทำให้เป็นไปตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2529 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ รับผิดชอบดำเนินงาน

ข้อ 8 เมื่อมีข่าวอันจะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือส่วนราชการต่างๆ ในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้หัวหน้าหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้นๆ รับผิดชอบการตรวจสอบข้อเท็จจริงทันที แล้วรายงาน ผลให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบ โดยเร็ว

ในกรณีที่เห็นความจำเป็นที่จะต้องแแดงข้อเท็จจริงโดยเร่งด่วน ให้ดำเนินการตามข้อ 6 และข้อ 7 โดยเคร่งครัด

ข้อ 9 ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมสืบสวนคดีพิเศษ พึงระมัดระวังในการให้ข่าว โดยเฉพาะในการพบปะสนทนากับบุคคลต่างๆ

โดยให้ปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 และระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเกี่ยวกับการสื่อสาร พ.ศ. 2525

ข้อ 10 แนวทางปฏิบัติการให้ข่าวและบริการข่าว แดลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

10.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แดลงข่าว และให้สัมภาษณ์ ต้องปฏิบัติภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางอันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้อื่น การให้สัมภาษณ์โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยความสุภาพเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

10.2 ให้ระมัดระวังการให้ข่าวในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง การรักษาความปลอดภัยของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

10.3 ให้ระมัดระวังการให้ข่าวในเรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

10.4 ให้ระมัดระวังการให้ข่าวในเรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นระเบียบการภายในและคำสั่งหรือระเบียบการใดๆ ที่ถือเป็นความลับ

10.5 ให้ระมัดระวังการให้ข่าว แดลงข่าว โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องที่เป็นการละเมิดหรือจะเกิดการเสียหายทั้งชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น หลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์หรือแดลงข่าวในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยก แบ่งฝ่ายว่าเป็นบุคคลหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องบุคคล และ/หรือ กลุ่มบุคคลที่มีความคิดแตกแยกทางการเมือง

10.6 ให้ระมัดระวังการให้ข่าวในเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อคดีพิเศษ โดยเฉพาะคดีพิเศษที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น รวมถึงกรณีเรื่องที่อยู่ระหว่างการสืบสวนก่อนมีมติ

ให้เป็นคดีพิเศษด้วย เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

10.7 ให้ระมัดระวังการให้ข่าวในเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชน อาจเป็นแบบอย่างที่ถูกคนอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของผู้กระทำความผิด หรือวิธีการที่แสดงถึงการฉ้อโกง และวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ เว้นแต่เป็นการให้ข่าวเพื่อประโยชน์ในการป้องกันอันตรายแก่ประชาชน

10.8 ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าว แดลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและสาธารณชน หรือได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยาน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าว แดลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมถึงตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

10.9 เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนงและให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง บุคคลตามข้อ 5 และข้อ 6 ควรจัดเตรียมเอกสารที่มีรายละเอียดของข้อมูลที่เปิดเผยได้ประกอบการแดลงข่าว โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้องในคดีและรูปคดี

10.10 กรณีข้าราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ นอกเหนือจากบุคคลตามข้อ 5 ประสงค์จะให้สัมภาษณ์ เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ หรือเข้าร่วมรายการต่างๆ ที่มีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงเกี่ยวกับการให้ความรู้ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือดำเนินการอื่นๆ

ในการทำงานเดียวกัน ให้เสนอผ่านผู้บังคับบัญชาตามระดับชั้นเพื่อขออนุญาต ต่ออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

10.11 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษทุกคนที่ไม่มีหน้าที่ตามระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2557 พึงระมัดระวังการกระทำใดๆ ในการเผยแพร่ข้อความ ภาพถ่าย หรือภาพเคลื่อนไหว ผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนเองและกรมสอบสวนคดีพิเศษ อันอาจเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบดังกล่าวนี้

10.12 กรณีที่เกิดเหตุรุนแรงหรือสถานการณ์วิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภัยอันตรายของประชาชน ให้ถือปฏิบัติในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ

ข้อ 11 ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสื่อมวลชน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

11.1 ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพในขณะที่เข้าปฏิบัติการตรวจค้น จับกุม เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งคดีและได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

11.2 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวนหรือสอบสวนในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยการบันทึกภาพและเสียงให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษระมัดระวังในเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อคดีพิเศษ

11.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย เว้นแต่เพื่อประโยชน์สาธารณะและผู้เสียหายยินยอม รวมทั้งภาพที่มีลักษณะอุจาดหรือทารุณ

โหดร้าย หรือล่วงละเมิดสิทธิบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติยศศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

11.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ

11.5 ให้หลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้กับผู้ต้องหาโดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจส่งผลเสียหายแก่รูปคดี

ข้อ 12 การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้าร่วมหรือประกอบฉากถ่ายทำภาพยนตร์ละคร โฆษณาหรือบันทึกภาพนิ่ง เพื่อเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนทุกแขนงให้ผู้ขออนุญาตยื่นเรื่องพร้อมบท (script) และเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์โดยตรง แล้วให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์พิจารณามีความเห็นเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์พิจารณาบท (script) และเนื้อหาในการอนุญาต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และภาพลักษณ์ที่ดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นสำคัญ

เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบดูแลสถานที่ อุปกรณ์ และยานพาหนะ เป็นผู้รับผิดชอบสถานที่ อุปกรณ์ และยานพาหนะของทางราชการมิให้เกิดความเสียหาย

ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2557

พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

“คู่มือการรายงานข่าวอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม”
CRIMES AND JUSTICE NEWS GUIDELINE

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
AMNESTY INTERNATIONAL THAILAND

ร่วมมือกับเราได้ที่นี่

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

90/24 ซอยลาดพร้าว1 ถนนลาดพร้าว

แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 02 513 8745, 513 8754

โทรสาร: 0 2 939 2534

อีเมล: media@amnesty.or.th

เว็บไซต์: www.amnesty.or.th

เฟซบุ๊ก: www.facebook.com/AmnestyThailand
www.facebook.com/Artist4Amnesty

ทวิตเตอร์: www.twitter.com/AmnestyThailand